Serie nouă
NOIEMBRIE 2019
11
(CCXX)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Festivalul "George Enescu" - *Recitaluri şi concerte camerale* (I)
✓Pe scenele bucureştene şi din ţară
✓*Samson şi Dalila* la ONB
✓Sanremo - Istoria unui festival (X)
✓Adio, Mihai Constantinescu!
✓Cu Jolt Kerestely despre "Cerbul de aur"

În imagine:
Luiza BORAC
(foto: H. Schunck)

Ce (nu) se cântă

Ne apropiem cu paşi repezi de Anul Centenarului. Nu al României, care s-a încheiat într-un anonimat cultural desăvârşit, ci al Societății Compozitorilor Români, creată de George Enescu la scurt timp după reîntregirea neamului. În acele vremuri, marcate de mari probleme politice, economice, administrative, în acele vremuri în care oferta repertorială a muzicii europene mustea de noutăți fascinante, scenele de concert şi de recital din România se mândreau cu cuprinderea permanentă în programe şi a creației compozitorilor noştri, cei mai mulți dintre ei din generația enesciană.

Au urmat anii cenuşii, cu epurări inclusiv în viața de concert, când mai întâi legionarii apoi comuniştii întocmeau liste cu indezirabili şi vegheau ca muzica unor compozitori evrei sau care ”nu aveau origine sănătoasă”, ori făcuseră muzică pe timpul regimului regalist, ori antonescian, ori nazist, ori care au emigrat, a fost eliminată din repertorii, atât de la Radio cât şi de pe scene. Odată cu ”Cântarea României” muzica națională (creație şi interpretare) a fost impusă în cifre, în procente, conducând la abandonarea principiului calității în favoarea unei cantități lipsite de criterii, suficientă însă pentru liniştea propagandiştilor.

Dar acum, în democrație, ce se mai cântă din muzica românească? Acum, când nu ne împiedică nimeni să o facem, dar nici nu ne sileşte cu statistica în față. Generația enesciană, atât de prețuită timp de decenii, odată cu dispariția fizică a cam dispărut şi dintre preferințele organizatorilor de concerte. Nu se mai cântă Mihalovici, Cuclin, Jora, Andricu, Paul Constantinescu, Toduță decât eventual ocazional... Generația atât de promițătoare, de dinamică, şi de valoroasă, afirmată începând cu anii 60 (din păcate în majoritate dispărută şi ea), a fost uitată. Ați mai ascultat la Filarmonică muzica lui Stroe, Niculescu, Berger, Bentoiu, Capoianu, Bughici?

Avem – ”în schimb” zic unii – festivaluri, evenimente, enclave dedicate exclusiv muzicii româneşti. Desigur, este foarte bine. Dar cât efort depun **instituțiile muzicale** pentru acestea, cât se implică, cât doresc sau cât comandă în acest sens? Aproape zero, toate strădaniile venind din partea Uniunii Compozitorilor. Sigur, acesta este şi unul dintre sensurile existenței Uniunii – promovarea compozitorilor români; dar Uniunea, singură, nu are cum acopere întreaga viață muzicală, din Bucureşti şi din provincie, mai ales în condițiile în care nu primeşte vreo subvenție publică. Şi, inevitabil dar oarecum firesc, muzica festivalurilor caută noutatea şi priveşte, în consecință, spre generația de astăzi, cea mai inventivă şi care nu doar încă trăieşte dar şi lansează mereu noi şi noi partituri, care se cer a fi invitate la prima lor audiție.

Reiterez aici o veche idee: directorii numiți de Ministerul Culturii, pe baza proiectelor de manageriat, care se află în fruntea unor instituții de cele mai multe ori ”naționale” (inclusiv în denumire), plătite de contribuabilul român, **nu ar trebui ”să treacă clasa”** (adică evaluările periodice) dacă nu demonstrează că nu sunt agenți electorali ai muzicii clasice sau romantice, ori ai națiunii germane, italiene, sau franceze (că vizavi de Rusia începem să avem reticențe muzicale), ci sunt oameni de cultură români (nu doar în buletin) cu viziune şi cu strategie, care îşi înțeleg misiunea educativă şi care este inadmisibil să nu acorde interes muzicii noastre! Care – fără ezitare o spun – este bogată în valori şi suficient de diversă stilistic pentru a fi capabilă să ofere nenumărate variante de alegere. Totul este să se vrea. Că de putut, se poate.

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Festivalul Internaţional “George Enescu”..2-10
Seria *Recitaluri şi Concerte Camerale* (I)... 2-10
Simfonicele Filarmonicii...................... 10-14
Pe scena Ateneului Român....................15-18
Pe scena Studiolului “Mihai Jora”.........18-23
***Samson et Dalila* la ONB......................23-24**
Pe scena Aulei Palatului Cantacuzino..25-29
Festivalul “Iubiţi Muzica Românească”.. 30-31
Adio, Mihai Constantinescu.......................34
Cu Jolt Kerestely despre *Cerbul de Aur*...36-38
Alexandra Canareica.........................43-44

Seria *RECITALURI ŞI CONCERTE CAMERALE* (I)

Trio *Monte Piano*

Sala Auditorium din Bucureşti a găzduit duminică 1 septembrie a.c. un recital de cameră post-romantic deosebit, al unei şcoli muzicale contemporane italiene şi româneşti, frumos apreciat de public. Trio *Monte Piano, ... care cântă excelent, echilibrând în mod inteligent transparența şi bogăția ...* (Sunday Times), a fost întemeiat în 2008 la Universitatea de Muzică din Frankfurt. În ansamblul actual: Francesco Sica - vioară, Claude Frochaux - cello şi Irina Botan – pian, cântă din 2013, obținând numeroase premii la concursuri şi festivaluri din Europa, America de Nord şi Sud şi Asia. Au lansat câteva CD-uri - foarte bine primite de melomani şi critica de specialitate, au participat la coloana sonoră a unui film documentar despre viața muzicienilor şi colaborează activ cu diverse posturi de Radio – Tv din lume. Recitalul post-romantic susținut a emoționat plăcut auditoriul, lucrările camerale, mai puțin cunoscute publicului larg, aducând o paletă de culori intense, romantice. Violoncelistul italian Claude Frochaux, inițiatorul Trio-ului, a obținut Diploma la Conservatorul din Torino (2003) şi s-a perfecționat la Frankfurt, Essen şi Madrid. Este fondatorul şi directorul artistic al Festivalului de muzică de cameră Sylt din Frankfurt. Violonistul italian Francesco Sica, care s-a alăturat Trio-ului în 2010, a obținut Diploma la Conservatorul din Catania (2004) şi s-a specializat la Fiesole-Florența, Frankfurt şi Madrid. Este şi membru al cvartetului Geméaux, cu care a susținut numeroase concerte în întreaga lume. Pianista româncă Irina Botan, ce participă la acest Trio din 2013, şi-a început studiile la Bucureşti, obținând Diploma la London School Guildhall (2000). A susținut numeroase concerte şi recitaluri în Europa şi America, fiind invitată să lanseze şi o nouă linie de piane Kemble-Yamaha la Londra, unde locuieşte. În 2014 a lansat un CD cu muzica lui Mihail Jora. Programul alcătuit pentru concertul de la Auditorium a cuprins lucrări compuse în perioada de tinerețe a autorilor (ordinea scrisă în Program): George Enescu – *Trio* în La minor (1916), şi *Sérénade lointaine* (1903), Arnold Schoenberg – *Verklärte Nacht / Noapte transfigurată* op. 4 (1899) – sextetul de coarde transcris pentru trio cu pian (Eduard Steuermann), şi Ernest Chausson – *Trio* în Sol minor op. 3 (1881), toate situate pe un tărâm estetico - muzical romantic. Prima lucrare a recitalului (în ordinea schimbată, anunțată pe scenă) a fost: *Sérénade lontaine* de George Enescu - dedicată Casei Regale a României. Opusul venea după crearea celor două *Rapsodii Române* (1901, 1902) şi a celor două *Suite – orchestrală* op.9 (1903) şi *pentru pian* nr.2 op.10 (1903). De factură romantică beethoveniană - brahmsiană, de mici dimensiuni (cca. 5'), este o cantilenă frumoasă, în care violoncelul, continuat de vioară, expune o temă lirică, sub acordurile romantice ale pianului. Muzica se învolburează, noblețea constantă a expresiei dă o nostalgie aparte, expresia melancolică este predominantă. Lucrarea monopartită, a fost interpretată cu multă plăcere şi luminozitate, fascinând publicul. A doua piesă a fost *Trio* în La minor de George Enescu - transcris din manuscris de Pascal Bentoiu (1997), o lucrare de influență brahmsiană, cu o deosebită eleganță melodică, bogăție armonică şi ritmică, cu nuanțe de umor, pe un drum capricios, dar cu o expresie nobilă şi discretă. Tocmai terminase *Simfonia nr. 2* (1914) *Suita orchestrală nr. 2* (1915) şi *Suita pentru pian nr. 3* (1916). Dacă lucrarea a fost scrisă în 7 zile - după spusele compozitorului (la sanatoriul "Elisabeta"), au trebuit aproape 100 de ani pentru a fi audiată de public ... Opusul de mari dimensiuni (cca. 22') a tânărului compozitor - I. *Allegro moderato* (5 / 18 martie 1916), II. *Allegretto moderato* (7 / 20 martie 1916), III. *Andante, Vivace Amabile* (9 / 22 martie 1916), cultivă polifonia de tip imitativ, cu o pulsație de diferite grade, când însuflețită când melancolică, integrând omofonia cu diferite zone contrapunctice în sonorități orchestrale masive, angrenante. Lucrarea poartă deja amprenta viitoare a autorului, gândirea creatoare, complex exprimată - muzical şi filosofic. Cei trei interpreți au fost plini de frenezie, culoare şi autenticitate, elocvenți şi visători. A treia lucrare prezentată de cei trei virtuozi a fost *Verklärte Nacht / Noapte transfigurată* op. 4, de Arnold Schoenberg. Este o lucrare de inspirație brahmsiană, wagneriană, cu apropieri de Richard Strauss, iluminată din poemul *Verklärte Nacht* al poetului Richard Dehmel. Este una dintre rarele creații programatice pentru ansamblu cameral, de mari dimensiuni (cca. 30'). Lucrarea este monopartită, structura internă, în desfăşurarea ei, urmărind sensibilitatea cele 5 strofe ale poemului. Compozitorul a dozat cu grijă efectele, pe scurte melodii cantabile, într-un dinamism aparte, cu jocuri de culori în nuanțe şi ritmuri insolite, cu o aparte măiestrie în orchestrație, fără a cădea în patetism. Anton Webern, în 1904, după ce a audiat această lucrare s-a hotărât să studieze cu Schoenberg! Soliştii au învăluit publicul prin alchimia şi rafinamentul interpretării, de înaltă ținută estetică. Ultimul opus al concertului, *Trio* în Sol minor op. 3 de Ernest

Chausson, este o lucrare de tinerețe, de mari dimensiuni (cca. 35'), compusă sub influența artei profesorului său, Cesar Franck. Este construită în patru mişcări *Allegro, Intermezzo, Andante* şi *Finale*. Dacă în prima secțiune pianul dă o susținere neliniştită corzilor, în progresii armonice întunecate, cu schimbări dinamice abrupte, cu texturi compacte, intense - într-un minor sumbru, partea a doua este un scherzo concis, de caracter rustic, în care o temă lentă - la corzi, se suprapune peste o secțiune rapidă a pianului. A treia secțiune este elegiacă, în care, peste dialogul de început al pianului cu violoncelul, plin de acțiune, intervine vioara, care preia tema, învolburând tensiunea armonică printr-o melancolie neliniştită. Finalul, construit sub influența muzicii lui Cesar Franck, utilizează teme ciclice, în care, după un început viguros, tonifiant - o stare de spirit pozitivă, atmosfera sumbră a primei părți se reîntoarce. Interpretarea celor trei solişti a fost plină de rafinament romantic, cu dozaje sonore bine marcate, cu o impetuoasă revărsare sonoră, care a cucerit publicul entuziasmat, numeroase aplauze fiind dăruite celor trei interpreți.

Trio Monte Piano

foto: Marcel Spinei

Marcel SPINEI

Sub bagheta lui Lawrence Foster

Sub bagheta maestrului **Lawrence Foster,** ***Orchestra Națională Simfonică a Radiodifuziunii Poloneze*** a concertat pe scena Ateneului Român în 3 septembrie ac. Repertoriul a fost alcătuit din creații valoroase ale unor compozitori reprezentativi din România şi Polonia. În postură solistică a evoluat pianistul **Szymon Nehring,** laureat al Concursului Internațional de pian *Arthur Rubinstein*, ediția 2017. În deschiderea programului am ascultat o creație de excepție a compozitorului **Adrian Pop,** intitulată ***Solstice pentru orchestră***. Autorul face referire la simbolistica astrală, de care este legat în mod tainic destinul oamenilor. Domnia sa a avut ca temă de inspirație un colind din Bihor de mare simplitate şi noblețe expresivă, al cărui text aminteşte de merele de aur oferite oamenilor ca dar simbolic din partea Soarelui. Am admirat versiunea inspirată realizată de ansamblul orchestral aflat sub conducerea distinsului dirijor L. Foster. Muzica originală, marcată de trăsături arhaice, evocă sugestiv o epocă îndepărtată, un *illo tempore* ancestral. Audiența a fost cucerită de interpretarea plină de rafinament a lucrării, în care a perceput bogăția expresivă, timbralitatea specifică a instrumentelor de suflat şi a celorlalte compartimente orchestrale, dozarea subtilă a variațiilor dinamice, precum şi dinamizarea spectaculoasă a discursului orchestral.

În continuare, am ascultat o versiune plină de poezie şi de impetuozitate a ***Concertului nr. 1, în mi minor, opus 11 pentru pian şi orchestră*** de **Frédéric Chopin,** realizată de pianistul **Szymon Nehring.** Interpretarea muzicii lui Chopin presupune din partea pianiştilor multă sensibilitate, un tuşeu de o calitate cu totul specială şi, nu în ultimul rând, rafinament în dozarea dinamicii şi agogicii. Am admirat pe rând expresivitatea expoziției orchestrale ample, realizată sub bagheta magică a lui Sir **Lawrence Foster,** căreia i s-a alăturat în aceeaşi manieră solistul. Prima mişcare, *Alegro maestoso*, a dezvăluit imagini muzicale avântate, alternând cu teme cantabile, de inegalabilă poezie. Am admirat maniera cuceritoare în care a fost expusă tema I, alcătuită din două segmente contrastante, primul energic, majestuos, al doilea, cantabil, interiorizat. Mişcarea a doua, *Romanze – Laghetto* a impresionat prin rafinamentul şi noblețea sentimentelor întruchipate. Aflați într-un dialog inspirat, pianistul, dirijorul şi orchestra au realizat pagini de mare emoție şi dăruire. Finalul, *Rondo. Vivace,* plin de vervă, de umor şi fantezie, a electrizat atmosfera şi a entuziasmat publicul. Am apreciat dezinvoltura şi virtuozitatea pianistică, precum şi colaborarea artistică a tuturor muzicienilor de pe scenă. La bis, **Szymon Nehring** a oferit publicului o pagină chopiniană de mare finețe şi subtilitate: ***Mazurca opus 56 nr.1.***

În partea a doua a programului a fost prezentat ***Concertul pentru orchestră*** de **Witold Lutoslawski,** creație reprezentativă a compozitorului polonez. Inspirată de vitalitatea şi virtuozitatea caracteristice folclorului polonez, muzica este scrisă în limbajul modern al epocii, în care se remarcă prezența unor structuri atonale. Autorul rămâne însă cantonat în zona arhitecturii neobaroce, aşa cum reiese şi din titlurile celor trei mişcări ce alcătuiesc lucrarea: I. *Intrada. Allegro maestoso*; II. *Capriccio notturno ed Arioso. Vivace*; III. *Passacaglia, Toccata e Corale. Andante con moto. Allegro giusto*. Sub bagheta eminentului dirijor **Lawrence Foster,** ***Orchestra Națională Simfonică a Radiodifuziunii Poloneze*** a oferit publicului o versiune de înalt nivel artistic. Am apreciat entuziasmul muzicienilor, cărora dirijorul le-a insuflat un fluid benefic ce s-a transmis şi publicului. Mereu captivantă, mereu proaspătă, energică şi insolită, interpretarea ne-a sugerat un monument care trebuie admirat în perspectivă, nu doar în detaliile lui originale. Pe parcursul întregului concert, publicul a perceput suflul lucrărilor, atmosfera şi sentimentele pe care acestea le evocă. Evenimentul de la Ateneul se înscrie printre reuşitele de excepție ale Festivalului Enescu.

Orchestra Națională Simfonică a Radiodifuziunii Poloneze, dir. Lawrence Foster, Szymon Nehring (pian)

Foto: Andrada Pavel

Carmen MANEA

„...să înțelegi muzica în profunzime pentru a fi capabil să o transmiți instrumentiştilor”

După-amiaza zilei de 6 Septembrie 2019. În sala arhiplină a Ateneului Român, melomanii îi aşteptau nerăbdători pe oaspeți: Orchestra „*Cameristii della Scala*”, dirijorul Wiliam Hermanto şi violoncelistul Daniel Müller-Schott.

Înainte de a parcurge amplul interviu acordat de către dirijorul indoneziano-american, de origine chineză, Wilson Hermanto *Societății Studențeşti de Arte* a Universității milaneze „Bocconi”, în care mărturisea că, pentru el, a studia o înseamnă a „*începe prin a-i simți interiorul, ca şi când ai străbate un tunel, cunoscând astfel fiecare parte a ei*”, i-am urmărit gestica minimală, prin care doar *sugera* sensul şi devenirea traseelor ritmico-melodice ale *Octetului în Do major, op. 7* de George Enescu. Intensitatea combinațiilor timbrale şi a oscilațiilor emoționale, tensiunea crescendo-urilor până la atingerea pragului superior al tragismului, dar şi unificarea lor în cea mai poetică şi vibrantă „corolă de minuni” sonore, se întrupau în mod miraculos, de la sine. Era evident că, numai cineva care cunoaşte *din interior* elementele constitutive ale muzicii îi poate conştientiza şi pe membrii ansamblului cameral asupra semnificației fiecărui detaliu, şi numai acela îşi poate permite să apeleze la simplitatea fenomenologică a actului dirijoral. Abia apoi am descoperit că Hermanto îi datora *profesiunea* sa *de credință* unuia dintre mentorii venerați, Sir Colin Davis, care-l îndemna „*să uite de bara de măsură şi să privească la ceea ce se află înapoia ei, analizând partitura ca şi când ar fi fost chiar el compozitorul*”.

Efectul acestei priviri interioare a fost vizibil, mai întîi în redarea *Octetului* enescian, în aranjamentul pentru orchestră de coarde realizat cu meşteşug remarcabil de către unul dintre iubitorii şi promotorii creației lui Enescu în lume, dirijorul Lawrence Foster. Cunoscători versați ai diverselor stiluri componistice, virtuozii „camerişti ai Scalei” au imprimat *Octetului* acea energie lăuntrică tipic enesciană, cu fraze fluente, ale căror nuanțe mergeau de la tonurile dense, păstoase, până la degradeuri infinitesimale, cu scrutări transfigurate ale unui trecut reântors fantomatic în prezent şi cu dezvoltări contrapunctice desfăşurate în şuvoaie sonore spectaculoase. La pupitrul dirijoral, Wiliam Hermanto respira odată cu muzica şi instrumentiştii, conform propriei convingeri: „*...să înțelegi muzica în profunzime pentru a fi capabil să o transmiți instrumentiştilor*”.

A fost, cred, una dintre interpretările cele mai apropiate de spiritul învolburat şi în egală măsură transcendental al lui Enescu. Emoționant gestul lui Hermanto de a-l îmbrățişa pe fiecare cordar în parte, la sfârşitul *Octetului*!

Concertul pentru violoncel şi orchestră în Do major de Joseph Haydn ne-a readus într-o atmosferă profană, prin ritmicitatea repetitiv-explozivă, încă de sorginte barocă, şi cantabilitatea de tip clasic, cu fraze ample, frumos arcuite şi cadențe consonante. Posesor al unui sunet omogen, consistent, frumos nuanțat, cu filaje mergând adesea până la aneantizare; constructor al unor frazări maleabile, deşi uneori cu private de respirația necesară; stăpân pe o tehnică de o dexteritate ameţitoare, care făcea ca sunetele să se înlănțuie aidoma unor şiraguri de mărgele minuscule, Daniel Müller-Schott a respectat bravura şi muzicalitatea lucrării haydniene, în ciuda sporadicelor imprecizii intonaționale. Cu gestica sa axată mereu pe *sugerarea* discretă a intenției dirijorale, Wiliam Hermanto a tratat orchestra ca pe o entitate la fel de importantă ca cea a solistului, dând sens şi o certă adâncime partiturii. La cererea insistentă a publicului, violoncelistul german a mai cântat, cu aceeaşi virtuozitate impresionantă, *Piesa în formă de habaneră* compusă inițial de către Ravel pentru violoncel şi pian.

Ultima lucrare din programul orchestrei „Cameristi della Scala” a fost *Serenada pentru coarde, op. 48* de Ceaikovski – o muzică foarte asemănătoare cu *Octetul* lui Enescu în privința scriiturii polifonice, a profilului sculptural şi a construcției cu accente dramatice, mai ales în prima mişcare. Cele patru părți ale *Serenadei* îmbină patru tipologii de limbaje ce conferă muzicii un aer aparent eclectic: *Piesă în formă de sonatină*, după modelul polifoniei mozartiene (partea I), *Valsul* din partea secundă, specific unora dintre simfoniile sale ulterioare, *Elegia* din partea a III-a, unde Ceaikovski valorifică *unisonul* şi *tăcerile* care „mențin tensiunea între momentele muzicale”, cum ar spune Hermanto, dar, aş completa, care şi spiritualizează discursul, şi *Finalul pe o temă rusească*, din a cărei duioşie inițială izvorăşte vitalitatea ritmică a jocului popular transformat la rândul lui într-o structură polifonică statuară, minuțios elaborată şi redată în toată splendoarea de către „Cameristi della Scala” şi dirijorul Wilson Hermanto.

Cameristi della Scala, dir. Wiliam Hermanto

Foto: Andrada Pavel

Întregul concert a lăsat impresia unei bijuterii atent şlefuite, cu bucurie şi dăruire.

Despina PETECEL THEODORU

Violoncelul în prim plan!

Sala Mare a Ateneului Român a găzduit pe 6 septembrie a.c. concertul orchestrei camerale italiene CAMERISTI DELLA SCALA. Format din interpreți ai operei Scala din Milano, înființat în 1982, ansamblul a fost condus de Wilson Hermanto, dirijor indoneziano-american, cu o notabilă carieră internațională. A studiat la clasa lui Sir Colin Davis şi s-a perfecționat cu Carlo-Maria Giulini. Are o prolifică carieră, dirijând în USA, Europa, etc. Cellistul german Daniel Müller-Schott a studiat cu W.Nothaus, H.Schiff şi .Isserlis şi s-a perfecționat cu M.Rostropovici. A cântat alături de dirijori precum V.Ashkenazy,

Ch.Eschenbach, K.Masur, A.Previn – cu care a şi imprimat un CD cu Trio-uri de Mozart, ş.a. Cântă pe un violoncel Matteo Goffriller, Veneția, 1727. Prima lucrare a soliştilor de la Scala din Milano a fost *Octetul* op. 7 în Do Major pentru coarde (1900) de George Enescu. Lucrarea, de mari dimensiuni (cca. 40'), a fost prezentată în premieră pe 18 decembrie 1909 la Paris, sub bagheta compozitorului. În 1898 Enescu finalizase *Sonata pentru violoncel* op. 26 nr. 1 în Fa minor, iar în anul următor *Sonata a doua pentru pian şi vioară* op.6. Cele patru secțiuni ale op. 7: *Très modéré, Très fourgueux, Lentement* şi *Mouvement de valse bien rythmée* sunt cântate neîntrerupt, într-o amplă mişcare, în formă de *sonată*. Piesa cuprinde 12 teme melodice dintre care 7 sunt prezente în prima parte *Très modéré,* cu rol de expunere în cadrul formei de sonată. Dezvoltarea este considerată partea a doua *Très fourgueux* - un scherzo zbuciumat, şi a treia, *Lentement* – o secțiune lentă, lirică. În ambele secțiuni se adaugă teme noi. Finalul *Mouvement de valse bien rythmée* - se doreşte o recapitulare a primei secțiuni, organizând astfel ideea integrării ciclice într-o singură formă muzicală, idee folosită şi de Berlioz, Liszt, ş.a. În lucrare se vede dragostea compozitorului pentru instrumentele de coarde, construind dialoguri – în special dintre vioara I şi viola, etc. *Octetul* op. 7, cu dificultăți considerabile, cu pasaje contrapunctice halucinante şi divergente, cu sonorități masive, a fost prezentat excepțional de către soliştii din Milano, reconstruind la mare înălțime interpretativă acest opus enescian de tinerețe.

A doua lucrare din concert a fost o himeră pierdută şi regăsită: *Concertul pentru violoncel şi orchestră nr. 1* în Do Major (1761 – 1765) de Joseph Haydn, o bijuterie muzicală dispărută timp de două secole şi regăsită într-o bibliotecă din Praga, în

Cameristi della Scala, dir. Wiliam Hermanto
Daniel Müller-Schott (violoncel)

1961 ! Lucrarea a fost scrisă în perioada *Simfoniilor* 6, 7 şi 8, şi a *Concertului pentru vioară* nr.3 Următorul concert pentru violoncel, în Re major, urma să îl scrie după 20 de ani ... Complexul orchestral al acestui opus este de tip baroc însumând: corzi, oboi (2) şi corni (2). Cele trei mişcări *Moderato, Adagio, Allegro molto* sunt compuse în formă de sonată, în care virtuozitatea şi bucuria explozivă sunt prezente neîncetat. Fiecare secțiune expune câte două teme care sunt amplificate, prelucrate, etc., după modelul clasic al formei. Dacă partea a doua *Adagio* este de o limpezime calmă, olimpiană, celelalte secțiuni sunt cu valențe furibunde, o virtuozitate dusă la maxim, în special partea a treia, cu o tehnică instrumentală peste timpul scrierii sale. Cadențele însoțesc finalul primelor două mişcări. De altfel, Haydn cânta şi la violoncel ... Cellistul Daniel Müller-Schott a interpretat cu mult talent şi virtuozitate, acuratețe şi lirism acest opus, o "barieră" tehnică pentru oricare violoncelist, ce trebuie depăşită şi împinsă spre marile culmi are artei. La bis a încântat publicul cu *Habanera* de Maurice Ravel.

Ultima lucrare a concertului a fost *Serenada* op.48, pentru orchestră de coarde (cca. 33') de Piotr Ilici Ceaikovski. Opusul, scris în 1880 a fost interpretat public în 30 octombrie 1881 la Sankt Petersburg sub bagheta lui Eduard Napravnik. Lucrarea cuprinde patru mişcări: *Pezzo* în formă de Sonatină: *Andante non troppo – Allegro moderato*, *Valse: Moderato – Tempo di valse, Élégie: Larghetto elegiaco, Finale (Tema russo): Andante – Allegro con spirito*. Dacă prima parte începe cu o *Introducere*, pe care o repetă la finele secțiunii, ea va fi transformată în *Coda*, la finele celei de-a patra mişcări. Secțiunea, dorită de compozitor în stilul mozartian, cuprinde sonorități falnice, cu secvențe agitate – de exemplu 36 de măsuri sunt în *sempre marcatissimo*, ş.a. Partea a doua - *Valse*, a devenit, prin popularitate, o piesă în sine! Este exuberantă şi aduce o nouă strălucire în lumea valsului. *Elegia*, partea a treia, este dramatică, învolburată şi tristă, cu accente de disperare. Sufletul este pierdut! *Finalul* revine cu sonorități tonice, majore, prin care mai răzbat unele răbufniri, în *Introducere*. Brusc, un intermezzo de mare virtuozitate se dezlănțuie, prezentând contrapunctic o temă de factură populară rusă. Secțiunea este deosebit de rapidă, în care temele trec la toate instrumentele, sunt prelucrate şi răspândite cu sonorități explozive. Lucrarea se încheie cu o reluare, variată a finalului primei secțiuni, formând o structură ciclică a unei mari sonate, formată din cele patru secțiuni ale lucrării. Dirijorul Wilson Hermanto a dovedit pe parcursul celor trei lucrări ale concertului profunzimea sa muzicală, autoritatea naturală şi eleganța exuberantă în mişcări, care a dus la obținerea de la ansamblul orchestral a maximului posibil. A colaborat perfect la interpretarea concertului de Haydn, sprijinindu-l cu multă atenție pe solistul violoncelistul Daniel Müller-Schott, obținând un concert de zile mari. Atât în sonoritățile zbuciumate cât şi în melancolia secțiunilor lente, a fost un excelent maestru, atent şi cu mult finețe, cu o tehnică impecabilă. Reacția caldă a publicului a fost replica la marea artă a *ansamblului cameral latin*!

Marcel SPINEI

Proudly made in Canada

În seria recitalurilor festivalului George Enescu, l-am auzit pe 7 septembrie 2019 în Sala Auditorium (numită pe vremuri Sala Mică a Palatului) pe pianistul canadian **Charles Richard-Hamelin**, câştigător al medaliei de argint la concursul internațional Chopin, ediția 2015.

Recitalul a început cu *Images oubliées*, ciclu de trei piese compuse de Claude Debussy în 1894, anul în care vedea lumina zilei şi celebrul *Prélude à l'après-midi d'un faune.* Compozitorul lucra încă de pe atunci la partitura operei *Pelléas et Mélisande* şi scrisese deja *Suite bergamasque* în prima versiune; marile cicluri pentru pian abia urmau. Dedicat lui Yvonne Lerolle, fiica adolescentă a pictorului Henri Lerolle, prieten cu Debussy, Renoir şi Degas, acest ciclu de piese pentru pian a fost publicat în întregime abia în 1977, cu titlul *Images (oubliées),* tocmai pentru a evita confuzia cu Images I (1905) şi Images II (1907). Prima piesă, *Lent (mélancolique et doux)* a început cu un sunet destul de consistent, care a devenit pe parcurs mai poetic, pianistul demonstrând un foarte bun auz armonic. Criticul Émile Vuillermoz l-a descris pe Debussy cântând *Souvenir du Louvre,* această primă variantă a *Sarabandei* din suita *Pour le piano* (1901) "cu simplitatea unui bun dansator din secolul XVI"; la Richard-Hamelin, în ciuda unui control foarte bun al tuşeului, ea a sunat puțin şcolăreşte. *Quelques aspects de*

Nous n'irons plus au bois parce qu'il fait un temps insupportable a impresionat prin pianistica strălucitoare şi economicoasă.

Piesele fantezii opus 3 ale lui Rahmaninov, compuse în 1892, au fost cântate cu bun gust şi mare velocitate; le-a lipsit însă dimensiunea infinitezimală care face diferenţa dintre un muzician bun şi unul mare, dintre un tânăr şi un maestru. În *Elegie*, cezurile dintre fraze au părut adesea scurtate; prea scurtă a părut şi pauza dinaintea piesei următoare, *Preludiul în do # minor,* pianistul părând aplicat şi previzibil. În schimb,

Charles Richard-Hamelin

foto: Alex Damian

culminaţia ar fi avut de câştigat dacă ar fi survenit mai vertiginos. În *Melodie*, similaritatea secvenţelor nu a vădit prea multă imaginaţie, iar începutul lui *Polichinelle* putea fi făcut cu mai mult umor şi fantezie. Mijloacele pianistice remarcabile ale lui Charles Richard-Hamelin permit schimbări mai surprinzătoare ale stărilor de spirit şi o gestiune de mai mare anvergură dramatică a momentelor - cheie. În absenţa scopului de a crea personajul Polichinelle, virtuozitatea nu convinge. *Serenada* a suferit (moderat) de aceeaşi cauzalitate lipsită de surprize, pe o tehnică impecabilă – melismele mâinii drepte deasupra acompaniamentului stângii au fost realizate splendid.

Suita I în sol minor, op. 3 "În stil vechi" de Enescu ar fi putut beneficia şi ea de o libertate mai mare în retorică şi de o mai perceptibilă detaşare de imediat. Demarat cu solemnitate barocă, *Preludiul* a sunat convenţional, într-o logică a formei muzicale ce nu a fost susţinută de intensitatea trăirilor; părea că Charles Richard-Hamelin se simte bine într-un idiom ce îi aduce aminte de Bach, fără a savura, defini sau măcar intui sensul, natura demersului lui Enescu din 1897. Conducerea vocilor a fost foarte clară în *Fugă*, cu planuri distincte şi sonorităţi frumoase, cu orientare implacabilă către ţintă, potrivită aici, dar la limita impresiei de grabă, din cauza respiraţiilor insuficiente. *Adagio*-ul în Fa major a adus un contrast frumos, dar şi stereotipuri în frazare; în *Presto finale*, scarlattian, cântat cu agilitate maximă, a apărut, în sfârşit, o cezură mai grăitoare, înaintea arpegiilor in Mi b major din secţiunea a doua, dar schimbările de nuanţe au sunat formal, iar libertatea agogică a marilor clavecinişti preclasici nu s-a făcut simţită.

Dacă în Debussy, Rahmaninov şi Enescu Richard-Hamelin a apărut mai degrabă bine crescut şi corect decât inventiv, în partea I a *Sonatei a IV*-a de Prokofiev a dat dovadă de maturitate artistică, supleţe şi umor. Tema a doua a părţii I a sunat fantomatic, dezvoltarea a fost pertinent construită, pe un singur bloc; repriza, scoasă parcă din negura amintirilor, a adus un suflu poetic. Partea a doua, cea mai consistentă, interesantă şi complexă din sonată a debutat şi ea pe o dinamică prea prezentă şi, din păcate, a avut câteva strategii neconvingătoare – crescendo-uri prea abrupte în secţiunea unde cele două teme se suprapun, dezvăluirea prea intempestivă a unor "aşi din mânecă", fragmentarea melodiei din cauza unor arpeggiato-uri opintite. Finalul putea avea mai multă încărcătură emoţională - entuziasmul Temei I a părut artificial, melodia simplă, tipic rusească din B-ul visător nu a reuşit să înduioşeze, tranziţiile au părut fugărite.

Partea cea mai realizată din recital au constituit-o bisurile – *Nocturna No 20* în do # minor, cu triluri foarte bune şi perlaj splendid şi *Andante spianato* de Chopin, în care, evident, Charles Richard-Hamelin se simte cel mai bine, acest repertoriu fiind probabil şi cel mai rodat. Sala a reacţionat cu entuziasm la Chopin. Charles Richard-Hamelin a lăsat impresia unui pianist foarte talentat, bine şcolit şi încă destul de naiv; expresia muzicalităţii sale e încă timidă, dar prezenţa sa scenică şi modul de a face muzică, onest, de bună credinţă, sunt extrem de atrăgătoare şi promit o dezvoltare foarte frumoasă.

Recitalul din 14 septembrie al lui **Marc-André Hamelin**, pianist canadian consacrat deja de câteva decenii în lumea întreagă, s-a desfăşurat în cu totul altă cheie. Nimic ingenuu în modul său de a face muzică; o ingeniozitate bine temperată (fără umorul lui Mircea Horia Simionescu, autorul sintagmei) şi un intelect atotcuprinzător au dominat întregul concert ce s-a derulat cu o sobrietate maximă.

Născut în 1961, Hamelin are un repertoriu imens şi o discografie impresionantă, ce cuprinde, pe lângă piese de mare virtuozitate – Concertul 3 de Rachmaninov, Sonata în si

Marc-Andre Hamelin

foto: Andrei Gîndac

minor de Liszt, Concertul 2 de Brahms ş.a. - muzica unor autori mai puţin cântaţi în Europa: Alkan, Maria Szymanowska, legendarul pianist australian Percy Granger, pianistul şi compozitorul american de avangardă Leo Ornstein sau Nikolai Roslavets, compozitor rus legat de mişcarea futuristă şi mulţi alţii. Pe lângă promovarea unui repertoriu inedit, Hamelin a creat variante proprii ale unor piese extrem de dificile, de pildă, variaţiunile lui Brahms pe o temă de Paganini.

Se ştie că pupitrul pianului ridicat schimbă percepţia auditivă a interpretului, tentat să forţeze sunetul ce nu-i parvine cu aceeaşi intensitate ca ascultătorilor din sală; poate de aceea în *Coralul* şi în *Carillon nocturne* din *Suita a III-a pentru pian, op. 18* de Enescu registrul acut a sunat sticlos, chiar aspru. *Coralul* a suferit, din păcate, şi de o constantă

accentuare a auftaktelor, ce s-a perceput aproape ca un manierism (deşi se putea ca Do-ul din octava a cincea şi Fa-ul din a patra să fi avut pur şi simplu un timbru mai strălucitor din mecanica pianului). Cu pianissimo-uri splendide, cu voci scoase abil în relief, *Carillon Nocturne* a sunat rece şi sclipitor, într-o viziune voit metafizică, eliberată de efecte fermecător-senzoriale. *Sonata a III-a op. 24*, în Re major de Enescu, cântată tot pe note, ceea ce a imprimat o anumită prudență interpretării, a vădit un intelect ieşit din comun, o mare ştiință a sonorităților şi a alcătuirii formei muzicale, nesusținute însă de vreun mare apetit pentru această muzică sau de o înțelegere viscerală a ei. De altfel, discursul atât de complex şi polisemantic al lui Enescu e de cu totul alt tip decât cel al contemporanului său Scriabin, cu care, judecând după interpretarea sonatelor lui Feinberg, Marc-Andre Hamelin este mult mai familiarizat. Aspectele scarlattiene din tema principală a părții I, inflexiunile specific româneşti ale temei a doua, velocitatea discretă din dezvoltare, efectele de pedală de la sfârşitul reprizei au fost foarte frumos realizate. În partea a doua, Hamelin a ameliorat instinctiv sunetul în discant; dialogul ornamentat dintre cele două mâini în registre diferite a sunat excelent (doar o ureche atentă de pianist ar fi putut decela superioritatea ornamentelor la mâna dreaptă). Fuziunea senzorială cu muzica lui Enescu a rămas un deziderat.

După pauză au urmat trei sonate de Samuel Feinberg, cu scriitură densă, influențată de Scriabin, în care au apărut spontan şi nişte uşoare concesii “expresivității vizuale” – micile mişcări ale corpului către claviatură au ameliorat calitatea sunetului, pe alocuri sec în Enescu.

Sonata a III-a a lui Feinberg a marcat punctul culminant şi totodată momentul de maximă dificultate a programului. Provocările tehnice multiple – solo-urile mâinii stângi şi săriturile în acorduri din prima parte, imitațiile motivului cvintei descendente si cromatismele rahmaninoviene din partea a doua, finalul tumultuos în spiritul Studiului în re #minor, op. 8 no 12 de Scriabin, fugato-ul dificil au fost rezolvate elegant şi cu o implicare bine controlată. Finalul sonatei, cu momentele sale schumanniene (tema în La bemol major) sau chopiniene (motivul în octave la unison, inspirat parcă din Sonata în si minor) a părut prea lung şi eteroclit, ceea ce nu i se poate de loc imputa pianistului, care a făcut eforturi importante în a concentra construcția lui Feinberg.

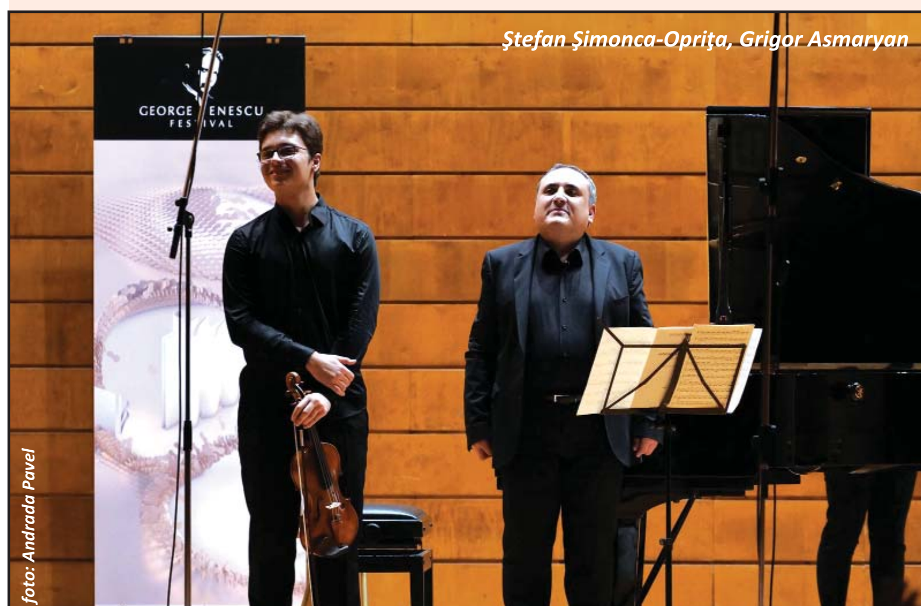
În bis, Marc-Andre Hamelin a cântat cu mare dezinvoltură şi virtuozitate o piesă proprie, *Toccata on L'homme Armé,* mai interesantă pianistic decât componistic, care a declanşat *standing ovation.* A urmat *Général Lavine-excentrique* a lui Debussy, pasibil de a provoca un val de nostalgie după farmecul unui Başkirov în zilele sale glorioase.

Faima de mare virtuoz a lui Marc-Andre Hamelin s-a confirmat pe deplin, dar interesante la el sunt tocmai punerea virtuozității în slujba unui repertoriu ce solicită capacități cerebrale excepționale şi pendularea între rezerva aristocratică şi tentația efuziunii şi a hazului, ținute în frâu până la aparentă anihilare. Opțiunea pentru un repertoriu inedit indică o preocupare generoasă pentru scoaterea din umbră a compozitorilor prea puțin cunoscuți; dacă în repertoriul pianistului nu ar dăinui şi marii clasici şi romantici, renunțarea la spectaculosul accesibil în favoarea consistenței ar fi putut indica evitarea orgolioasă a drumurilor bătătorite, unde concurența e din ce în ce mai mare şi originalitatea din ce în ce mai greu de demonstrat. Repertoriul lui Marc-Andre Hamelin este atât de mare şi de divers, stilul său – atât de dezgolit de efecte facile, încât nu poți decât să te înclini în fața probității sale artistice. Etica sa muzicală îmbină tradiția “ateniană” cu cea “spartană”, ridicând etalonul pianistic canadian la un nivel greu de atins.

Lena VIERU CONTA

Maeştri şi discipoli

Un foarte satisfăcător dublu recital - discipol şi maestru interpretând Ravel şi Enescu- a avut loc pe 8 septembrie, la sfârşitul primei săptămâni a Festivalului Enescu 2019, în Sala Auditorium. Ideea generoasă de a promova un discipol de care eşti mândru are şi avantajul de a scoate în evidență diferența dintre cei doi, maestrul apărând ca modelul către care aspiră tânărul emul. Violonistul arădean Ştefan Şimonca-Oprița, are, la 19 ani, o tehnică foarte solidă şi o prezență scenică remarcabilă. *Tzigane* de Ravel a fost interpretată sobru şi s-a perceput mai degrabă ca un exercițiu de virtuozitate, violonistul excelând în multiplele tipuri de atac pe care piesa le oferă. În *Impresii din copilărie* de Enescu, Ştefan Şimonca-Oprița a devenit mai liber în expresie, mai imaginativ. *Lăutarul,* cu dificultățile lui ritmice a sunat capricios şi spontan; jocul de lumini şi umbre, alternanțele trisoanelor majore şi minore, sclipirile şi schimbările de timbru la pian din *Bătrânul cerşetor*, supleţea frazei din *Pârâu în fundul grădinii*, efectele timbrale din *Pasărea din colivie şi cucul din perete* şi sunetul cețos din *Luna prin geam* şi uşor fâşâit în *Vântul în horn* (quasi sul ponticello, un poco flautato, scivolando, non vibrato), construcția *Răsăritului de soare* au încântat publicul. Pianistul Grigor Asmaryan a fost un partener ideal în această partitura extraordinară; de altfel, virtuțile sale s-au auzit din prima intrare a pianului în *Tzigane*.

Ştefan Şimonca-Oprița, Grigor Asmaryan

foto: Andrada Pavel

Ştefan Şimonca-Oprița a răsplătit aplauzele înflăcărate ale publicului cu savuroasa *Dimineața după nuntă* de Ion Voicu, în care sunetul onctuos din registrul grav, efectele de aproape-departe şi pianissimo-ul final, la limita audibilității, au dat încă o dată măsura talentului său.

După pauză, David Grimal şi Grigor Asmaryan au captivat publicul cu *Sonata nr. 2 în sol major* de Ravel, în care fuziunea timbrelor celor două instrumente, alternanța dintre calm şi săltăreț, accentele jazzy, umorul şi finețea au atins un nivel remarcabil de măiestrie. Spre deosebire de atâția solişti de renume,

Grimal ştie să treacă în planul al doilea, când muzica o cere, este dezinvolt în schimbările rapide ale stărilor de spirit şi are un tip de implicare autentică cu atât mai valabilă, cu cât efectele vizuale par a fi excluse. Asmaryan a fost, din nou, admirabil, cu o precizie şi economie a mişcărilor perfect adaptate spiritului lui Ravel.

În *Sonata a treia pentru pian şi vioară, în caracter popular românesc* de Enescu au existat momente ce puteau fi făcute şi mai convingător: sonoritatea prea prezentă a începutului ar fi putut fi rezervată pentru reluarea temei I tot în expoziție; tema a doua nu a avut destul mister în interpretarea pianistului, începutul părții a doua a sunat din nou prea palpabil; ostinato-ul pe *re* din registrul grav de la pian a fost obositor de tare, periclitând efectul "valului" următor. În schimb, tema I în repriza din partea I, cu ritmul dansant şi contrastul dintre pianul dulce-incisiv şi lirismul viorii, culminația părții a doua, cu eterofoniile dintre vioară si pianul imitând țambalul, suplețea temei principale din final, cu accelerări quasi - imperceptibile care au deviat caracterul ei în mod paradoxal static, de învârtire în cerc, sentimentul catastrofei iminente după expunerea eterofonică în forte a temei transfigurate au fost magistral realizate. Acustica sălii a fost favorabilă momentelor de maximă intensitate, sunetul umplând spațiul şi creând impresia de vastitate. Trimful a fost pe masură. În bis, cei doi au interpretat| *Valse Triste* în do minor de Ferenc Vecsey, *Guitare* de Moszkowski, cu rubato-uri de un gust impecabil şi o virtuozitate detaşată, neostentativă; după *standing ovation*, a urmat *Beau soir* de Debussy, în care Asmaryan a avut estompări splendide ale sunetului.

În dublul program alcătuit pe paralela Ravel – Enescu, adevăratul erou al concertului a fost Grigor Asmaryan, când discret, când incisiv, deopotrivă eficient şi poetic, asigurând stabilitatea finalului atât de dificil al *Sonatei a treia* de Enescu, navigând cu intuiție desăvârşită prin meandrele *Impresiilor din copilărie,* sincronizându-se perfect cu violoniştii, anticipându-le intențiile, cu modestia partenerului ideal şi cu acea plăcere de a face muzică pe care o permite indiferența față de glorie.

Lena VIERU CONTA

Elisabeth Leonskaja/ Horia Andreescu/ Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii vieneze ...

...au adus momente de specială emoție publicului bucureşteaqn sosit în număr covârşitor la Ateneul Român, în după-amiaza unei zile a începutului de septembrie. A fost întâlnirea cu un vechi prieten ataşat, vreme de decenii, mediului artistic bucureştean. Căci Leonskaya revine cu bucurie, revine cu credința că adresarea ei are ecou. Şi nu oricare! Este iubită pentru că la rândul ei dăruieşte din preaplinul unei sensibilități luminoase, stenice. In urmă cu aproape şase decenii – unii dintre noi ne mai aducem aminte - câştiga laurii uneia dintre primele ediții ale Concursului Internațional Enescu. Prezentându-ne *Imperialul* beethovenian - în compania muzicienilor Orchestrei Simfonice a Radiodifuziunii din Viena, a dirijorului Horia Andreescu - Leonskaja demonstrează că dispune în continuare de o încărcătură spirituală iradiantă pe care ştie a o întreține, a o direcționa. Ştie a făuri grandoarea marilor momente ale primei părți a concertului; iar aceasta de maniera în care acuratețea pasajelor de agilitate instrumentală poate trece într-un plan cu totul secundar.

Unitară, dată fiind concepția componistică, se defineşte a fi cea de a treia Suită *enesciană în Re major, Săteasca,* realizată de Horia Andreescu, de această dată, în compania

Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii din Viena Orf, dir. Horia Andreescu, Elisabeth Leonskaja (pian)

foto: Cătălina Filip

muzicienilor Orchestrei radiodifuziunii vieneze, unul dintre importantele organisme de acest fel din Europa. In acest caz viziunea muzical-poetică împărtăşită de şeful de orchestră a căpătat valori de înnobilare a unor scene al căror pitoresc depăşeşte sugestia naturalistă. Nu poți să nu remarci măiestria şefului de orchestră în a conferi strălucire interioară şi coerență unei creații ce face parte dintr-o altă cultură decât cea căreia îi aparțin coechipierii săi. Dar trebuie apreciată în egală măsură disponibilitatea specială a membrilor formației, deschiderea spre comunicare, spre înțelegerea unor noi orizonturi stilistice. Se poate vorbi în acest sens de apanajul aparte de care dispun orchestrele radio; ...de o anume versatilitate urilă revelației spațiilor noi de cultură muzicală. Acesta este motivul pentru care creditez faptul că, în partea secundă a concertului, celebrul *Bolero* de Maurice Ravel, a beneficiat de efervescența timbrală proprie acestei partituri, moment de care nu m-am putut bucura personal; concertul imediat următor, cel de seară, de la Sala Palatului, urma să înceapă de o manieră inexorabilă. Dar, în deschiderea concertului muzicienilor vienezi, lucrarea *Pustietate / The Waste Land*, datorată compozitorului contemporan austriac Richard Dünser, a deschis interesul publicului pentru acest minunat ansamblu. Este o creație marcată de o viziune larg poematică, cu caracter meditativ-depresiv, viziune direcționată spre căutarea, spre definirea sine-lui; asemeni lui Parsifal în căutarea Graalului. Indiscutabil, Andreescu rămâne maestrul unei inspirate, a unei eficiente comunicări dintre şeful de orchestră şi ansamblul pe care il conduce.

A fost un concert emblematic pentru ceea ce putem considera a fi imaginea, condiția actuală a orchestrei simfonice ataşate unei importante radiodifuziuni europene.

Dumitru AVAKIAN

Alexander Kniazev/ Plamena Mangova

Un public numeros a aplaudat luni 09.09.19 la Ateneul Român un recitalul romantic prin excelenţă, al unei şcoli ruse. Violoncelistului Alexander Kniazev a studiat la Conservatorul din Moscova cu Alexander Fedorchenko. A obţinut numeroase premii şi a cântat alături de dirijori de mare renume şi orchestre de prestigiu, imprimând o serie de C.D. şi primind premii prestigioase. Pianista Plamena Mangova a studiat la Academia de Muzică din Sofia cu Marina Kapatsinskaya şi s-a perfecţionat la Madrid cu Dmitri Bashkirov. Este laureată a mai multor concursuri şi a cântat alături de mari orchestre europene şi diferiţi solişti. Concertul a debutat cu *Elegie* pentru violoncel şi pian de Gabriel Fauré (1880) – lucrare neconsemnată în *Programul general al Festivalului,* dar existentă în cel de sală. Este de mici dimensiuni (cca.6:30′), premiera: Paris, în 1883, cu J.Loeb la violoncel şi autorul la pian. Iniţial a fost gândită să facă parte dintr-o *Sonată pentru violoncel şi pian*, care nu a mai fost scrisă. Compozitorul a orchestrat lucrarea, premiera: Paris, în 1901, cu Pablo Casals şi compozitorul - dirijor. Este o piesă de largă respiraţie, materialul tematic fiind prezentat la violoncel, cu un acompaniament melancolic, într-o tonalitate majoră; secţiunea de mijloc propune scurte sonorităţi vehemente de *pathos*, tema principală fiind reluată de cello, într-o atmosferă liniştită, discretă. Următorul opus a fost *Sonata pentru pian şi violoncel* op. 26 nr. 1 în Fa minor (1898) de George Enescu (cca. 40′). Este alcătuirä din patru mişcări, dintre care partea I, II şi IV sunt însufleţite, iar a III-a – melancolică. Opusul este antrenant, adunând stilistic din substanţa romantică un suflu muzical puternic brahmsian, cu sonorităţi pastelate. Enescu dezvoltă sistemul compoziţional pe direcţia cultivării polifoniei de tip imitativ, integrând diverse forme contrapunctice în zona omofonă. Caracterul procesual ciclic asigură unitatea tematică a lucrării. Din păcate, în *Programul de sală* s-au strecurat unele erori de cercetare componistică: această sonată are din structura şi atmosfera *Sonatei în Mi minor* op. 38 de Brahms (vezi în special fugato pe triolete din ultima parte !, dar şi în Scherzo, ş.a.), şi nu din *Sonata* lui Cezar Franck ... A treia lucrare a serii a fost *Sonata pentru pian şi violoncel* nr. 2 op. 99 în Fa Major (1886) de Johannes Brahms (cca. 26′). A fost compusă după douăzeci de ani de la prima sonată, şi fost dedicată prietenului său – R.Hausmann, cel care i-a interpretat în premieră şi prima *Sonată* şi a cântat alături de violonistul J.Joachim - *Dublu Concert.* Şi în acest opus pasional se simte admiraţia autorului pentru muzica camerală beethoveniană ! *Allegro vivace* (I), în formă de sonată, se deschide cu o temă la violoncel, fragmentată peste o temă a pianului, în tremolo. *Adagio affettuoso* (II) se destăinuie printr-o expunere în pizz. la violoncel a temei principale, peste acordurile de pian. Secţiunea centrală este scurtă, peste care revin sonorităţile în pizz. *Allegro passionato* (III) este un scherzo nebulos, cu accente pasionale, cu izbucniri ale pianului în sonorităţi de mare forţă. Prezintă un *Trio* cu adieri din *Trio-ul* primei sonate (op.38) – melancolic, de adânc romantism. *Finalul* reia tema principală cu metamorfozări şi sonorităţi în forţă. Ultimul opus prezentat de cei doi solişti a fost *Sonata pentru violoncel şi pian* în La Major (1886) de Cezar Franck (cca. 30′), în transcripţie de la vioară. Piesa a fost scrisă pentru prietenul său E.Ysaÿe care, timp de 40 de ani a interpretat-o necontenit. Varianta pentru violoncel a transcris-o violoncelistul J.Delsart, cu acceptul autorului, transpunând cu o octavă mai jos, iar câteva pasaje adaptându-le tehnicii celliste, partitura pianului rămânând intactă. Dar, istoria consemnează şi faptul că a existat o versiune pentru violoncel făcută chiar de compozitor - după cum menţiona A.Ysaÿe, fiul lui E.Ysaÿe ! Exista chiar ideea că versiunea originală a fost pentru violoncel ! Vincent d’Indy a descris-o ca: *primul şi cel mai pur model de utilizare ciclică a temelor în formă de sonată.* Preluând această tehnica de la prietenul său Franz Liszt, *toate mişcările au elemente tematice comune. Allegretto ben moderato* (I) prezintă o temă caldă, ce apare după scurta introducere a pianului; ea constituie nucleul tematic al întregii Sonate. *Allegro* (II) este o mişcare agitată, putând fi considerată deschiderea reală, cu o introducere de mari dimensiuni în *Allegretto ben moderato. Ben moderato: Recitativo-Fantasia* (III) este de tip improvizatoric, atât în structură cât şi în expresie. *Allegretto poco mosso* (IV) reia tema principală într-un un canon între instrumente, cu o continuă creştere sonoră, amplă, majestuoasă. Şi aici s-a strecurat în *Programul de sală,* o eroare de cercetare: este consemnat: *versiunea de faţă ... este singura aprobată chiar de Franck.* Vezi mai sus date istorice care afirmă şi alte ipoteze ! Soliştii au fost la mare înălţime, uriaşele probleme tehnice instrumentale au fost depăşite cu succes. Interpreţii au reuşit să surprindă cu multă pasiune eleganţa enesciană, universul brahmsian şi magia frankiană. Romantismul şcolii ruse de interpretare, cu un vibrato quasi permanent, mare, puternic al violoncelistului şi stilul patetic, a încântat ! Publicul a aplaudat frenetic!!!

Alexander Kniazev, Plamena Mangova
Foto: Marcel Spinei

Marcel SPINEI

Din inimă, Rolando Villazón

Prima întâlnire cu tenorul Rolando Villazón a fost demult, în 2005, la Los Angeles, într-un spectacol de neuitat cu „Romeo şi Julieta” de Gounod, alături de Anna Netrebko. Am scris că se formase noul „cuplu de aur” al operei. În acelaşi an, am alergat după ei la Viena şi Salzburg pentru „Elixirul dragostei” de Donizetti şi „Traviata” verdiană. Am revenit după un an la Los Angeles, special ca să-i revăd în „Manon” de Massenet. Totul a fost mirific. Presa îi numea „perechea de vis”. Apoi, drumurile celor doi s-au despărţit prin voia impresarilor şi directorilor de teatre, prin jocul rolurilor noi în carierele deja aflate pe culmi. Numai că peste tenorul mexican a coborât o umbră.

L-am revăzut la reintrare, după 6 luni de interdicţie medicală, la Gran Teatre del Liceu din Barcelona, ianuarie 2008, într-un recital cu lieduri de Schumann, alături de alte diverse piese compozite. A cântat prudent, cu întreruperi, a răguşit pasager, a ieşit din scenă, a reintrat, şi-a cerut scuze.

L-am şi întâlnit, arătându-i o poză făcută împreună la Los Angeles în timpul interviului din 2005. S-a bucurat ca un copil, a sărit de gâtul meu, m-a îmbrăţişat. Poate că era şi nostalgia acelor spectacole, acelor vremuri.

Apoi, au urmat alte lumini, alte umbre. Nu i-am mai urmărit evo(invo)luţia. Am auzit că a abordat şi regia de operă.

În 2019, la 47 de ani şi 6 luni, a venit la Bucureşti şi nu şi-a dezminţit stilul de showman, generat de o spiritualitate cu totul specială, comunicată deschis, fără ocolişuri. A rostit câteva cuvinte româneşti la început, a reorganizat... scaunele de pe gradenele aflate în spatele pianului, mutându-le în lateral, lângă avanscene, a îmbrăţişat câţiva spectatori şi pianista acompaniatoare (Carrie-Ann Matheson), a stimulat bisuri şi a incitat sala să cânte împreună cu el şlagărul mexican „Cielito lindo". S-a şi descărcat nervos. Publicul care a umplut până la refuz auditoriumul mitic al Ateneului a răspuns entuziast, cucerit de simpaticul personaj, simţindu-i sinceritatea.

Carrie-Ann Matheson, Rolando Villazón

Foto: Andrei Gîndac

Dar mai mult decât atât, a fost sedus de modul în care a interpretat programul ales special, alcătuit exclusiv din muzică de compozitori spanioli (Manuel de Falla, Federico Mompou, Fernando Obradors) şi latino-americani (mexicanul Silvestre Revueltas, argentinienii Carlos Guastavino şi Alberto Ginastera, brazilianul Alberto Nepomuceno, columbianul Luis Antonio Calvo).

Într-adevăr, rar mi-a fost să ascult live o atât de mare diversitate de expresii, de nuanţe provenite din forul, din focul interior al unui artist, din inimă. Pentru că acesta a fost şi este Rolando Villazón, cel cotropit de spiritul latino.

Accente moi sau viguroase, contraste, şocuri, energie, pulsaţii lăuntrice, sensuri tragice, sensibilitate, emoţie, duioşie, melancolie, visare, reverie, poezie, pasiune, durere, tristeţe extremă, jale, răscoliri, tulburări, disperare, resemnare, însingurare, rare bucurii în preajma copiilor, iată universul tenorului.

Cânt moale, catifelat, cânt impetuos, înmuieri şi expansiuni de sunet, abandonuri extatice, exclamaţii, pianissime subtile, mezzevoci pe fraze lungi, iată prin ce îşi transmite universul trăirilor.

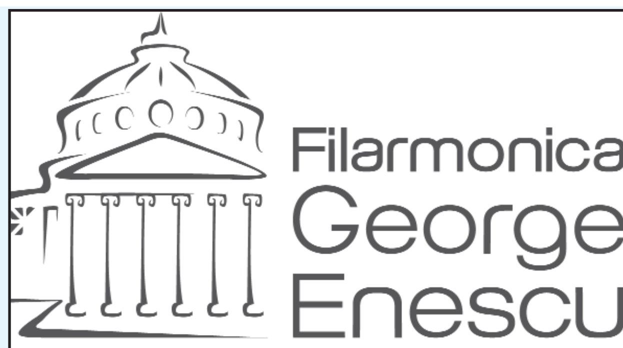
Dar vocea? Acum este ingolată, voalată, vătuită, fără pic de strălucire, cu ceva umbre baritonale, mai puţin amplă decât altădată şi... limitată ca ambitus. Tot ce a ales de cântat a fost pe note grave şi centrale, maximum până în zona pasajului de registru, Fa-Fa diez, cu sunete „deschise", „neacoperite", neprotejate.

Nu trebuie să ne gândim la aşa ceva, ci să ne lăsăm pradă comunicării fără margini, sentimentelor pe care le iradiază un interpret desăvârşit, născut, nu făcut. Cei care au plecat la pauză au pierdut şi au devenit mai săraci sufleteşte.

Costin POPA

Simfonicele Filarmonicii

Christian Badea deschide stagiunea la Ateneul Român

Filarmonica a avut o participare nu doar consistentă ci şi de un nivel înalt la Festivalul Enescu 2019. Desigur, mai întâi avem premiera naţională a operei lui Schoenberg, *Moses und Aron*, dar să nu uităm de Corul Academic însoţindu-i pe cei de la Berliner Philharmoniker la concertul de deschidere cu *Simfonia a IX a* de Beethoven şi în mediatizatul oratoriu dramatic *Jeanne d'Arc au bûcher*, la care se adaugă şi concertul orchestrei în cadrul secţiunii de muzică contemporană. În paralel cu aceste evenimente, principalul dirijor invitat al falangei muzicale de sub cupola Ateneului, Christian Badea, a fost revelator la conducerea Orchestrei Filarmonicii din Sankt Petersburg, în timp ce, într-o tradiţie instituită de câteva ediţii, Concertgebouw Amsterdam, cu Liviu Prunaru în postură de concertmaistru, a închis bienala.

În acest context, deschiderea stagiunii Filarmonicii „George Enescu", aducând pe aceeaşi scenă aproape toate forţele muzicale româneşti de mai sus, mai puţin corul, a căpătat repede dimensiunea unui eveniment. Şi chiar mai mult decât atât: o adevărată declaraţie de intenţie de a menţine un anumit nivel de excelenţă artistică. Deşi calendarul concertelor e comunicat cu parcimonie, merită remarcat că Filarmonica a ajuns şi în paginile revistei *BBC Music*, alături de ansambluri britanice şi europene care îşi prezintă sezonul 2019-2020 într-o secţiune advertorială specială. De acolo, şi nu din presa românească, aflăm că integrala concertelor pentru pian prin care este celebrat sfertul de mileniu al lui Ludwig van Beethoven o va avea ca solistă pe Elisabeth Leonskaya, o pianistă cu reputaţie internaţională foarte solidă şi care începe să devină o invitată obişnuită la Bucureşti. Lista invitaţilor la Ateneu continuă cu Leo Hussain şi Christian Zacharias, completând un trio de dirijori formidabili, alături de Christian Badea.

Revenire la romantism

Liviu Prunaru este unul dintre violoniştii cu o carieră exemplară, longevitatea lui în poziţia de concertmaistru al lui Concertgebouw Amsterdam (14 ani deja!) e o inspiraţie pentru instrumentiştii din România. Însă responsabilităţile de lider

al uneia dintre cele mai importante falange muzicale europene nu-l împiedică pe Prunaru să apară în continuare ca solist, inclusiv în *Concertul pentru vioară* de Dvořák, o lucrare pe care o interpretează de multă vreme pe Strad-ul său.

Concertul a început cu atacul ferm al orchestrei pe prima temă a lucrării, pentru ca, imediat, expresivitatea lui Liviu Prunaru să contrabalanseze superb, cu un sunet

Christian Badea

plangent, *à la* Menuhin de pe vremuri, dar cu o tentă lirică personală. Pe parcursul primelor două părți înlănțuite, acompaniamentul lui Christian Badea l-a susținut într-o complicitate admirabilă cu această viziune contemplativă. Și chiar dacă Prunaru a riscat puțin să devină plictisitor la început, în *Andante ma non troppo*, această comunicare expresivă și tandră, iradiind o bunătate a lumii ce pare de negăsit astăzi, a fost irezistibilă. Finalul, *Allegro giocoso*, a fost temperat foarte bine, caracterul pastoral-rapsodic luminând

Liviu Prunaru

Foto: Constantin Barbu

atmosfera cu claritatea unei partituri de Bach, Badea contribuind încă o dată cu acel simț înnăscut al lui de a da mereu cea mai bună replică violonistului; în fond, experiența personală cu acest instrument își spune mereu cuvântul, inclusiv în modul în care vibrează toate corzile sub direcția sa, la Ateneu. În concluzie, chiar dacă mi-ar fi plăcut mai multă incisivitate din partea lui Liviu Prunaru, viziunea lui, punând pe primul loc poezia și frumusețea nuanțelor instrumentale, merită respectată.

După pauză a urmat o *Simfonie nr. 1* de Brahms care a repus în drepturi adevărata interpretare a muzicii marelui compozitor preferat de publicul Ateneului. Christian Badea a reușit să elibereze orchestra de dulcețuri facile și de academisme prețioase, atacând tensionat și dramatic *Un poco sostenuto-Allegro* al primei părți, cu o robustețe caracteristică, excelent de potrivită aici. Un dramatism care nu a umbrit cu nimic poezia celei de-a doua părți, condusă destul de rapid dar cu un echilibru al tuturor partidelor instrumentale impresionant. În acest context, progresia dramatică spre cea de-a treia parte și spre final a fost nu doar palpabilă, ci și-a demonstrat logica. Acest simț al echilibrului și al unei viziuni integratoare s-a văzut foarte bine în ultima parte (*Adagio – Allegro non troppo ma con brio*), când *pizzicato*-ul corzilor a fost controlat cu o minuțiozitate impecabilă, ca tempo și ca intensitate sonoră, pentru ca apoi variațiunea pe tema *Odei bucuriei* să fie expusă cu o frumusețe demnă de un răsărit de soare. Și pentru o dată am realizat că partida de corni a orchestrei Filarmonicii a putut fi ireproșabilă, alături de toate solourile instrumentale cu care este presărată *Simfonia* lui Brahms. A fost un foarte bun concert care merita nu doar audiat, ci chiar revizitat în a doua zi din cele două date la care a fost programat.

Săptămâna următoare (10, 11 octombrie), stagiunea Ateneului promitea un concert la fel de interesant, cu Christian Badea continuând călătoria prin muzica lui Antonin Dvořák, începută la Festivalul Enescu cu memorabilul concert la conducerea Filarmonicii din Sankt Petersburg.

După cum se spune că o minune durează trei zile, la Filarmonică nivelul de excelență artistică al orchestrei n-a ținut decât trei concerte, respectiv cel din cadrul Festivalului Enescu 2019, cu *Moses und Aron*, și dublul concert al debutului de stagiune.

După introducerea diafană din preludiul operei *Hovanșcina*, șeful partidei de corni a intrat brutal, trântind zgomotos o intonație falsă, care a rupt imersiunea în universul lui Mussorgski. N-aș fi făcut caz, dar greșeala n-a rămas singulară și accidentală, ci reluată și de ceilalți corni, continuând apoi pe parcursul întregii seri cu intervenții mai mult sau mai puțin imprecise, dar cert într-o nesiguranță contrastând evident cu frumoasa surpriză a deschiderii de stagiune, lăsată pe mâna unor colaboratori care au vrut să se ridice la înălțimea impresiei lăsate de prestația din Festival. Preludiul operei a continuat cu un Christian Badea mereu expert în a releva simfonismul original al lui Mussorgski, până la punctul în care *Tablourile dintr-o expoziție* s-au întrezărit foarte bine din atmosfera visătoare a acestui preludiu.

Mihai Ritivoiu, unul dintre premiații Concursului Enescu de acum câțiva ani (locul III), a atacat destul de moale *Concertul pentru pian nr. 1* al lui Rahmaninov. Dacă

Mihai Ritivoiu

acompaniamentul lui Christian Badea a fost plin de tensiune și de viață, în aceeași măsură și idiomatic rusesc, solistica lui Ritivoiu a suferit de banalitate, pianistul lăsând totul pe seama impresiei comune că tot ce-a scris Rachmaninov este dificil din punct de vedere tehnic, astfel încât supraviețuirea fără greșeli tehnice vizibile până la finalul concertului e suficientă pentru un mare succes. Dar părții întâi i-a lipsit

claritatea, abia *Andantele* părții a doua dând impresia că Ritivoiu ar fi navigat în ape mai familiare temperamentului său. Prea puțin, această parte fiind destul de scurtă, finalul concertului revenind la linia neatractivă cu care a început, cu o lipsă de *brio* generalizată, care a îndepărtat prospețimea tinerească a acestui concert. Totul a părut în final un fel de studiu care ar încerca să anticipeze următorul concert, mult mai popular, al lui Rahmaninov.

Publicul a fost gratificat însă după pauză cu o excelentă interpretare a *Simfoniei nr. 8* de Dvořák. O primă parte captivantă, Christian Badea comunicând fără rezerve toată căldura romantică a temei corzilor „grele", în timp ce structura simfonică a fost construită ferm, ca un desen arhitectonic complet, alămurile completând spectaculos o progresie dramatică ce a ținut pe toată lumea cu sufletul la gură. Mai puțin cornii, mereu nesiguri, așa cum am amintit. Marile spații din partea a doua a simfoniei nu l-au făcut pe dirijor să cadă în capcana contemplației placide, Badea continuând să mențină o urgență prevestitoare a furtunii care tensionează acest *Adagio*, pentru ca finalul secțiunii să aibă un efect emoționant, de o estetică perfectă. *Allegretto grazioso* al părții a treia a menținut atmosfera dramatică suprapusă melancoliei valsului, discursul muzical fiind progresiv accentuat spre ultima parte. Aici, totul a debordat de pasiune, cu o secțiune de alămuri triumfătoare și luminoasă, plină de acel aer folcloric specific lui Dvořák, în care reluarea temei principale din prima parte și-a găsit continuitatea nu doar muzicală, ci și dramatică. Excelentă interpretare și siguranță a artei dirijorale în ultimul concert al lui Christian Badea de anul acesta la Filarmonică. Dirijorul va pleca în Australia pentru a conduce *Carmen* și *Turandot* și va reveni în primăvară la București, ca să-l onoreze pe Ludwig van Beethoven.

Alexandru PĂTRAȘCU

În premieră românească, „Visul lui Gerontius" de Elgar

Filarmonica George Enescu a programat ca premieră în România capodopera lui Sir Edward Elgar, în concert de stagiune curentă 2019-2020 la Ateneul Român, 17 octombrie, la numai câteva zile după ce libretistul John Henry Newman, din 1845 cardinal al Bisericii Catolice, fusese canonizat de Papa Francisc.

Este textul din poemul cu același nume al lui Newman care constituie sursa și esența opusului elgarian, conceput în formă de cantată vocal-instrumentală – compozitorul însuși refuzând subtitlul de oratoriu – și transpus pe portativ în conjuncție cu filosofia dezvoltată de libretist având ca bază precepte ale cultului romano-catolic. Încărcătura emoțională pe care o degajă slovele lui Newman este uriașă. Vorbim despre trecerea în neființă a bătrânului Gerontius și de pregătirea propriului său suflet în vederea marii întâlniri de la Judecata de Apoi în fața Domnului. Un înger îl călăuzește.

Deși fără să aibă mari dimensiuni – numai o oră și jumătate de muzică – a rezultat o construcție în egală măsură măreață, grandioasă, impunătoare, dar și de implicare psihologică profund răscolitoare.

Ca și Gounod, care i-a dăruit lui Faust bătrân surprinzătoare voce de tenor liric gândindu-se la restul dramei când eroul întinerește, și Elgar i-a pus în glas bătrânului muribund Gerontius tot voce de tenor liric în Partea I-a, reflectând la vocea Sufletului care va domina Partea a II-a, un suflet ridicat la cer, înaripat, al cărui glas nu putea să fie decât înalt, liber și suplu. Au fost compromisurile ambilor compozitori în alegerea vocalităților.

Englezul Oliver Johnston, cel care i-a interpretat pe Gerontius și Sufletul său în solicitanta partitură, a adus potrivita voce tenorală, poate mai puțin înzestrată cu armonice rotunde, dar completă, egală între registre și capabilă de atitudini expresive și solemne în așteptarea morții, exaltări în marea arie „Sanctus fortis, Sanctus Deus", urmate de retrageri „piangendo" și de rugi încărcate mistic. Frământările l-au dus la disperare în chemările către Iisus. Toate în Partea I-a. Pentru cealaltă mare secțiune a cantatei, Johnston – Sufletul a cântat în liniște, poetic chiar. Dialogarea cu Îngerul i-a adus tihna eternă în așteptarea înfricoșătoarei Judecăți pe care s-a simțit că o va întâmpina cu răspuns bun, ocrotit de cel care i-a fost dat la Sfântul Botez, Îngerul său protector. Cu sufletul a așteptat-o, prefigurând-o transfigurat cu minunată mezzavoce, „Merg înaintea Judecătorului".

Aura Twarowska, Oliver Johnston, Alexander Walker, Marius Boloș

Mezzosoprana Aura Twarowska a personificat Îngerul, sugerându-l de la prima apariție printr-un voal alb cu buline, mare și învolburat, atașat umărului drept al rochiei negre de concert. N-am gustat efectul, dar am înțeles alegoria.

Artista, posesoare a unei plăcute timbralități, a cântat plastic, elocvent, cu blândețe, nuanțat, în duios legato precum calmul zbaterii line de aripi, dar și cu amploare în prezicerea Judecății care avea să fixeze destinul sufletului lui Gerontius. Linia frumoasă a frazării, adresarea plină de pasiune, trecerile moi în registrul de piept, sunetele înalte elegant dezvoltate au conferit substanță dialogului din partea secundă. Anunțarea Mântuirii prin arioso-ul final a venit în dulce zicere, suprapusă corurilor sufletelor din purgatoriu și îngerilor.

Cu voce fără asprimi și încinsă timbral, basul Marius Boloș a declamat cu gravitate, respectiv autoritate cele două partituri ce i-au revenit, a Preotului (Partea I-a) și a Îngerului agoniei (Partea a II-a).

Marele performer al serii a fost Corul Filarmonicii bucureștene, dirijat de Iosif Ion Prunner, solicitat în mai multe ipostaze. În prima parte, i-a întrupat pe cei prezenți la marea trecere a lui Gerontius, să-i numesc, apropiații eroului,

care au creat în omogenitate atmosfera potrivită de rugă continuă, serenă. În cea de-a doua, au fost demonii, îngerii, vocile de pe pământ şi sufletele în purgatoriu cei care au primit imagini sonore din partea coriştilor. Ansamblul vocal a făcut totul pentru diferenţieri de culoare, ajutat şi de scriitura lui Elgar privitoare la intervenţiile partidelor. Demonii în batjocură alternantă cu falsa grandoare, cântul îngerilor – cor de femei chiar angelic, precum o adiere presărată cu vocalize, monumentalele corale în tutti de apoteotică glorificare a Dumnezeirii, exploziile Judecăţii de Apoi, rugile fierbinţi ale glasurilor pământene, finalul topit într-un pianissimo de pace veşnică, „Amen, Amen...”, au fost cele mai bune momente, absolut memorabile.

Având în faţă partitura cu scriitura savantă a unui mare orchestrator, cor admirabil şi solişti de marcă, dirijorul englez Alexander Walker a condus Orchestra Simfonică a Filarmonicii George Enescu, de la înălţimea pătrunderii în filosofia adâncă a opusului. Preludiul a sunat tainic şi lugubru, cu corzile grave în deplină expresivitate, urmate de alămuri şi violine, emanând un sentiment tragic, contrapus Introducerii la Partea a doua, unduitoare precum accederea în sferele cereşti. Echilibrul între instrumentişti şi cor a fost optim, cu oarecari excese din partea primilor în paginile de însoţire a Demonilor.

Cu concert repetat în 18 octombrie, evenimentul de la Filarmonica bucureşteană numit „Visul lui Gerontius” a fost posibil graţie sprijinului oferit de Societatea Elgar din Marea Britanie.

Costin POPA

Excelenţă muzicală la feminin

De obicei, peisajul muzical naţional şi internaţional este dominat de personalităţi artistice de anvergură, care în marea lor majoritate sunt reprezentanţi ai sexului puternic, fie că vorbim de interpreţi, compozitori sau dirijori, acest aspect lăsând impresia că muzica este în mare măsură o lume a bărbaţilor. Totuşi, practica artistică a ultimei jumătăţi de secol a început să demonstreze contrariul, tot mai multe doamne impunându-se în prim-planul vieţii muzicale şi

Marzena Diakun

foto: Lukasz Rajchert

devenind chiar modele pentru actualele generaţii de muzicieni şi repere în istoria recentă a artei sunetelor.

Un argument în sensul celor notate anterior îl reprezintă simfonicul săptămânal al Filarmonicii bucureştene, care pe 24 şi 26 octombrie 2019 ne-a propus un foarte interesant program ce a adus în atenţia publicului tocmai ideea de excelenţă muzicală la feminin prin prezenţa celor două invitate, harpista româncă Maria Bîldea şi dirijoarea poloneză Marzena Diakun. Acestea, împreună cu membrii Orchestrei Filarmonicii „George Enescu”, ne-au invitat într-o incitantă călătorie sonoră în lumea artistică a sfârşitului de secol XIX şi a primelor decenii ale veacului trecut, prin intermediul căreia am apreciat, o dată în plus, diversitatea stilistică a creaţiei muzicale a acelei perioade.

Pentru început, Marzena Diakun ne-a oferit o energică şi dinamică versiune dirijorală a *Uverturii Academica* de

Maria Bîldea

© Gabriel Oravet

Johannes Brahms, un veritabil omagiu adus de compozitor studenţilor şi profesorilor cu ocazia primirii titlului onorific de doctor al Universităţii din Breslau. Aflată pentru prima dată la pupitrul Filarmonicii bucureştene, Marzena Diakun a impresionat prin gestica sigură şi inteligent aleasă, autoritatea cu care a dominat ansamblul în ciuda unei aparente fragilităţi şi gândirea muzicală de o remarcabilă logică ce i-a permis să construiască o variantă în crescendo a *Uverturii Academica* al cărei punct culminant l-au reprezentat ecourile faimosului imn latin „Gaudeamus igitur”.

Odată cu apariţia pe scenă a harpistei Maria Bîldea am pătruns în atmosfera irizantă, plină de dantelării sonore, a impresionismului muzical francez ilustrat de cei doi mari reprezentanţi ai săi, Claude Debussy şi Maurice Ravel, din creaţia cărora am ascultat două dintre opusurile reprezentative dedicate harpei. Mai întâi am audiat *Dans sacru* şi *Dans profan* pentru harpă şi orchestră de coarde de Debussy, într-o variantă interpretativă de înaltă ţinută realizată de Maria Bîldea, care a surprins solemnitatea şi alura ritualică a *Dansului sacru* şi dinamismul contrastant al *Dansului profan*, ambele sugerând sonor o imaginară călătorie în lumea vechilor greci, atât de fermecaţi de sonoritatea harpei. Excelentă în aceste pagini dominate de lirism unde accentul a fost pus pe sunetul serafic al instrumentului, Maria Bîldea ne-a dovedit încă o dată că este unul dintre cei mai importanţi virtuozi români ai harpei în vivanta lucrare *Introducere şi Allegro pentru harpă şi orchestră de coarde* de Maurice Ravel unde, după cantabilul debut a urmat un adevărat excurs de dinamism, tehnică interpretativă şi virtuozitate al Mariei Bîldea, care a punctat astfel caracterul partiturii din care nu lipseşte şi o spectaculoasă cadenţă, măiestrit evidenţiată şi construită de harpista româncă.

Foarte bună şi discretă însoţitoare a celor două momente ce au avut-o protagonistă pe Maria Bîldea, dirijoarea Marzena Diakun, una dintre reprezentantele de vârf ale generaţiei sale, a încheiat seara muzicală cu *Simfonia*

nr. 2 de Karol Szymanowksi, un opus mai puțin prezent în viața de concert autohtonă, în care compozitorul realizează o simbioză între limbajul post-romantic și cel de factură neoclasică în cadrul căreia aduce mai multe noutăți față de structura tradițională a genului. De altfel, aceste aspecte au fost evidențiate și de Marzena Diakun, care a știut să reliefeze caracterul semi-concertistic al primei părți, Allegro moderato, în care solo-urile de vioară (bine susținute de Natalia Pancec) sunt cele care conduc un discurs muzical complex, unde regăsim deopotrivă momente de exaltare și de lirism, dar și de dramatism contrastante cu cele de un calm surprinzător apărut după tumultul ce le-au precedat. Cu aceeași autoritate și siguranță etalate în prima lucrare a serii, Marzena Diakun a surprins toate aspectele amintite anterior și a construit cu inteligență punctul culminant al părții întâi, în nuanțe de fortississimo, dar și eleganța și rafinamentul temei și primelor două variațiuni din mișcarea a doua, Temă cu variațiuni, dominate de dialogurile diverselor compartimente instrumentale și complementate de stilizarea gavotei și a menuetului din următoarele variațiuni dar mai ales de energicul final în care dirijoarea a subliniat prin gestica aleasă culminațiile expresive ale partiturii și caracterul concluziv al ultimelor măsuri ce au încheiat astfel un concert dominat de măiestria artistică a celor două doamne protagoniste, Maria Bildea și Marzena Diakun.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

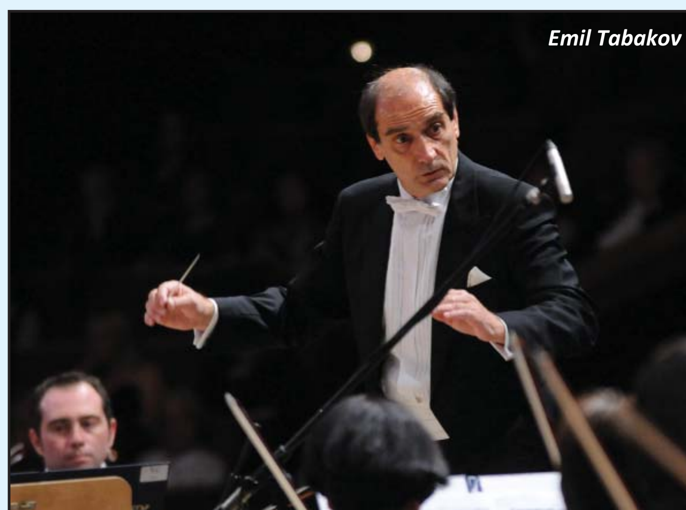
Concert romantic

Simfonicul Filarmonicii bucureștene din ultima săptămână a lui octombrie a oferit un program de capodopere romantice. În prima parte publicul, care a ocupat integral sala de concert, s-a delectat cu o variantă de sărbătoare a ***Concertului pentru pian și orchestră în la minor de Robert Schumann***. Compus, după cum se știe, ca omagiu adus celebrei pianiste și soții Clara Schumann, acest opus reprezintă certificatul de geniu al creatorului și totodată un model al concertului romantic pentru pian.

Tânărul solist Andrei Licareț ni l-a dăruit cu generozitate într-o versiune de aleasă ținută, identificându-se cu muzica și făcându-ne pe noi, ascultătorii, să participăm alături de el cu înflăcărare. A cântat cu sunet cristalin, transparent în pasajele poetice și de o consistență păstoasă în episoadele tumultuoase. Un lirism de bună calitate a caracterizat dialogurile cu partenerii suflători din orchestră, clarinetul, oboiul, cornul. În mod progresiv, pornind de la atacul impetuos inițial, întregul colectiv simfonic a devenit parte integrantă, partener de dialog și deopotrivă susținător activ al solistului. Acesta a demonstrat că stăpânește subtilul mecanism al autoascultării critice, prin care și-a dozat și ajustat în permanență cântarea. Remarcabilă a fost realizarea părții a doua, Intermezzo, cu începutul întrebător, ingenuu, blând, ca glasul unui tânăr poet ce se confesează iubitei în șoaptă. Am reținut splendidul dialog al pianului cu partida violoncelelor, atenta pregătire psihologică pentru atacul părții finale. Aceasta a creat o frenezie a dansului, fiind dinamizată prin ghirlandele arpegiilor desfășurare în sus și în jos pe întreaga claviatură, cu o virtuozitate muzicalizată. Fugato-ul orchestrei a fost impecabil, divers timbrat și dramatizat logic. Atât protagonistul cât și ansamblul au rotunjit frazele cu sens, le-au conturat cu grijă profilul conferit de scriitură. Întregul discurs a fost condus cu bucurie către un final stenic, puternic și luminos. Ascultătorii au trăit o satisfacție deplină participând la o asemenea interpretare frenetic tinerească.

Împreună cu aprecierile profesionale ale criticului, simt nevoia să evoc în acest punct o scenă din public. Cu două rânduri în fața mea, printre spectatori am remarcat imediat o tânără pereche. Atenți și concentrați, îndrăgostiții și-au început sărbătoarea ascultării cu un sărut grațios și o mângâiere încurajatoare pe cap. Apoi au stat nemișcați sub farmecul intens al muzicii, până la capătul concertului.

Partea secundă a programului a cuprins redarea pasionată a ***Simfoniei fantastice*** de Hector Berlioz. Marele ansamblu a demonstrat aici, pe larg, rezervele sale de măiestrie și dăruire artistică plenară. Prima mișcare a sunat convingător în atmosfera de vrajă a întâlnirii eroului cu ființa fascinantă de care se îndrăgostește inevitabil. Tatonări, visuri, șovăieli, bucuriile întâlnirii au fost sugerate emoționant de interpreți. Pasiunea crescândă în atmosfera balului a fost redată din toată ființa unui ansamblu care izbutește să vibreze la unison. Îndrăznețe profiluri ascuțite se conturează sugerând șuvoiul de trăiri paroxistice prin care trec eroul și muza lui. Apoi, în vârtejul valsului, cântarea emană grație, suavitate, inocență. În scena câmpenească am ascultat cu încântare dialogul celor două oboaie, intervenția pastorală a cornului, momentele de poezie întrerupte de câte un crescendo amenințător care tulbură seninul sufletelor, pentru ca vraja să conducă la un moment de sublim la sfârșitul acestei scene campestre. Discursul s-a încheiat cu visul unei nopți de sabat, o dezlănțuire malefică înaintând implacabil spre dezastrul presimțit. La realizarea convingătoare a

Emil Tabakov

tablourilor programatice a contribuit, desigur, omogenitatea înalt calitativă a compartimentelor de suflători care acționează ca un corp sudat, unitar, când are acest rol și oferă momente solistice de neuitat, atunci când partitura le evidențiază. Întreaga scenă a avut plasticitate, forță de caricaturizare sonoră, fiind încheiată de înfricoșătorul *dies irae*, după care nimic nu mai poate urma. Dirijorul de origine bulgară Emil Tabakov a coordonat corect și eficient buna desfășurare a concertului, fără a-i adăuga o contribuție semnificativă de natură stilistică sau de viziune interpretativă, veghind la buna cooperare între compartimente și personalități solistice.

În pauză am vizitat cu interes standul cu cărți și înregistrări de referință din rotondă, spațiu menit să ofere sugestii, să stimuleze arta de a trăi și înțelege fenomenul muzical în marea lui diversitate.

În concluzie, am participat la un concert de înaltă ținută și amplitudine spirituală, în care Filarmonica bucureșteană și-a consfințit din nou titlul de primă orchestră a țării. Ce și-ar putea dori mai mult ascultătorii fideli ai stagiunii muzicale?

Lavinia COMAN

Aniversare Ion Buzea şi comemorări Clara Schumann – Constantin Silvestri

Filarmonica George Enescu a continuat buna practică a omagierilor marilor performeri şi compozitori. Aşa au fost, într-o seară de octombrie, în Sala Mare a Ateneului Român, aniversarea celor 85 de ani ai tenorului Ion Buzea şi comemorările a 200 de ani de la naşterea Clarei Wieck-Schumann, a 50 de ani de la moartea lui Constantin Silvestri. O serată derulată pe parcursul a două ore, care a avut-o drept inspiratoare pe cunoscuta pianistă Luiza Borac, ea însăşi protagonista unui recital în partea a II-a şi acompaniatoare de lux în prima a vocaliştilor Călin Brătescu, tenor şi Geani Brad, bariton, foşti discipoli ai maestrului Buzea.

Iniţiativa Luizei Borac nu a fost singulară. Acum cinci ani l-a omagiat pe Ion Buzea, la împlinirea vârstei de 80 de ani, alegând să includă pe CD-ul său publicat în Occident câteva memorabile secvenţe interpretate de ilustrul tenor. O serată similară avusese loc atunci, tot în sala Ateneului.

Înainte de a consemna ce s-a petrecut acum, nu pot să nu observ singularitatea momentului. Un mare cântăreţ român a fost subiectul unei festivităţi în cea mai faimoasă sală de concerte a României. Demersul rămâne din păcate rar şi cred că marile instituţii de spectacole din Bucureşti, din ţară, ar trebui să-şi facă un titlu de glorie în a programa sistematic asemenea sărbătoriri sau comemorări. În primul rând pentru toţi marii noştri performeri.

Ion Buzea

Ion Buzea, tenorul star. Amintirile mele merg către anii '60-'70 când, la Opera Română din Bucureşti, spectacole memorabile m-au introdus în universul glasului fermecător al lui Ion Buzea, cu timbru învăluitor şi cald, catifelat, cu accente impecabil plasate în fraza muzicală care se derula fluent, într-un exemplar legato către acutele lungi. Bunul gust, poetica nu l-au părăsit niciodată în abordările sale atât de diverse ca stilistică. Uşurinţa emisiei vocale, a cântului era debordantă. Cânta cu panaş. Degajat în scenă, impresiona prin prezenţa atrăgătoare.

Născut la Cluj, Ion Buzea a studiat cu Lya Pop în municipiul natal, apoi cu Petre Ştefănescu-Goangă la Bucureşti şi Luigi Ricci la Roma. A debutat pe scena Operei din Cluj în Alfredo din „Traviata" de Verdi, a venit apoi la Bucureşti ca solist al Operei Române. Câştigarea Concursurilor Internaţionale de Canto „George Enescu" de la Bucureşti şi Toulouse au fost rampele de lansare către o spectaculoasă carieră internaţională, ce nu l-a împiedicat însă să revină ciclic pe scenele din Cluj-Napoca, Bucureşti, Timişoara, chiar după mutarea la Viena.

Ion Buzea a cântat în cele mai celebre teatre lirice ale lumii, împlinind o carieră strălucită, desfăşurată până în 1990.

Peste tot, parteneri i-au fost marile vedete ale timpului. Iluştri dirijori i-au condus spectacolele. Pilduitoare mi se pare onoarea pe care a avut-o să fie pe afiş la Metropolitan în „Rigoletto" şi „Aida" alternativ cu Franco Corelli şi Richard Tucker. La fel, în acele vremuri, existau la New York trei distribuţii de „Boema", în care erau programaţi Corelli, Nicolai Gedda şi Ion Buzea.

Rolurile au fost imens de multe, aproape 40 de operă, câteva de operetă, inclusiv româneşti. Nu trebuie uitate lucrările vocal-simfonice şi liedurile.

Fabulos repertoriu! Liric, liric-spint şi chiar dramatic, frizând absolutul, de la Mozart la romantismul verdian, de la verism, de la lirica franceză la Wagner etc., panoplie care îl aureolează astăzi drept unul dintre cei mai mari interpreţi români din istorie, deseori comparat de pretenţioşii critici occidentali cu legende ale veacului trecut, precum Franco Corelli şi Giuseppe di Stefano.

Ion Buzea trăieşte acum lângă Zürich, într-o vilă din munţi, lângă pădure, într-un cadru de vis şi împărtăşeşte discipolilor secretele artei cântului.

Clara Schumann

Au fost gânduri pe care le-am rostit în deschiderea recitalului aniversar, printre imaginile unui montaj video cu fotografii în roluri şi filme cu ariile verdiene „La donna è mobile" din *Rigoletto* „Celeste Aida", precum şi cu canţoneta „Vaghissima sembianza" de Stefano Donaudy şi liedul „Bagă, Doamne, luna-n nor..." de Tiberiu Brediceanu.

Ascultându-le, sunt convins că spectatorii care au avut şansa să-l admire în anii carierei au fost din nou impresionaţi, după cum cei tineri au luat cunoştinţă de această veritabilă legendă a artei lirice româneşti.

La Mulţi Ani, maestre Ion Buzea!

Discipoli ai maestrului. Imposibil de enumerat toţi cei care au beneficiat de sfaturile maestrului Buzea. Renumita soprană Elena Moşuc este una dintre aceştia. Pe culmile unei minunate cariere, recent a fost aureolată cu prestigiosul Premiu „Opera Star – International Opera Awards" („Gli Oscar della Lirica"), înmânat festiv la Teatrul Malibran din Veneţia, la începutul lunii octombrie.

Constantin Silvestri

La serata aniversară, au ţinut să-şi onoreze cărţile de vizită cu multiple prezenţe internaţionale, tenorul Călin Brătescu (cu repertoriu cuprinzând 16 roluri de operă şi tot atâtea titluri de opusuri concertante, partener al sopranelor Nelly Miricioiu, Angela Gheorghiu şi Elena Moşuc) şi baritonul Geani Brad (50 de roluri de operă, 20 de titluri vocal simfonice). Au dăruit publicului lieduri enesciene pe versuri de Clément Marot, cu interpretări în frumoasă linie de cânt (Călin Brătescu – „Languir me fais"), cu expresie generoasă în glas (Geani Brad – „Aux demoiselles paresseuses"), lieduri de Constantin Silvestri pe versuri de Heine, alături de pagini din opere (duetul Carlos-Posa din „Don Carlos" de Verdi cu un Călin Brătescu eroic, aria „E lucevan le stelle" din *Tosca* de Puccini, cu acelaşi Călin Brătescu, de această dată poetic, aria „Vision fugitive" din *Herodiada* de Massenet, interpretată fluid şi cu frumos legato de Geani Brad, aria „Nessun dorma" din *Turandot* de Puccini, în care Călin Brătescu a inoculat mezzevoci de atmosferă, cavatina

lui Figaro din *Bărbierul din Sevilla* de Rossini, cu Geani Brad plin de vervă şi, în final, duet din *Boema* de Puccini).

Luiza Borac sau pianul măiastru. Pentru comemorările anului, a fost rândul claviaturii să ofere momente memorabile în compania remarcabilei pianiste Luiza Borac, una dintre artistele de marcă ale zilei, multiplu premiată la prestigioase concursuri internaţionale, ca şi în urma prezenţelor în mari săli de concert ale lumii – faimoasa Carnegie Hall din New York este numai una dintre ele – sau graţie multelor înregistrări discografice. Intens apreciată cu mari laude de critica internaţională a fost rândul melomanilor bucureşteni să se delecteze cu arta Luizei Borac, într-un recital dedicat Clarei Wieck-Schumann, lui Johannes Brahms, Constantin Silvestri şi lui Robert Schumann.

Există un spirit romantic care o stăpâneşte pe Luiza Borac, o cotropeşte şi o face să expună sensuri, culori şi stări care ţintesc direct inima. Pianistica îi este dominată de toate acestea, expuse de efluviile cvasi-chopiniene din *Polonaise op.1 nr. 1* şi „Notturno" din suita *Soirées musicales op. 6* de Clara Wieck. A venit rândul selecţiunilor din Valsurile op. 39 de Brahms să îndrepte cunoscutele ritmuri de dans până la substanţa lor, după cum Episodul 3 din Sonata-Rapsodie de Silvestri a avut dezlănţuiri de energie, turbulenţă şi expuneri dramatice spectaculoase, susţinute printr-o tehnică briliantă. Mai înainte, aburul piesei „În vis" din suita *Copii la joacă* de

Luiza Borac, Călin Brătescu, Geani Brad

Silvestri pregătise auditoriul pentru 14 bijuterii, *Scene de copii op. 15* de Robert Schumann, miniaturi compuse în 1838 şi inspirate de soţia sa, Clara, căreia i le-a şi dedicat.

Programatic, Luiza Borac a adus în tălmăcire sensibilitate, poezie pură, rugă fierbinte, visare pe care o simţi şi o percepi realmente „în culori" (ce raritate!), jocuri copilăreşti, dar şi zbaterile unor flăcărui „la gura sobei", sfârşite prin sobrietatea unui poet ce se exprimă cu gravitate.

Nu trebuie uitat. Cea de-a şasea piesă a suitei, „Ahnung" (tradusă „Presentiment"), a fost descoperită abia în 2009 şi a fost cântată în premieră mondială de Luiza Borac.

Serata aniversar-comemorativă concepută de distinsa pianistă a avut patina unui eveniment.

Costin POPA

Concert cameral

Marţi, 8 octombrie 2019, Sala mică a Ateneului Român a găzduit un frumos concert cameral cuprinzând *Sonata nr. 4* de L.van Beethoven, *Sonata nr. 1* de Johannes Brahms, *Sonata într-o mişcare de* George Enescu şi două piese foarte captivante şi antrenante, cu multe dificultăţi instrumentale ale regretatului compozitor moldovean B. Dubosarchi: *Konzert Stuk* şi *Burlesca*.

Interpreţii au fost distinsa pianistă şi organistă Olga Babadjan şi tânărul violonist Alexandru Axenti, cu notabile

Alexandru Axenti, Olga Babadjan

confirmări prin premii I la concursuri internaţionale (şi la Câmpina, Sinaia şi Sibiu).

Abordarea acestui program dificil a fost benefică pentru evoluţia muzicală şi instrumentală a violonistului ale cărui posibilităţi şi realizări culturale şi instrumentale interpretative sunt în plină dezvoltare, realizare şi exprimare în public.

Amănuntele muzicale în tuşeul foarte colorat al pianistei Olga Babadjan au contribuit permanent la înţelegerea în detalii a partiturilor şi a mesajelor ficărui stil prezent în acest concert foarte apreciat de public.

O mare promisiune

Concertele de marţi seara, în Sala mică a Atenelui Român, ne-au adus în 15 octombrie 2019 bucuria de a-l asculta pe violonistul Dragoş Ruşanu, un copil în prag de adolescenţă care la 13 ani are deja peste 40 de premii I naţionale şi internaţionale.

Clementina Ristea Ciucu, Dragoş Ruşanu

Ultimul premiu, la concursul internațional din Germania "Kloster Schontal 2019", un concurs foarte greu, a fost premiul II.

Programul de la Ateneu a cuprins mai multe stiluri, începând cu J.S. Bach – *Partita a3-a în Mi Major – vioară solo*, urmând W.A. Mozart – *Sonata în Sol Major şi K.V. 301 pentru vioară şi pian*, continuând cu piese de Brahms, Enescu, Sarasate şi Saint-Saens.

Împreună cu pianista Clementina Ristea Ciucu, Dragoş Ruşanu a împărtăşit cu publicul bucuria de a oferi supleţe şi lejeritate extremă în mânuirea viorii, un program foarte divers, solicitant, cu o permanentă schimbare de mijloace de expresie şi o naturaleţe pe care foarte rar o întâlneşti în rândul violoniştilor.

Doamna Clementina Ciucu, prin cântul foarte maleabil şi precis, de asemeni prin tuşeul adecvat *Sonatei* de Mozart, l-a susţinut în amănunt pe tânărul violonist, iar sala arhiplină le-a mulţumit, în final, cu aplauze ritmate.

Cornelia BRONZETTI

Recital cameral - Bogdan Alexandru Costache şi Liliana Iacobescu

Seria de evenimente ce a invitat melomanii în cele două săli de concert ale Filarmonicii bucureştene în prima lună a noii stagiuni, a continuat duminică, 20 octombrie 2019, cu un interesant recital cameral ce i-a avut protagonişti pe violonistul Bogdan Alexandru Costache şi pianista Liliana Iacobescu, într-o frumoasă simbioză între elanul tineresc al tânărului virtuoz şi experienţa şi rigoarea uneia dintre apreciatele profesoare acompaniatoare în lumea muzicală românească.

Format iniţial la Braşov, oraş în care a activat şi încă activează chiar pianista Liliana Iacobescu, tânărul Bogdan Alexandru Costache are o bogată activitate concertistică şi camerală, complementată de cea în cadrul mai multor orchestre prestigioase, în care s-a conturat ca un violonist prin excelenţă virtuoz şi preocupat de etalarea elementelor de tehnică instrumentală, dovedind o anumită predilecţie pentru partiturile aparţinând în special repertoriului romantic şi post-romantic. Aceste aspecte au fost vizibile şi în cadrul recitalului susţinut în Sala Mică a Ateneului Român, în care programul a conţinut partituri de tipul amintit, începând chiar cu prima, complexa *Sonată pentru vioară şi pian op. 13* de Gabriel Fauré în care episoadele de virtuozitate alternează într-un discurs plin de nuanţe cu momentele lirice, de o deosebită cantabilitate şi sensibilitate. În ciuda aspectului ofertant al opusului ales să deschidă evoluţia sa, Bogdan Alexandru Costache a părut a fi mai degrabă preocupat de latura virtuozică a partiturii, liniile melodice lirice fiind construite destul de neconvingător şi cu o oarecare prudenţă ce a influenţat calitatea lor interpretativă, deşi acompaniamentul realizat de Liliana Iacobescu a oferit eşafodajul sonor necesar construirii unui discurs bine definit din punct de vedere al expresivităţii din partea solistului.

Mult mai apropiat de personalitatea artistică a violonistului a părut a fi momentul următor, în care Bogdan Alexandru Costache a interpretat miniatura *Paganiniana* pentru vioară solo aparţinând lui Nathan Milstein, unul dintre remarcabilii violonişti ai secolului XX. Pornind de la câteva dintre celebrele teme din creaţia celui devenit imaginea iconică a virtuozului violonist, *Paganiniana* i-a prilejuit lui Bogdan Alexandru Costache realizarea unui remarcabil moment de virtuozitate în care a demonstrat certe calităţi interpretative şi o bună stăpânire a tehnicilor specifice atât mâinii stângi cât şi mânii drepte, chiar dacă şi în acest opus au existat mici ezitări intonaţionale.

În ultima sa parte, recitalul susţinut de Bogdan Alexandru Costache şi Liliana Iacobescu ne-a propus o atractivă incursiune în lumea universului sonor prokofievian prin intermediul *Sonatei nr. 2 pentru vioară şi pian op. 94 în La major*. Vehiculată în repertoriul cameral şi în versiunea iniţială pentru flaut şi pian, *Sonata nr. 2 op. 94* este unul dintre opusurile specifice stilului lui Serghei Prokofiev în care inflexiunile de tip neoclasic se întrepătrund cu cele de factură impresionistă. În varianta interpretativă audiată, am putut remarca Scherzo-ul median în care liniile melodice pline de elan virtuozic ale viorii au fost însoţite cu eleganţă şi discreţie de pianul acompaniator şi aspectul luminos cu nuanţe festive al Allegro-ului final construit inspirat de cei doi muzicieni, în timp ce spre exemplu mişcarea treia a sonatei, Andante, a fost lipsită o de o mai bună potenţare din partea violonistului a temei lirice precum şi de o mai atentă evidenţiere a caracterului jazzistic al temei secunde, de tip gershwinian, neglijat într-o oarecare măsură de ambii protagonişti.

Deşi au existat aceste mici aspecte disonante, aş putea menţiona, comparând cu primul opus interpretat, că totuşi *Sonata* de Prokofiev a fost interpretată mai aproape de aşteptări de către tânărul violonist, ale cărui calităţi nu pot fi negate dar care însă au părut a fi limitate, estompate într-o anumită măsură, de alegerea unor opusuri pe care probabil că actuala experienţă interpretativă nu-i permite încă să le abordeze la nivelul scontat deopotrivă de public şi chiar de către interpret.

Bogdan Costache,Liliana Iacobescu

Aşadar, recitalul de duminică a confirmat calităţile certe ale lui Bogdan Alexandru Costache (spre exemplu are un sunet cald şi plăcut pe l-ar fi putut valorifica mai bine în părţile lente), însă în acelaşi timp a reliefat necesitatea ca tânărul muzician să-şi evalueze corect nivelul calităţilor interpretative astfel încât alegerea lucrărilor pentru apariţiile sale publice să vină în sprijinul evidenţierii aspectelor pozitive ale artei sale, şi nu invers.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Trio Mozaic – 25 de ani de activitate

În 27 octombrie a.c., în sala mare a Ateneului Român, a avut loc o manifestare artistică specială care i-a adus în prim plan pe membrii trio-ului *Mozaic*: violonista **Oana Spânu-Vişenescu**, pianista **Diana Spânu-Dănilă** şi clarinetistul **Emil Vişenescu**. Evenimentul aniversar – la care au fost invitaţi să participe actriţa **Magda Catone**, acordeonistul **Fernando Mihalache,** contrabasistul **Săndel Smărăndescu** şi două tinere balerine – a fost dedicat celor 25 de ani de activitate desfăşurată de apreciatul trio pe scene de concert din ţară şi din străinătate. De-a lungul timpului, formaţia camerală a abordat un repertoriu divers, alcătuit din creaţii aparţinând

principalelor epoci creatoare, de la baroc la contemporani. Un loc aparte în recitalurile trio-ului *Mozaic* îl ocupă prezentarea creaţiilor româneşti din secolele XX şi XXI. Interpreţii consideră că au o datorie de onoare faţă de muzica naţională, pe care o promovează cu consecvenţă şi pasiune. Numele unor compozitori români importanţi figurează în repertoriul trio-ului: Tiberiu Olah, Ludovic Feldman, Vasile Timiş, Carmen Petra-Basacopol, Felicia Donceanu, Dan Dediu, Livia Teodorescu-Ciocănea, Doina Rotaru, Laura Manolache (unii dintre ei au dedicat lucrări ansamblului). Abordarea unor creaţii extrem de complexe şi variate din punct de vedere stilistic şi instrumental, le-a prilejuit muzicienilor oportunitatea de a-şi etala profesionalismul, experienţa camerală şi colaborarea la cote artistice superioare. În numeroasele apariţii pe scenă, am admirat timbralitatea particulară a ansamblului, sinceritatea exprimării, precum şi rafinamentul şi dinamismul fără egal al interpretării. Creaţia românească, a cărei promovare constituie o profesiune de credinţă pentru muzicieni, le-a oferit prilejul de a dezvălui un tezaur inestimabil în ce priveşte bogăţia conţinutului, diversitatea stilistică, originalitatea formei şi mesajul umanist pe care îl transmite. În cadrul Concertului aniversar **– *Tango* 25,** artiştii au realizat un periplu fascinant în muzica lui **Astor Piazzolla**. Formaţia devenită cvintet – prin cooptarea acordeonistului **Fernando Mihalache** şi a contrabasistului **Săndel Smărăndescu** a încântat publicul prin dialogul cuceritor, în care am admirat sonoritatea fiecărui instrument în parte, stilul improvizatoric şi bucuria de a oferi publicului momente inegalabile de frumuseţe şi a transmite o antologie de trăiri de la nostalgie şi tristeţe, la exuberanţă, umor, vitalitate, bucurie şi optimism. Am admirat şi de această dată prestaţia artistică de înalt nivel a violonistei a **Oanei Spânu-Vişenescu**, pianistica plină de strălucire şi fantezie a **Dianei Spânu-Dănilă**, ca şi dezinvoltura şi rafinamentul timbral al clarinetistului **Emil Vişenescu**. Valoarea de excepţie a interpretului a fost confirmată şi în cadrul Festivalului *George Enescu - 2019*, unde a prezentat *Concertul pentru clarinet, coarde şi percuţie "Instances 2"*, creaţie extrem de elaborată şi bogată în semnificaţii a compozitorului **Adrian Iorgulescu**. În cadrul concertului aniversar de la Ateneu, publicul a avut bucuria să asculte 25 de tangouri de Piazzolla (simbolizând cei 25 de ani de activitate ai trio-ului), într-o versiune originală, plină de strălucire şi subtilitate. Prezentarea evenimentului a fost făcută de actriţa **Magda Catone** – bine cunoscută publicului pentru rolurile din piese de teatru şi filme – care a şi recitat versuri din creaţia unor poeţi precum Jorge Luis Borges, Roger Desbois, Gil Bernard, Diana Piazzolla etc. Pe scena Ateneului Român muzica, poezia şi dansul s-au îngemănat în mod fericit, ilustrând actualitatea aforismului lui Saint-Beuve: „Fraternitatea artelor, uniune norocoasă". Spectacolul aniversar a venit în întâmpinarea dorinţei de divertisment a publicului actual, marcat de preocupări, de crize şi întrebări existenţiale. Realizat la un nivel calitativ de excepţie, evenimentul constituie un îndemn la armonie, pace şi colaborare între oameni.

Carmen MANEA

Vioara lui Enescu la Sala Radio

Ediţia a VIII-a a turneului ***Vioara lui Enescu*** a cuprins 10 recitaluri susţinute de violonistul **Gabriel Croitoru** şi pianistul **Horia Mihail** pe scene din capitală şi din ţară. Repertoriul a cuprins sonatele de **Claude Debussy** şi **César Franck**, pe care Enescu le-a cântat cu succes în concertele sale, precum şi sonata de **Richard Strauss** (lucrare de referinţă în creaţia de gen). În debutul recitalului de la Sala Radio din 4 octombrie a.c., muzicienii au oferit o versiune de excepţie a *Sonatei pentru vioară şi pian în sol minor L. 148* de Claude Debussy, creaţie cu valoare testamentară a compozitorului francez. Elaborată în formă tripartită în anul 1917, lucrarea se remarcă prin bogăţia expresivă, prin insolitul imaginilor muzicale, prin rafinamentul sonorităţii şi prin profunzimea semnificaţiilor. În pofida optimismului şi sentimentelor pozitive pe care le degajă, muzica exprimă în opinia lui Antoine Golea "voinţa de supravieţuire, de a învinge destinul" a compozitorului aflat în ultimul an de viaţă. Interpretarea lucrării le-a oferit artiştilor ocazia de a etala un impresionant arsenal de mijloace instrumentale,

Gabriel Croitoru, Horia Mihail

menit să evoce magia universului sonor specific compozitorului; spectatorii au admirat fantezia şi subtilitatea cu care au fost conturate ideile muzicale (în plan dinamic şi agogic), liniile melodice, structurile armonice şi modale. Gabriel Croitoru, a evidenţiat magistral timbralitatea de excepţie a viorii *Guarneri del Gesu* (care i-a aparţinut lui Enescu). Spectatorii au admirat colaborarea artistică a celor doi interpreţi, dialogul lor cuceritor, plin de vervă şi culoare, felul în care au fost redate imaginile muzicale contrastante: luminoase şi optimiste în prima mişcare *Allegro vivo*, capricioase, nostalgice ori energice (cu unele intonaţii ale muzicii spaniole), în mişcarea a doua *Intermède*, precum şi cele dansante, pline de verva din mişcarea a treia, *Finale*. Interpreţii au evocat cu multă fantezie şi măiestrie mesajul ultimei sonate a lui Debussy, care omagiază viaţa şi nobilele aspiraţii umane. Programul a continuat cu *Sonata în Mi bemol major pentru vioară şi pian, op. 18* de Richard Strauss, creaţie de anvergură ce fascinează şi astăzi publicul de pretutindeni. În redarea acestei lucrări complexe, cu caracter evocator şi sărbătoresc, Gabriel Croitoru şi Horia Mihail au făcut dovada capacităţii excepţionale de a transmite stări sufleteşti, emoţii puternice şi mesajul înălţător al muzicii. În cele trei mişcări ale lucrării: *Allegro ma non troppo, Adagio cantabile* şi *Finale*, am admirat bogăţia expresivă, frazele de amplă respiraţie,

Christian Reif

foto: Ştefan Cohen

coloritul subtil şi redarea artistică de cel mai înalt nivel. În încheierea recitalului a fost prezentată *Sonata în La major* de César Franck, care a evidenţiat profesionalismul şi nivelul elevat al gândirii celor doi artişti, precum şi coeziunea duo-ului. Elaborată în patru mişcări contrastante, lucrarea cu caracter ciclic valorifică monumentalitatea arhitecturii sonore, prilejuind protagoniştilor ocazia de a-şi etala plenar calităţile. În versiunea propusă publicului, interpreţii au reliefat bogăţia expresivă şi semantică a partiturii, dar şi viziunea proprie asupra acestei capodopere a repertoriului cameral universal. Prima mişcare, *Allegretto ben moderato* a impresionat prin incandescenţa sentimentelor, prin sinceritatea exprimării şi rafinamentul frazării. În mişcarea a doua, *Allegro*, muzicienii au evidenţiat cu măiestrie contrastele dintre momentele tensionate şi secvenţele lirice, interiorizate; în mişcarea a treia, *Recitativo-Fantasia. Ben moderato*, au întruchipat imagini muzicale marcate de emoţie autentică şi contemplare. Ultima mişcare, *Allegretto poco mosso*, realizată cu multă fantezie şi sensibilitate, a dezvăluit capacitatea excepţională a artiştilor de a comunica în dublu sens: pe scenă, în procesul interpretativ şi de a transmite direct ascultătorilor sentimentele şi idealurile evocate în această creaţie sublimă şi profundă. La bis, interpreţii au prezentat o miniatură plină de graţie, de vervă şi eleganţă: *Frumosul rozmarin* de Fritz Kreisler. Prestaţia de excepţie a celor doi maeştri a oferit publicului momente inegalabile de bucurie, de entuziasm şi de satisfacţii estetice, precum şi un model de interpretare demn de urmat.

Carmen MANEA

Deschiderea stagiunii ONR

Seara de 11 octombrie 2019 a deschis stagiunea Orchestrei Naţionale Radio cu un concert care primeşte foarte multe stele, aceasta ca să evităm locul comun de "cinci stele". A fost un moment memorabil din toate punctele de vedere, atât în ce priveşte alegerea repertoriului, care oricum mergea pe ideea de "reţetă sigură", ofertantă la maximum cât şi pentru doi artişti cu charismă: binecunoscutul pianist Matei Varga şi surprinzătorul dirijor Christian Reif în Schumann – *Concertul pentru pian op. 54* şi *Tablouri dintr-o expoziţie* de Musorgski/ Ravel! Sala arhiplină şi o orchestră bine "încălzită" după participarea cu imens succes la Festivalul Internaţional George Enescu unde a susţinut spectacolul de operă în concert *Peter Grimes* de Benjamin Britten şi de medalionul *Krzystof Penderecki* din cadrul ciclului Muzica sec. XXI (Simfonia a VIII-a *Lieder der Vergänglichkeit* şi amplul Concert nr.2 pentru vioară *Metamorphosen*).

Matei Varga a tălmăcit într-o manieră încărcată de foarte multă sensibilitate paginile unuia dintre cele mai cunoscute şi îndrăgite concerte pentru pian, chiar dacă de la o vreme repertoriul pare a se fi calat pe lucrările lui Rahmaninov. Cu toate că partea I-a (*Allegro affettuoso*) este gândită ca un permanent duel între opiniile lui Florestan (furtunos, violent, vehement) şi Eusebius (visător, cald şi delicat) conflictul tematic a fost unul mai reţinut în sensul că Matei Varga este prin definiţie un artist înclinat spre lirism. Astfel, tema Eusebius care ascunde numele italienizat al Clarei (C-H-A-A) şi marea varietate cu care a fost expusă de-a lungul primei mişcări, au re-creat suprafeţe încărcate de tandreţe şi duioşie, au re-întrupat sonor pe acel Schumann din *Kinderszenen* sau *Carnaval* – Scènes mignonnes… cadre intime, în confortul şi la adăpostul căldurii căminului familial. Procesele transformaţionale din dezvoltare, întrepătrunderea structurilor, reapariţia temei Florestan, de această dată cu mai multă vigoare, toate au demonstrat o identificare a interpretului cu acest univers dual greu de

Matei Varga

definit al compozitorului. Cadenţa, punctul de greutate în ce priveşte dimensiunea şi virtuozitatea, desăvârşit realizată, urmată de coda au încheiat secţiunea concertului, în care Matei Varga a evoluat cu mare dezinvoltură, trecând fără nici un efort peste dificultăţile partiturii. În *Intermezzo – Andantino grazioso*, pianistul a urmărit aceeaşi idee considerând pe bună dreptate că simplitatea este doar aparentă – less is more – ea fiind încărcată cu trăiri de esenţă, de profundă calitate sufletească. Relaţia cu orchestra, asemenea cu aceea a mişcării precedente a fost una foarte potrivită, dirijorul Christian Reif înţelegând să dea sens fiecărei intervenţii, să le aducă la calitatea propusă de solist, mai ales că Schumann a fost generos cu ansamblul, acordându-i un caracter simfonic. Partea a III-a *Allegro vivace* i-a permis solistului o desfăşurare

în acelaşi spirit, cu mare fluenţă, naturaleţe, claritate şi o minunată acurateţe tehnică, per total manifestându-se în prim plan inventivitatea, coerenţă şi un suflu extrem de proaspăt. Ca răspuns aplauzelor entuziaste Matei Varga a cântat ca bis lucrarea lui Ernesto Lecuona (1895-1963, compozitor şi pianist de mare forţă, cunoscut în întreaga lume, discipol al lui Ravel în perioada pariziană, care a scris printre altele peste 600 de piese de gen, cele mai multe cu apartenenţă de ethosul cubanez) intitulată *Vals Azul* – adică Valsul albastru. Este un proces variaţional care se complică tehnic şi ritmic, cu cascade de octave şi tempo mai mult decât animat, muzica lui Lecuona reclamând o pianistică de mare calitate dacă ţinem cont de maniera în care le-a gândit compozitorul. Este ceva în genul pe care îl propune Piazzola pentru orchestră sau bandoneon, un fel de *entertaining music* adusă pe marea scenă de concert. Lecuona a fost deseori descris ca fiind George Gershwin al Cubei.

Partea a doua a concertului a oferit o uimitoare interpretare a celebrelor *Tablouri dintr-o expoziţie* de

Nayden Todorov

Musorgsky în orchestraţia Ravel. Desigur, lucrarea este ofertantă, spectaculoasă, dacă avem în vedere intenţia cu care a fost scrisă. Vizitând o mare pinacotecă, de cele mai multe ori în viteza turistului în criză de timp, parcurgem culoarele sălilor ca într-o plimbare, contând pe faptul că subconştientul înregistrează absolut totul, independent de voinţa noastră şi că la un moment dat, toate datele stocate şi clasate pe undeva, într-un ungher al memoriei, vor ieşi la suprafaţă. Alţii pun accentul pe calitate preferând să observe pe îndelete câte un exponat, reţinându-i caracteristicile prin care vor recunoaşte alte lucrări ale aceluiaşi maestru, cunoscând deja stilul. Dirijorul Christian Reif s-a concentrat extrem de mult asupra detaliului, profitând de fiecare indicaţie pentru a spori efectul coloristic/timbral al celor 10 secvenţe musorgskiene. O dinamică pronunţată, întreruperile bruşte uşor prelungite speculate cu mult succes, expresia permanent diversificată, contrastele îndrăzneţe, tempo-urile foarte bine gândite, o fluenţă unificatoare care nu a împiedicat reliefarea multitudinii evenimentelor, toate au dat strălucire acestei capodopere a muzicii programatice. Exigenţa acestor cerinţe a determinat implicarea orchestrei într-un mod special, instrumentiştii, alături de dirijor, fiind acei vizitatori – călători nu pe o Promenadă obişnuită ci participanţi activi, implicaţi total în redarea acestor scene de viaţă reală care, în cazul nostru se învecinează sau merg în paralel cu elementele fantastice din povestiri sau din trecut. În plus Christian Reif a imprimat o extraordinară forţă acestei muzici puternic influenţată de trăsături gothice romantice, regăsite mai ales în orchestraţia lui Ravel, care la rându-l lui l-a avut ca exemplu pe Berlioz (*Symphonie fantastique* scrisă în 1840, deci cu 17 ani înainte de Musorgski, orchestraţia datând din 1922!) dacă ne gândim doar la *Gnomus* şi la "simetricul" său *Baba Yagà*. Oricum aluziile sunt clare chiar din replicile temei *Schmuyle* cu ale sale apogiaturi ascuţite, idee amplu tratată în *Songe d'une nuit de sabbat*. Orchestra a fost la mare înălţime, suflătorii de alamă fiind într-un fel "stelele" acestei lucrări, excelând în suprafeţele de coral, secundaţi de compartimentul suflătorilor de lemn, într-o mare colaborare cu coardele care au diversificat şi completat expresivitatea imaginii sonore. A fost o seară pe care cu greu o vom uita!

Corina BURA

Seară Romantică la Radio

Sub genericul *Seara Romantică*, Orchestra Naţională Radio, sub bagheta dirijorului Nayden Todorov a prezentat o selecţie care a cuprins trei dintre cele mai cunoscute capodopere ale muzicii secolului XIX semnate de Felix Mendelssohn-Bartholdy - *Uvertura Hebridele în si op.26* , Max Bruch – celebrul *Concert pentru vioară şi orchestră în sol, op. 26* şi cu totul extraordinara *Simfonie nr. 4 în mi, op. 98* de Johannes Brahms.Ca o speculaţie, privind la tonalităţile lucrărilor deducem un mi minor, tocmai cel în care se desfăşoară opusul brahmsian! Foarte bună alcătuire!Infuzia de parfum romantic a avut un mers în crescendo, de la clasica scriitură a Uverturii de concert scrisă în 1830/1832, un fel de poem, de tablou simfonic inspirat de frumuseţea peisajului oferit de arhipelagul Hebridelor/ Scoţia/ Insula Staffa/ Grota Fingal - numele unui personaj dintr-o povestire Gaelic din sec. al III – lea - , la liniile încărcate de trăiri ardente ale Concertului de Bruch, lucrare începută în 1857 dar ajunsă la versiunea finală de abia în 1868, până la măreaţa şi vizionara Simfonie nr IV terminată de Brahms în 1885.Uvertura, care are o dimensiune considerabilă (între 10-11 minute), evocă trăirile avute de autor în contact cu marea şi cu peisajul amintit, astfel că atmosferei i se potriveşte cel mai bine calificativul de "misterios", la care contribuie şi castelele vizitate de locuitori imateriali, amplificat de formaţiunile în valuri care străbat întreaga lucrare, reprezentând fluxul şi refluxul mării, în timp ce puternicele accente fac aluzii la impactul acestora cu stâncile de pe faleză. Acesta a fost elementul principal care s-a evidenţiat în varianta propusă de dirijorul Nayden Todorov, care a subliniat mai degrabă "efectul Turner" decât acele alcătuiri tematice mai mult decât enigmatice, foarte apreciate de comentatori. Orchestra s-a încălzit pe parcurs participând emoţional la menţinerea tentei "acvatice", la plasticitatea elementului apă şi s-a identificat mai corect cu evoluţiile ulteriore, mai concrete din punct de vedere ideatic. *Concertul pentru vioară nr.1* de Max Bruch a beneficiat de prestaţia violonistei Ioana Cristina Goicea, proaspăt laureată a uneia dintre cele mai

Ioana Cristina Goicea

prestigioase competiții, *Concursul Regina Elisabeta* din Belgia! Ca întotdeauna evoluția ei este mai mult decât un eveniment și este urmărită cu multă căldură și simpatie de către publicul românesc. Apariția ei este una foarte elegantă, violonistica sa fiind de cea mai înaltă calitate atât ca expresivitate cât și ca realizare tehnică. Astfel, a construit cu mult gust acest concert care seamănă câteodată mai mult cu o rapsodie, în pofida construcției sale pe forme clasice, subliniind caracterul meditativ al frazelor din Introducere, ca pe urmă să se desfășoare plină de temperament pe ritmul punctat al temei principale, în contrast cu aspectul profund cantabil al temei secundare, caracter menținut și pe suprafața părții mediane, un *Adagio* nostalgic, asemănător unei arii. Sunetul, încărcat de o nobilă expresie, a fost condus către o culminație deosebit de bine dozată pe fraza care a realizat acel climax impresionant, de mare respirație al aceleiași mișcări. Ioana Cristina Goicea a imprimat finalului, așa cum este de așteptat pentru un concert romantic, o tentă virtuoză, în același timp foarte echilibrată, plină de caracter. Frumusețea și acuratețea execuției au depășit toate tentațiile spre efectele "în posibilitate" prezentând o realizare clasică de cea mai bună calitate. Bisul, "Lăutarul" de Enescu, poate mai prezent decât o "Impresie din copilărie", de cum l-ar fi gândit autorul, a fost conceput în același stil, mai romantic, mai concret, în deplin acord cu suflul concertului. Dirijorul a urmărit cu multă atenție solista și a dat suprafețelor orchestrale, care nu sunt deloc reduse comparativ cu alte concerte clasice, valoarea

Alexandru Anastasiu

cuvenită navigând cu multă însuflețire pe meandrele travaliului tematic. *Simfonia a IV-a* a fost momentul în care orchestra îi dirijorul și-au etalat pe deplin calitățile, în contextul în care acesta este o capodoperă provocatoare din multe puncte de vedere: complexitatea tratării temelor, noua structură în maniera Passacagliei a finalului și caracterul predominant tragic, ea fiind supranumită "noua simfonie tragică".Per total, toate compartimentele, cu referință specială la cel de suflători, s-au evidențiat prin acuratețe și sincronizare, cu o "steluță" în plus celor de alamă pentru choralul din final. A fost o interpretarea care a semănat cumva cu sugestiile mendelssohniene, ale valurilor într-o perpetuă mișcare, la care s-a optat pentru sonorități mari, contrastele propriu-zise fiind mai rezervate și cursivitatea cu ușoare discontinuități - care apar *volens-nolens* într-o asemenea construcție - , cu toate că dirijorul Nayden Todorov, experimentat, a optat pentru tempo-uri alerte,foarte bune, care au și ele avantajele lor. Oricum, Simfonia a IV-a este copleșitoare și publicul reacționează întotdeauna pozitiv la această muzică tulburătoare, succesul fiind asigurat odată cu apariția numelui lui Brahms pe afiș. *Andante moderato* (p.II-a) și în special finalul, *Allegro energico e passionato* conțin aluzii semnificative la opusuri aparținând lui Beethoven, Bach și Schumann, și prin aceste formulări cu potențial emoțional puternic, Brahms sporește într-o manieră personală caracterul eminamente tragic al simfoniei. Exegeții consideră în marea lor majoritate că *Simfonia a IV-a* este unul dintre cele mai mari opusuri orchestrale de la Beethoven încoace, care se compară cu marile culmi ale muzicii clasice, ne - excluzându-l pe Beethoven și despre care Hanslick afirma la vremea aceea că nu există o lucrare în epocă mai hărăzită a fi obiect de studiu, comparabilă fiind cu un izvor întunecat, în care cu cât privești mai mult în interior, cu atât mai mult strălucesc stele în străfundul lui. Iată câteva gânduri cu care spectatorul s-a pregătit a audia această superbă lucrare.

Corina BURA

Vibe-uri romantice cu Alexandru Anastasiu și Pedro Carneiro

Atunci când termenul romantic este folosit într-un anume context, acesta fie face trimitere la perioada stilistică a secolului al XIX-lea, fie evocă acea trăire specială apărută între doi oameni, atributele asociate amintitului termen fiind în egală măsură pasiunea, tandrețea, sensibilitatea, lirismul ori curajul dacă avem în vedere imaginea eroului romantic așa cum a fost ea conturată în literatura timpului sau chiar în literatura muzicală. Aceste fațete au fost valorificate și în cadrul obișnuitului concert simfonic susținut de Orchestra Națională Radio în fiecare vineri, de această dată prestigiosul ansamblul propunându-ne un atractiv program în care a fost inclusă și o lucrare a unui foarte talentat compozitor și interpret român.

Alexandru Anastasiu, pentru că acesta a fost unul dintre protagoniștii concertului din 25 octombrie 2019, s-a făcut remarcat ca virtuoz al vibrafonului dar și al altor instrumente din familia percuției, dovedind excelente calități interpretative, exploatate cu succes atât în activitatea concertistică intensă și constantă desfășurată cât și în cea componistică așa cum o demonstrează lucrări precum *The Dream* sau *Bach to Soa*, dar mai ales provocatorul concert *Anotimpurile* pentru vibrafon, marimbă și orchestră, prezentat și pe scena Sălii Radio sub bagheta dirijorului portughez Pedro Carneiro.

Având drept model celebrele lucrări vivaldiene sau pasionalele Anotimpuri ale lui Astor Piazzolla, Alexandru Anastasiu a creat *Anotimpurile* sale pornind de la imaginea succesiunii celor patru anotimpuri la poalele munților Retezat dar și de la simbolica paralelă cu vârstele omului și caracteristicile acestora, și a construit o partitură de o remarcabilă complexitate în care peisajele sonore descriptive se împletesc inspirat cu momente muzicale mai degrabă abstracte, conceptuale ce accentuează tocmai metafora anotimpurilor vieții omului și nu neapărat realitatea schimbărilor din natură de peste an. De altfel, de la prima parte, *Spring Vibe*, unde atmosfera primăvăratecă și bucuria trezirii la viață sugerează în același timp și anii copilăriei, până la ultima, *Winter's Tale*, unde friguroasa iarnă reprezintă în egală măsură și o reflecție a vârstei senectuții, concertul lui Alexandru Anastasiu ne poartă printr-o serie de tablouri sonore ce sugerează o varietate de trăiri de la exuberanță, seninătate și dinamism la nostalgie și meditație.

Dincolo de aspectele expresive, *Anotimpurile* lui Alexandru Anastasiu recreează cele patru perioade distincte ale anului dar și ale vieții omului și prin intermediul unei diversități de procedee componistice ce presupun inclusiv

inserarea în partitură a unor elemente tehnico-muzicale menite a sugera cât mai convingător fenomene naturale precum viscolul sau ploaia prin utilizarea maşinii de vânt sau a unui interesant rainstick, şi, în egală măsură, de procedee interpretative, între care se detaşează elementul improvizatoric valorificat din plin de percuţionistul Alexandru Anastasiu. Exploatând resursele tehnico-interpretative ale tuturor compartimentelor orchestrei, *Anotimpurile* au reprezentat firesc şi un prilej ideal de a admira o dată în plus virtuozitatea lui Alexandru Anastasiu, care în calitate de percuţionist impresionează prin agilitatea tehnică, atenţia acordată calităţii sunetului de un colorit aparte al vibrafonului, muzicalitatea frazărilor şi nu în ultimul rând prin ataşamentul evident faţă de instrumentul său ce s-a putut observa şi vineri seară.

Nelipsite din partitura *Anotimpurilor* lui Alexandru Anastasiu, vibe-urile romantice, care au oferit opusului şi o anumită alură sensibilă, poetică, au fost prezente şi mai pronunţat în *Simfonia a VI-a* de Franz Schubert interpretată în partea a doua a serii de membrii Orchestrei Naţionale Radio şi dirijorul Pedro Carneiro, care s-a dovedit a fi un excelent însoţitor al protagonistului concertului pentru marimbă, vibrafon şi orchestră, unde a ştiut să dozeze intensitatea intervenţiilor ansamblului şi să construiască atractivele dialoguri cu solistul (cred că a fost importantă şi

Pedro Carneiro

foto: Kai Bienert

experienţa interpretativă a lui Carneiro, el însuşi percuţionist). Alegând aşadar pentru a doua parte a serii una dintre simfoniile "de atelier" ale lui Schubert, care aveau să deschidă drumul marilor sale creaţii în genul simfonic, Pedro Carneiro a realizat o versiune de ţinută a lucrării, în care principalele atribute au fost reprezentate de gestica sugestivă, construcţia unor frazări muzicale logice şi bine conturate şi utilizarea acelor modalităţi specifice artei dirijorale care au pus în evidenţă complexitatea unei partituri unde stilul simfonic schubertian începe să se întrevadă printre evidentele influenţe din creaţia clasicilor vienezi sau din alura uverturilor rossiniene, prezente în aproape toate cele patru mişcări ale simfoniei. De asemenea, Pedro Carneiro, un muzician cu o sensibilitate aparte, a subliniat şi poeticitatea liniilor melodice a căror simplitate şi cantabilitate apropie într-o oarecare măsură *Simfonia a VI-a* atât de atmosfera pur romantică a liedurilor lui Schubert cât şi de tonul galant al anumitor lucrări camerale de factură clasică vieneză. Nu în ultimul rând, artistul portughez a impresionat prin buna comunicare cu membrii ansamblului pe care a reuşit să-i implice activ în construirea tuturor momentelor importante ale lucrării ce a încheiat seara în tonuri rapsodice şi într-o atmosferă optimistă şi plină de vervă.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Concert coral

Sub bagheta dirijorului **Ciprian Ţuţu,** *Corul Academic Radio* a oferit publicului bucureştean în 31 octombrie 2019 un concert de înaltă ţinută artistică, alcătuit din coruri celebre din opere scrise de compozitorii: G. **Donizetti, C. M. von Weber, U. Giordano, C. Gounod, G. Verdi, P. Mascagni, G. Bizet, G. Gershwin**, **R. Wagner, G. Puccini** şi **A. Borodin**. În cadrul manifestării muzicale, în compania apreciatului ansamblu au evoluat sopranele **Olga Murariu Caia** şi **Elena Dincă Velica**, mezzosopranele **Claudia Caia** şi **Emanuela Sălăjan,** tenorii **Marius Oltean** şi **Mihnea Stănescu**, baritonul **Cristian Ruja**, basul **Ştefan Voicu**, precum şi ***Corul de copii Radio*** condus de **Răzvan Rădos**. La buna desfăşurare a concertului a contribuit substanţial acompaniamentul eficient şi spectaculos realizat de pianiştii **Carmen Săndulescu, Dan Stoenescu** şi **Magdalena Faur** şi de organista **Simona Săndulescu**, dar şi colaborarea fructuoasă cu instrumentele de percuţie, mânuite cu dezinvoltură de **Liviu Ofiţeru, Ştefan Voicu** şi **Popa Bogdan.** Concertul a pus în valoare măiestria artei dirijorale a lui Ciprian Ţuţu, calitatea înaltă a prestaţiei Corului Academic Radio şi a soliştilor lui, precum şi contribuţia acompaniatorilor (la pian/ 2 piane sau orgă), care au suplinit cu succes orchestra din teatrele lirice. Repertoriul a fost alcătuit din coruri celebre din opere, pe care dirijorul şi ansamblul le-au abordat cu profesionalism şi dăruire; expresia specifică şi trăsăturile stilistice ale fiecărui compozitor şi opere în parte au fost reliefate convingător prin intermediul cântului vibrant, remarcabil prin sinceritatea exprimării, prin nivelul artistic superior, prin mesajul profund uman şi mobilizator transmis. Sub bagheta inspirată a dirijorului Ciprian Ţuţu, muzicienii de pe scenă – corul, soliştii şi acompaniatorii – au dezvăluit frumuseţea şi bogăţia expresivă şi semantică a repertoriului abordat. Spectatorii au fost impresionaţi de nivelul înalt al interpretării, de omogenitatea vocilor, de rafinamentul cu care au fost

Corul Academic Radio, dir. Ciprian Ţuţu

foto: Alexandru Dolea

realizate dinamica şi agogica, de frumuseţea şi diversitatea tablourilor muzicale întruchipate. Am admirat creativitatea, autenticitatea şi bunul gust care au caracterizat întregul eveniment muzical. Neavând spaţiul necesar pentru o relatare detaliată a tuturor lucrărilor prezentate, mă voi limita în a menţiona câteva impresii de spectator. Am admirat în egală măsură versiunea plină de fantezie şi virtuozitate a ”Corului Vânătorilor” din Opera *Freischütz* de Weber şi „Corul vrăjitoarelor” din opera *Macbeth* de Verdi (în care am descoperit valenţe poetico-interpretative noi, diferite de interpretările cunoscute), precum şi impetuozitatea şi strălucirea cu care a fost redat corul „Les voici!” din opera *Carmen* de Bizet (realizat într-o colaborare fructuoasă cu minunatul Cor de Copii Radio). Am apreciat la superlativ *„Imnul nupţial”* din opera *Lohengrin* de Wagner, întruchipat cu o tulburătoare expresivitate, ca şi versiunea evocatoare, plină de subtilitate şi nobleţe sufletească a celebrului „Cor al sclavilor” din opera *Nabucco* de Verdi (diferită de alte prezentări concentrate pe aspectul dinamic şi tensionat al muzicii). Am remarcat contrastul expresiv şi sonor, precum şi măiestria interpretării dirijorale, corale, solistice şi pianistice în „Marşul triumfal” din opera *Aida* de Verdi, în „Dansurile polovţiene” din opera *Cneazul Igor* de Borodin şi în impunătorul cor „Diecimilla anni al nostro imperatore” din opera *Turandot* de Puccini, din finalul concertului. Pe tot parcursul evenimentului, muzicienii au reuşit să evoce ambianţe diverse, întâmplări şi personaje cu intense trăiri sufleteşti, să creeze şi să transmită publicului un evantai bogat de sentimente generoase şi mesaje cu conţinut mobilizator. Departe de rutină şi formulele cunoscute, am perceput modalităţi de exprimare originale, adevărate mărturii de prospeţime creatoare. Ciprian Ţuţu se dovedeşte a fi un maestru al artei dirjorale, dar şi un căutător pasionat de noi sensuri şi modalităţi de abordare a creaţiilor corale. Experienţa sa bogată, în postură de dirijor în concerte *à capella*, în spectacole de operă ori vocal-simfonice, conferă prestaţiei sale artistice consistenţă, autoritate şi originalitate. Are privilegiul de a colabora cu un ansamblu coral de elită, a cărui valoare este apreciată unanim. Este suficient să amintim prezenţa prestigioasă a dirijorului şi a Corului Academic Radio în recenta ediţie a Festivalului Internaţional ”George Enescu”. Concertul coral de la Sala Radio constituie un etalon de profesionalism, de creativitate şi de bun gust, o demonstraţie a posibilităţilor multiple de abordare a capodoperelor muzicale.

Carmen MANEA

Deschiderea stagiunii – *Samson et Dalila*

Dată fiind desfăşurarea Festivalului Enescu, anul acesta, cu o adevărată stagiune de operă în concert sau semi-concert la Sala Palatului şi Ateneu, este imposibil de disociat acest eveniment cultural internaţional de oferta instituţiilor muzicale naţionale. Am avut ocazia să audiem, în numai trei săptămâni, şaisprezece opere, cam cât tot repertoriul Operei Naţionale într-un an, multe dintre ele în premieră naţională, ba chiar unele având o participare importantă din rândul ansamblurilor româneşti: *Moses und Aron* cu Filarmonica ”George Enescu” şi *Peter Grimes* cu Orchestra Naţională Radio. Opera Naţională Bucureşti a prezentat, *hors concours*, producţia Valentinei Carrasco (*La Fura dels Baus*) pentru *Œdipe*, cumva tot în premieră, la patru ani distanţă de la inaugurarea ei, intenţionată tot pentru bienala de acum două ediţii.

foto: operanb.ro

Deschiderea oficială a stagiunii Operei s-a făcut cu *Samson et Dalila* (5, 8 octombrie 2019), opera lui Camille Saint-Saëns fiind o importantă extindere a repertoriului curent, mult dezechilibrat în favoarea operei romantice italiene. Este abia a doua producţie de după război, la Bucureşti, a acestui titlu, dar e semnificativ de rememorat în context că practic singura înregistrare de operă realizată în România care e luată în serios de critica muzicală occidentală este discul din 1969 produs de Orchestra Naţională Radio, cu Ludovic Spiess şi Elena Cernei în rolurile principale. Aşadar, o idee foarte bună, atrăgând mulţi tineri veniţi la deschiderea stagiunii, îmbrăcaţi frumos, curioşi, priveliştea lor e reconfortantă şi demonstrează atracţia pe care o suscită opera. Dar oare câţi dintre ei vor reveni la spectacolele viitoare?

foto: operanb.ro

Din păcate, producţia lui Giandomenico Vaccari continuă linia ultraconservatoare de la Opera Naţională, ilustrativă şi leneşă, de nivelul unei copii nereuşite a unui film de animaţie. Nici nu e de mirare, pentru că scenografia şi costumele sunt realizate de aceeaşi Andreea Koch care s-a ocupat şi de *Il trovatore*, în primăvară, probabil cel mai semnificativ eşec al anului liric bucureştean. Pentru că piaţa din Gaza în care se desfăşoară primul act e o scenă goală cu o scară de gresie în mijloc, pe ecranul din fundal fiind proiectată imaginea unor clădiri ce se vor desprinse din mitologia biblică, dar care par mai degrabă variaţiuni arhitectonice pe tema Casei Poporului ajunsă victimă a unei restaurări eşuate, cu termopane şi rigips. Valea Sorek, cuibul amorului Dalilei în care este ademenit Samson, păstrează

aceeaşi scară monumentală, deşi acţiunea e plasată într-un deşert *kitchissim* proiectat pe acelaşi ecran, spaţiul din faţa scenei fiind dominat de un mare pat matrimonial oriental plus un cort folosit pe post de ieşire/intrare dintr-un spaţiu care nu este delimitat de nimic. În fine, templul lui Dagon revine la scenografia primului act, completată de nişte panouri colorate şi de o nouă proiecţie a unei cascade simulate pe computer, căderea de apă metamorfozându-se într-o statuie a zeului păgân. Singura imagine interesantă rămâne scurta scenă a închisorii din Gaza, unde este deţinut Samson, de o simplitate întunecată ce reuşeşte să transmită intensitatea dramatică a căderii eroului. Doar costumele ansamblurilor de cor şi de balet au fost ceva mai reuşite, solul

foto: operanb.ro

şi cei doi filisteni având aparenţa unor Ping, Pang şi Pong dintr-un *Turandot* implauzibil şi, vai!, Samson purtând o cămaşă cu mâneci scurte de chelner pe sub ceva ce semăna a anteriu şi aşa mai departe. Coregrafia, de o banalitate tristă, rămasă foarte mult în urma frumuseţii muzicii din *baccanala* actului III, a completat acest tablou naiv, desprins parcă din precambrianul regiei de operă de acum un secol. Mişcarea de scenă a fost la fel de aservită rutinei operatice minimale.

A fost însă ocazia de a-l vedea la Bucureşti pe unul dintre cei mai interesanţi tenori dramatici de astăzi, Aleksandrs Antonenko. După un început foarte promiţător în teatrele de operă europene în roluri lirico-spinto, Antonenko a devenit faimos pentru debutul său în *Otello* 08, la numai 32 de ani. După un deceniu glorios, în care a fost invitat să cânte în cele mai mari teatre de operă, rolul maurului i-a taxat scump vocea, ultimii doi ani fiind dominaţi de anulări de spectacole şi accidente vocale. După pauza dintre stagiunile mondiale de operă, se poate spune că tenorul şi-a revenit în bună parte, iar Antonenko şi-a confirmat în mare măsură statutul de star. O prezenţă fizică impozantă dar juvenilă, foarte potrivită cu imaginea supereroului biblic, tenorul a dominat copios primul act (*Arrêtez, ô mes frères*) cu o declamaţie autoritară şi neforţată a rolului. O voce tăioasă, cu susţinere formidabilă în registrul acut, ba chiar cu accente tandre acolo unde era cazul, în ciuda unui timbru oarecum limitat, dar de o culoare frumoasă, lirică. În acelaşi timp, o dicţie neclară, în care franceza a fost torturată permanent, dar care n-a făcut respingătoare interpretarea. Confruntarea cu Dalila a fost bine gradată spre capitularea din scena seducţiei, însă cel mai mult mi-a plăcut *Vois ma misère, hélas! vois ma détresse!*, dureros şi eroic în acelaşi timp. E adevărat, i-a alunecat vocea în duetul cu Dalila, în ambele seri (reluarea *Dalila! Dalila! Je t'aime!*), şi i-a cedat chiar în Si bemolul final din *Souviens-toi de ton serviteur* (doar în prima seară), însă nu toţi aşteptam asta, ba chiar mai mult şi mai grav încă? Într-un mod ciudat, cele două erori mi-au părut mai degrabă o dovadă a implicării sale, potrivite cu prăbuşirea personajului. Absolut impresionantă vocea spinto-dramatică a tenorului, ca o spadă grea, de cavaler în armură, având simultan şi volum şi tăiş, cu un memorabil *Israël! lève-toi! lève-toi!* ridicându-se monumental din mijlocul unui cor aproape de urlet. O lecţie.

Dalila a fost marea problemă a serii. *Je viens célébrer la victoire*, cu care începe rolul, a fost înşelătoare, Veress etalând o culoare vocală frumoasă, de mezzosoprană autentică. Dar vai, vocea de piept nu există, iar registrul grav al artistei e aproape inaudibil. Pe tot parcursul serii, lectura ei a fost monotonă şi plictisitoare, cântând la fel totul, de la început până la sfârşit, iar celebra *Mon coeur s'ouvre à ta voix* a dezamăgit de platitudine. Cu toate acestea, frumuseţea erotică a muzicii acestei arii ce se transformă într-un duet a făcut publicul să aplaude generos. Dar cel aplaudat a fost Saint-Saëns, nu Orsolya Veress, chiar dacă spectatorii nu erau conştienţi de asta. *In somma*, Veress a cântat cât a putut ea de bine, crescând în al doilea spectacol, dar ca o comprimară distribuită într-un rol mare, căruia nu i-a putut face faţă în termeni dramatici, ratând să nuanţeze, indiferentă la schimbările de temperament ale personajului.

Ştefan Ignat a fost decent în prima seară, în rolul Marelui Preot, baritonul-manager al Operei Naţionale arătând o formă net mai bună decât în sezonul anterior, dar devenind caricatural la al doilea spectacol. E drept, vocea nu mai are amploarea din trecut, dar, în general, răutatea personajului i-a reuşit mai bine decât în rolul lui Scarpia. Marius Boloş şi Filip Panait (mai ales) au fost convingători în rolurile evreului bătrân şi cel al lui Abimeleh. Corul ONB a cântat tare, ca de obicei, trecând rapid prin gradaţia intensităţii sonore din deschiderea operei, rămânând apoi blocat pe volumul maximum.

În fosă, Vlad Conta a dirijat competent o orchestră cu o partidă de alămuri aflată mereu în suferinţă. Mi-ar fi plăcut

foto: operanb.ro

mai mult dramatism în debutul operei, când contrabasul parcă se speria de tensiunea momentului, scurtând arcuşul, dar multe dintre momentele poetice ale muzicii simpliste dar extraordinar de frumoase a lui Saint-Saëns au fost scoase la suprafaţă de dirijor. E drept, lectura lui Vlad Conta nu a avut inspiraţie, frizând des *kitsch*-ul în scena *baccanalei*, însă ţinerea lucrurilor sub control a fost mai importantă şi, în ciuda unor decalaje nesemnificative, muzica orchestrală a fost peste ceea ce arată Opera Naţională Bucureşti de obicei.

Deşi spectacolul merita văzut, mai ales în condiţiile prezenţei lui Antonenko, s-a irosit o ocazie frumoasă cu o producţie atât de prăfuită care seamănă foarte mult cu alte producţii noi de la ONB născute ponosite, un fel de coşmar estetic recurent, cu mici modificări.

Alexandru PĂTRAŞCU

O reuniune la Palat

În superba aulă a Palatului Cantacuzino, la finalul lunii septembrie, în 11 octombrie 2019, după încheierea ediției "Lumea în Armonie" a Festivalului Internațional "George Enescu", au urmat noi momente remarcabile. Aceste rememorări au fost realizate de coordonatoarea stagiunii manifestărilor artistice ale Muzeului Național GEORGE ENESCU, Dr. Carmen Cârneci.

La propunerile doamnei muzicolog Lavinia Coman a fost lansat volumul dedicat marelui dirijor Constantin Silvestri, volum distins cu Premiul UCMR. Sub semnalul "Omagiu 50", autoarea lucrării a marcat împlinirea unei jumătăți de veac de la încetarea din viață a lui Constantin Silvestri, discurs susținut în fața publicului cu o emoționantă evocare însoțită artistic de creațiile componistice ale muzicianului Silvestri şi ale lui Enescu, în versiunile interpretative ale pianistei Luiza Borac (*Suita nr.2 "Copii la joacă", Sonata-Rapsodie*) şi *Carillon nocturne*. Timpul care trece, în memoria admiratorilor maestrului dirijor, este totodată cu autentic câştig datorită lucrării publicate de Lavinia Coman la *Editura Didactică şi pedagogică R.A.*

Ideea pianistei Dr. Luiza Borac a fost, în continuare, dedicată aniversării marelui tenor român ION BUZEA, prezentată de semnatarul consemnărilor profesorului dr. Grigore Constantinescu, cu prilejul împlinirii a 85 de ani de viață şi carieră.

Călin Brătescu, Lavinia Coman, Luiza Borac, Grigore Constantinescu, Geani Brad

Cu acompaniamentul Luizei Borac, ce doi interpreți invitați, care au fost un timp discipolii marelui cântăreț, au susținut un convingător recital vocal, alcătuit din duete de operă (*Don Carlo* de Verdi, *Boema* de Puccini), lieduri de Silvestri, George Enescu, arii lirice de Puccini, Massenet, Rossini.

Din activitatea tenorului Călin Brătescu distins cu premii la numeroase Concursuri vocale, colaborator constant cu orchestre renumite şi dirijori consacrați, reținem şi profesori de seamă: Corneliu Fânățeanu, Viorica Cortez şi maestrul Ion Buzea, care i-au asigurat un repertoriu vast. Baritonul Geani Brad a fost îndrumat tot de Maestrul Ion Buzea şi, de asemenea laureat la concursuri vocale, solist de succes la Milano, Paris, Dortmund, Palma de Mallorca.

Luiza Borac, nume consacrat pe marile scene ale lumii, laureată în 30 de competiții internaționale, distinsă cu premiul "Tânăr artist al Anului", premiul BBC, este laureată cu recentul disc "Mozart in Love" inaugurat în Franța de Fundația Rotary Albi Pastel.

Textele omagiale şi aniversare, concertele şi recitalurile vocale au alcătuit la un loc o impresionantă demonstrație în care marile nume ale muzicii româneşti ne asigură în astfel de reuniuni gloria contemporană. (**G. C.**)

Concertul omagial în memoria lui Anatol Vieru

Vineri 12 septembrie 2019, la Aula Palatului Cantacuzino a avut loc un concert omagial dedicat compozitorului, dirijorului, muzicologului şi profesorului universitar Anatol Vieru.

Anatol Vieru s-a născut la Iaşi în 1926 şi a decedat la Bucureşti în 1990.

După studiile muzicale urmate între 1846 şi 1941 la Conservatorul din Bucureşti, unde şi-a îmbogățit pregătirea sub îndrumarea unor personalități componistice şi interpretative admirabile, printre care Ion Dumitrescu, Theodor Rogalski, Constatin Silvestri şi Sabin Drăgoi, s-a perfecționat în arta compoziției muzicale la Conservatorul P.I. Ceaikovski din Moscova în principal cu celebritatea mondială Aram Haciaturian.

Aceste succinte date biografice sunt punctele cardinale inițiale ale unei vieți închinate muzicii, astfel s-a împlinit destinul lui Anatol Vieru.

La concertul omagial în memoria şi pentru celebrarea acestei personalități de excepție s-au marcat momente de real şi special interes. În primul rând am salutat prezența domnului Dan Schlanger, preşedinte al **Jewish film festival Bucharest** care a creat cu degajare, talent şi volubilitate atmosfera de emisiune de radio. El a instituit în aulă aerul familiei cu pianiştii Lena Vieru Conta şi Andrei Vieru, copiii lui Anatol Vieru şi ai soției sale Nina.

La toate acestea, compozitorul Ulpiu Vlad, vicepreşedintele Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, Dan Dediu, compozitor şi preşedinte al Senatului Universității Naționale de Muzică din Bucureşti şi compozitoarele Doina Rotaru şi Diana Rotaru au evocat emoționantele lor amintiri despre marele dispărut sau despre efectul Anatol Vieru pentru generațiile succesive de compozitori şi interpreți, absolvenți ai studiilor universitare de specialitate.

Am ascultat din creația componistică a lui Anatol Vieru **4 cântece pe versuri de Eminescu,** acestea fiind *Peste vârfuri, Cu penetul ca sideful, La mijloc de codru des, Şi dacă…* în interpretarea sopranei Andreea Novac şi a pianistei Lena Vieru Conta. În continuare s-au auzit *Nocturne şi Rezonanțe Bacovia, Clar de noapte, pentru soprană şi pian, Rezonanțe Bacovia pentru flaut solo* şi *Amurg de toamnă* cu participarea sopranei Andreea Novac, a flautistului David Borzasi şi a pianistei Lena Vieru Conta.

Pianistul Andrei Vieru a redat într-o viziune, poate una dintre cele mai reuşite, albumul *Din lumea copiilor, 20 de miniaturi pentru pian.*

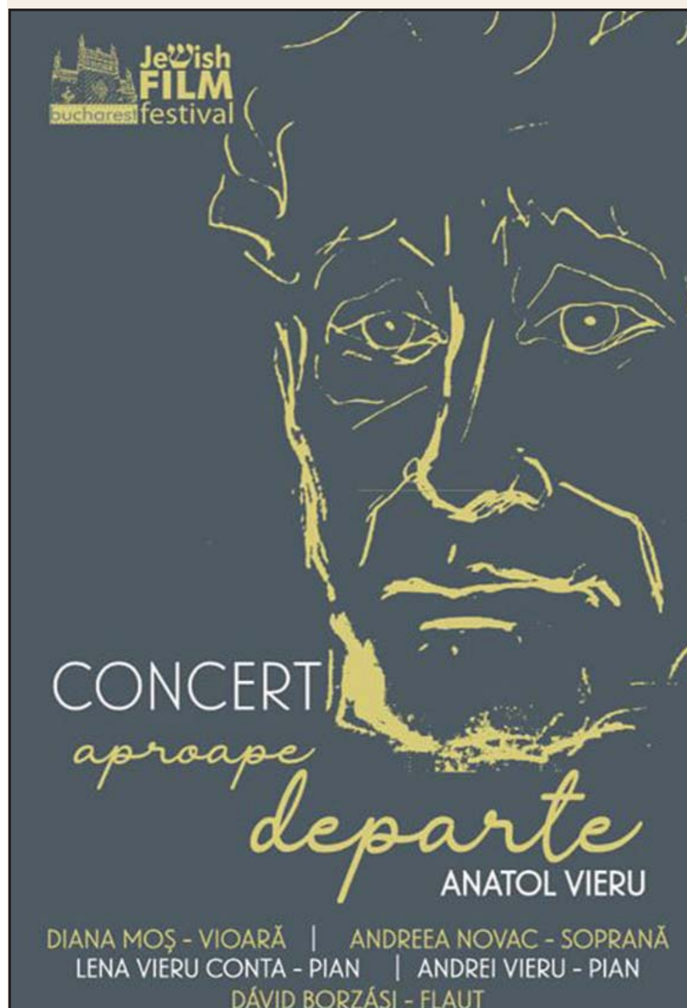
Din muzica scrisă de creatorul american Charles Ives, pe care Anatol Vieru îl considera ca fiind unul dintre cei mai interesanți şi scrutători compozitori din muzica secolului XX, am ascultat *At the Sea* (*La mare*), *Maple leaves (Frunze de arțar), Ilmenau Peste toate vârfurile copacilor* şi *Remembrance*

(*Amintirea*). Liedurile 1, 2 şi 4 sunt pe texte de poeţi americani despre care nu avem informaţii, iar liedul nr. 3 este pe un poem scris de Goethe.

Este de subliniat aici meritul interpretelor, soprana Andreea Novac şi pianista Lena Vieru Conta, de a se fi consubstanţializat cu sugestia sonoră înscrisă în opera componistică**.**

Versete pentru vioară şi pian de Anatol Vieru este o quassi-sonata scrisă liber, într-o anume tipologie de melodie infinită cu urcuşuri şi puncte culminante în plenitudine sonoră. Violonista Diana Moş şi pianista Lena Vieru Conta au realizat aici o interpretare la care publicul a reacţionat admirativ iluminat de scânteierea reuşitei.

În lexiconul ”Muzicieni români” de Viorel Cosma, vol IX, Editura Muzicală, 2006, Anatol Vieru are unul dintre cele

mai extinse articole, de aproape 9 pagini de mare format şi cu litere mărunte.

Anatol Vieru a fost o mare personalitate muzicală recunoscut atât în ţară ca şi peste hotare, fiind distins cu prestigioase diplome şi premii. Partiturile şi cărţile sale de muzicologie şi de ştiinţă muzicală, ca şi articolele sale pe varii teme au apărut la reviste şi edituri de top din Europa, Statele Unite ale Americii şi Israel. Compoziţiile sale au fost aplaudate pe unele dintre cele mai importante scene de concert ale planetei.

Eu l-am cunoscut pe Anatol Vieru şi l-am vizitat deseori la apartamentul familiei sale. Amintindu-mi-l, reiau acum fragmentul de libret din *Flautul fermecat* în care Sarastro spune despre Tamino, ”Nu este Prinţ, este Om”, după cum Aristotel scria că „Pentru a avea un Om, trebuie să ai un Om şi Divinitatea”.

Mircea ŞTEFĂNESCU

Desigur, poate că ...

… e o subtilă metaforă a incertitudinii, nedumeririi, îndoielii… E urmată, firesc, de veriga cugetării/cunoaşterii – condiţia însăşi a existenţei.

Abisurile ontice, adevărurile pătrunse de noi – despre noi, au fost rostite, în mod revelator, în variate limbaje muzicale, potenţate expresiv prin aportul cuvântului, imaginii, regiei, a momentelor de *happening*, în inspirate construcţii sincretice. Astfel, cele **3 Ipostaze ale noului în muzica românească** propuse în concert au relevat, pe rând, tot atâtea atitudini creativ-inovative, manifestate pe diferite paliere ale artei spectacolului.

Momentele s-au derulat într-o anumită ordine a succesiunii, conducându-ne într-un subtil labirint al (auto)cunoaşterii.

Prologul, al cărei autoare este ***Irinel Anghel***, a însemnat o reconfigurare sugestivă, ancorată în multi-dimensionala şi ultra-tehnologizata actualitate, a *muzicii de semnal* – cu rol de chemare, comunicare, preludiere, estetizare/sensibilizare. Compozitoare a reuşit, alături de colaboratorii săi (Diana Rotaru, Darie Nemeş Bota, Alexandra Dascălu, Alexandru Claudiu Maxim, Alina Tofan, Elena Apostol), o remarcabila *captatio benevolentiae.*

Desigur, poate că…aparţinând compozitoarei Maia Ciobanu, s-a bucurat de interpretarea *live* de înaltă comprehensibilitate şi sensibilitate artistică a ***Archaeus*-**ului, marcând momentul de reflecţie a concertului - un spectacol muzical interior pătrunzător, definit de uimitorul efort uman canalizat în găsirea/regăsirea şi păstrarea echilibrului.

Rota (pentru mediu electroacustic) de ***Corneliu Cezar***, lansată în 1975, este una din primele lucrări reprezentative ale *orientării polistilistice* în creaţia autohtonă, edificiul sonor fiind generat printr-o ingenioasă suprapunere a mai multor idei şi structuri provenite din folclorul universal. Pe acest fond, *Irinel Anghel* a realizat un interesant *performance,* coroborând nota de mister cu accentele suprarealiste – Dali, nuanţând, în nota originală proprie, sensurile polistilismului.

Tăcere cu variaţiuni de ***Maia Ciobanu*** a readus pe scenă ***Archaeus***-ul (Marius Lăcraru – vioară, Anca Vartolomei – violoncel, Rodica Dănceanu – pian, Ana Radu – oboi, Ion Nedelciu – clarinet, Şerban Novac – fagot, Sorin Rotaru – percuţie; conducerea muzicală – Mircea Pădurariu). Piesa, dinamică, imaginativ structurată, generoasă în sugestii, are în prim plan tăcerea, care, în muzică, dă relief acesteia şi îi sporeşte semnificaţiile – confirmă/infirmă, prelungeşte/scurtează, e sfârşit sau început, fragmentează, dinamizează, rarefiază. Şi această interpretare a înnobilat partitura.

AUM, prezentată în p.a.a. în 1967 la Bucureşti, aparţinându-i lui ***Corneliu Cezar***, este o lucrare de referinţă în muzica românească şi internaţională din cea de-a doua jumătate a secolului XX, constituind pragul originar al *curentului spectral* ce a avut, de asemenea, alte două sintagme definitorii – *muzica pan-consonantică sau hiperarmonică. AUM* (pentru bandă magnetică şi formaţie variabilă – în concert s-a prezentat varianta *pe bandă*) e cuvântul primordial prin care a fost creat cosmosul (în concepţie hinduistă), identificând în A – lumina, în U – coborârea, în M – sacrificiul. Este în acelaşi timp sunetul fundamental al unui întreg spectru acustic, cuprins între armonicele 1-16 ale lui DO, prezentat ca un imens acord placat, copleşitor deopotrivă prin ambitusul şi sonoritatea impresionante. Respiraţia/vibraţia cosmică, intuire dimensiunilor spaţiale, a infinitului, răzbat din memorabila lucrare, semnificând când momentul de profundă meditaţie al serii.

Alter(music)natives pentru multimedia, unul din cele mai izbutite opus-uri de acest gen ale ***Maiei Ciobanu***, este o

fascinantă panoramare cu deschideri enciclopedice şi interpretări carteziene, a lanţului alcătuit din sisteme integrate şi integratoare, care lasă loc comparaţiilor, sugestiilor şi a identificării alternativelor cu adevărat valoroase. În context, roata/cercul devine metafora complexităţii şi perfecţiunii diferitelor mecanisme, într-o continuă devenire/evoluţie, înscrisă într-un tipar astral. Descoperirea alternativelor este o chestiune de deschidere şi determinare, o condiţie *sine-qua-non* a cunoaşterii.

Epilogul – 50 Shades of Pink (mediu electroacustic/*performance*) a fos semnat de aceeaşi personalitate ludică, ***Irinel Anghel***, care, împreună cu colaboratorii săi, a improvizat *happening*-ul final, promovând *muzica-ofrandă* sub forma unui colaj de amintiri muzicale, transmise de pe mai multe telefoane mobile, ce a „împachetat" *Caietul – program* al Festivalului Internaţional *Meridian* şi *Jurnalul* ***Maiei Ciobanu*** – acesta din urmă

Irinel Anghel

cuprinzând cele *4 Manifeste elitiste şi Epilog*, asemenea unui epilog dincolo de cel din sala de spectacol…A fost cea mai potrivită continuare a gândirii sale creatoare exprimate prin sunete – dezvăluirea fondului său ideatic- filosofoc-estetic, transmis prin cuvinte atât de potrivite Parcurgându-l, am urmat exemplul în a descoperi, prin intermediul „noilor şi neaşteptatelor legături între sunete" şi dincolo de acestea, modul nostru de a afla Adevărul.

Carmen POPA

Tinere condeie

Noul în 3 culori

Marţi, 29 octombrie 2019, Aula Palatului Cantacuzino a găzduit un concert special organizat la iniţiativa compozitoarei Maia Ciobanu. În concertul care s-a bucurat şi de prezenţa ansamblului Archaeus, au fost prezentate şi interpretate lucrări compuse de Corneliu Cezar, Maia Ciobanu şi Irinel Anghel (invitată). Întreaga seară a fost, în opinia mea, un manifest pentru avangardă, fără să îşi propună totuşi delimitarea ideologică de publicul prezent.

Lucrările din program compuse de Corneliu Cezar – *Rota* (1977) şi *Aum* (1965), ambele pentru mediu electroacustic – sunt lucrări cu vechime în istoria muzicii româneşti, cu sonorităţi specifice acelei perioade a muzicii clasice. Este cunoscut faptul că, alături de contemporani ai săi precum Octavian Nemescu, Costin Miereanu şi alţii, Corneliu Cezar a căutat întoarcerea la originile sunetului, abordând în compoziţiile domniei sale fenomenul spectral. Această căutare şi explorare a genezei muzicii, a nucleului sonor, a reprezentat un punct de plecare pentru generaţiile următoare de compozitori români. Astfel, în pofida constrângerilor politico-sociale de la acea vreme (sau poate tocmai datorită lor), s-a putut forma o veritabilă şcoală românească de muzică clasică.

Cvartetul Archaeus a interpretat două dintre cele trei lucrări de Maia Ciobanu la concertul din salonul vegheat de Enescu. Pe scenă s-au aflat Marius Lăcraru la vioară, Anca Vartolomei la violoncel, Rodica Dănceanu la pian, Ana Radu la oboi, Ion Nedelciu la clarinet, Şerban Novac la fagot şi Sorin Rotaru la percuţie. Conducerea muzicală a aparţinut lui Mircea Pădurariu.

Instrumentiştii de clasă au dat viaţă primelor două lucrări *Desigur, poate că...* şi *Tăcere cu variaţiuni*. Ambele comunică publicului aceeaşi înclinaţie spre filosofie şi introspecţie a compozitoarei. Muzica doamnei Maia Ciobanu este o perpetuă întrebare, sortită a rămâne fără răspuns, un continuu interogatoriu. *Alter(music)natives* – pentru multimedia – a venit în completarea profilului filosofic al compozitoarei, prin muzica ce merge însă către curentul abstract al filosofiei. De această dată, împletirea dintre muzică şi grafică a creat un mediu fluid augmentat de întunericul ce s-a lăsat peste sală.

Atât muzica lui Corneliu Cezar cât şi cea a Maiei Ciobanu provoacă ascultătorul să crească în înţelegerea fenomenului muzical autohton actual.

În aceeaşi măsură, dar dintr-o perspectivă diferită, *performance*-ul cu care Irinel Anghel a înrămat lucrările celor doi provoacă ascultătorul să crească în descifrarea unor noi limbaje, concepte, forme sincretice de artă, cu o clară conexiune cu prezentul cotidian.

Aşa a fost deschiderea concertului, performance-ul *Wake-up call*: milioane de treziri ale unui oraş întreg în imagini sonore suprapuse.

Performance-ul final, *50 Shades of Pink* pentru mediu electroacustic/ performance a creat un cadru sonor flexibil în care performerii au interacţionat cu publicul.

Mereu de actualitate, lucrările lui Irinel Anghel inspirate din evenimente prozaice din rutina omului contemporan fac ca acestea să devină, chiar şi pentru puţin timp, artă.

Lucrările din acea seară au fost alese de compozitoarea Maia Ciobanu având în vedere nu doar preferinţele personale, după cum însăşi menţionează, dar mai ales pentru a reda *deosebirile* care îi *leagă* pe cei trei compozitori români aflaţi la o diferenţă generaţională de aproximativ 15 ani.

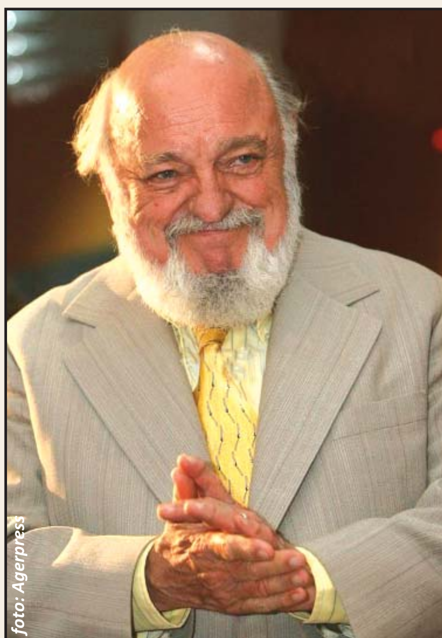
În polifonia ce caracterizează fiecare aspect al existenţei contemporane, în încercarea de a explica pe înţelesul omului de astăzi, viaţa, concertul „3 ipostaze ale noului în muzica românească" a dezvăluit un relief componistic divers al avangardei autohtone.

Norela-Liviana COSTEA

Omagiu compozitorului Dumitru Capoianu

În aula Palatului Cantacuzino, la finalul lunii octombrie, un eveniment remarcabil a atras interesul melomanilor spre a cunoaşte o personalitate muzicală remarcabilă. Cei care s-au apropiat de compozitorul **Dumitru Capoianu**, acest artist talentat, cu un temperament polivalent, spirit proaspăt, iscoditor, neaşteptat, au asistat comemorarea a 90 de ani de la naşterea acestuia, la care s-a adăugat o expoziţie documentară a Muzeului Naţional „George Enescu" realizată Adina Sibianu.

Introducerea tematică, intitulată „**Omul şi Opera, Personalitatea creatorului**" a fost evocată de Profesor Dr. Dan Dediu în faţa publicului, cu o deosebită distincţie, înaintea celor dintâi cuvinte de familiarizare, necesare ascultătorilor, rostite de către Prof. Dr. Grigore Constantinescu. Sunt prezentate informaţional sudiile muzicale pe care cel omagiat le-a urmat la **Conservatorul din Bucureşti** cu Victor Giuleanu (teorie-solfegiu), Mihail Jora (armonie), Marţian Negrea (contrapunct), Mihail Andricu (compoziţie), George Enacovici (vioară) etc.. Personalitatea creatorului Dumitru Capoianu, a fost apoi conturată de prof. Dr. Dan Dediu, în calitate de reprezentant al consiliului Ununii Compozitorilor şi Muzicologilor.

foto: Agerpress

După absolvirea studiilor, Dumitru Capoianu a fost violonist în orchestra Teatrului Naţional din Bucureşti (1945-1947) şi în orchestra Ansamblului C. G. M. (Confederaţia Generală a Muncii,1947-1949). A devenit realizator muzical la Studiourile Romfilm (1950-1951) şi Alexandru Sahia (1951-1952) din capitală apoi a continuat ca maestru de sunet şi regizor muzical la Radiodifuziunea Română (1952-1954) şi a fost numit Director al Filarmonicii Bucureştene „George Enescu" (1969-1973). Memorabilă din această perioadă rămâne coloana sonoră a filmului lui Ion Popescu Gopo, prin câştigarea premiului *Palme D'or* la Cannes, în 1957.

„Traseul creaţiei lui **Dumitru Capoianu** – a spus Grigore Constantinescu – a fost însoţit constant de distincţii care au confirmat şi consolidat valoarea şi importanţa poziţiei sale în peisajul muzical românesc: de două ori **Premiul Meritul Cultural**, **Premiul Academiei Române** şi de nu mai puţin de şapte ori **Premiul Uniunii Compozitorilor**, ultima oară pentru **Întreaga Carieră**, în anul 2000."

În rotonda Ateneului Român s-a impus proiectul realizării unui memorial al personalităţilor muzicii noastre, un semn binevenit al rezistenţei prin cultură, într-o epocă a întâlnirii secolului XX cu XXI, în care constatăm ascensiunea atitudinală a valorilor noastre artistice. În pauza concertului orchestrei filarmoniştilor, dirijat de un maestru prestigios, Camil Marinescu s-a oferit prilejul rememorării personalităţii compozitorului **Dumitru Capoianu**, adăugându-se în rotondă şi bustul artistului. Între glumă şi sentiment, discursul muzical al acestui concert a impus ideile caracteristice unui stil compoziţional alcătuit din orchestraţie, melos, ritmuri şi imagini filmice fanteziste.

"Câteva caracteristici importante ale creaţiei sale, a spus Dan Dediu, *au fost spiritul constructiv şi ştiinţa instrumentaţiei eficiente, fantezia elaborării melodice, instinctul rupturilor juste la nivelul discursului muzical, robusteţea şi totodată versatilitatea limbajului armonic, diversitatea abordărilor stilistice şi adaptabilitatea inspiraţiei pe mediul vocal sau instrumental ales* – a continuat vorbitorul. *Spiritul constructiv şi ştiinţa instrumentaţiei eficiente se vădesc în lucrările de largă respiraţie, precum Variaţiuni cinematografice şi Concertul de vioară. Orchestraţia este foarte la obiect, se aude absolut tot ce e notat. Părţile componente prezintă trăsături ciclice (reluarea finalului părţii I din Concertul pentru vioară ca final al întregului concert, cu semnalul zigzagat de flaute şi corn ce completează gama ascendentă, de fiecare dată mai ardentă şi mai lirică a viorii) sau dezvoltă forme ce combină omofonia cu polifonia, poliritmia cu polimetria, adăugarea cu eliminarea şi evoluţiile tematice suprapuse, controlate atât pe orizontală cât şi pe verticală."*

Dumitru Capoianu, timp de mai mulţi ani director al Filarmonicii bucureştene, şi-ar fi dorit să asiste la o asemenea întâlnire cu melomanii. Exigenţa celui care, multă vreme, a controlat calitatea înregistrărilor Radiodifuziunii Române, ar fi avut motive de mulţumire pentru ceea ce asculta. Opera sa componistică nu trebuie ignorată, bogăţia tematică şi diversitatea stilistică impunându-i prezenţa personalizată în istoria muzicii româneşti contemporane. De-a lungul timpului, laurii îşi păstrează strălucirea, înmulţindu-se cu noi opere create, luminând bustul ce se află găzduit acum la Ateneul Român.

Dan Dediu adaugă în această direcţie spiritul *"Fanteziei elaborării melodice, ceea ce se poate observa în Concertul pentru vioară, în Habanera, în liedurile "Vin ţigăncile" şi "Ploaia", versuri de Topârceanu cântate de Claudia Codreanu, Diana Vodă, în suita Pasărea Phoenix, dar şi în spectacolul de operetă Povestea soldăţelului de plumb. Respectivul grupaj se bazează pe celule clare, elementare, cu o energie muzicală componentă melodică şi ritmică, dar şi de dispoziţie a registrelor timbralităţii, ce ipostaziază într-un mod unic tematica. Robusteţea şi totodată versatilitatea limbajului armonic*, după spusele lui Dan Dediu, *provine pe filiere diverse, dar cu siguranţă armonia tonală cromatică, asimilată prin varianta jazzului, dar şi a poli-acordurilor, constituie fundamentul pe care tehnica serială şi modală se articulează din când în când, constituind conglomerate armonice consistente, ce sună plin, interesant, echilibrat – uneori uşor tensionate, alteori tensionate mai mult – dar întotdeauna păstrând o suculenţă şi un interes muzical autentic şi peremptoriu. De la melodia-floare din Pasărea Phoenix, cromatismul "întors" al leitmotivului principal al Concertului de vioară până la melosul nostalgic al Valsurilor ignobile şi nesentimentale, de la temele din muzicile de teatru, Pistruiatul şi Cenuşăreasa şi inflexiunile jazzistice specifice "filmului noir" din Variaţiunile cinematografice se observă o mare dexteritate alertă a compozitorului în lucrul cu diverse materiale, asemenea unui pictor ce jonglează cu tehnici multiple, abordând acuarela, dar şi tempera sau pictura în ulei cu aceeaşi uşurinţă şi impetuozitate."*

Adresându-se ascultătorilor, Grigore Constantinescu evocă compozitorul Oratoriului *Flăcări de sânge* care şi-a însemnat, cu ani în urmă, gândurile legate de lucrarea sa:

"**Oratoriul a fost scris începând cu anul 1979**. Atunci mi-a căzut în mână volumul lui Eugen Jebeleanu intitulat "Hanibal", apărut în 1973, şi am descoperit în el exprimate multe din gândurile ce mă frământau. Am început să-mi alcătuiesc, din ele, un text la care am lucrat un an, punând

cap la cap poezii întregi sau doar părţi din ele, fără să le denaturez mesajul. Tot în acel timp nu mi-a fost greu să înţeleg că acel *Tatăl nostru*, pe care îl cântam de când eram copil, are ca temă muzicală aceeaşi ca şi cântarea catolică *Dies Irae*. Dar ce deosebire de mesaj! Cum se puteau întrebuinţa acele note şi cum se puteau ele combina, ce lume a prelucrării putea naşte acea coincidenţă – dacă ar fi să credem că e doar atât – până unde putea duce ea, aceasta îmi rămânea mie să demonstrez.

Cum să realizez procesul sonor, pentru ca finalul lucrării mele să folosească **acea genială "traducere" în lumesc a rugăciunii *Tatăl nostru***. Aşa s-a născut Oratoriul *Flăcări de sânge*, dorindu-se a rămâne o lucrare deschisă, cu un mesaj la îndemâna oricui ar vrea să înţeleagă ceva…"

"În muzica lui Capoianu - remarcă Dan Dediu - *mereu se schimbă ceva, mereu există o nelinişte existenţială care interoghează, se luptă să iasă la suprafaţă şi să întrebe, să absoarbă o cantitate de realitate. Robusteţea şi totodată versatilitatea limbajului armonic vine pe filiere diverse, dar cu siguranţă armonia tonală cromatică, asimilată prin varianta jazz-ului, dar şi a poliacordurilor, constituie fundamentul pe care tehnica serială şi modală se articulează din când în când, constituind conglomerate armonice consistente, care sună plin, interesant, echilibrat – uneori uşor tensionate, alteori tensionate mai mult – dar întotdeauna păstrând o suculenţă şi un interes muzical autentic şi peremptoriu. Diversitatea abordărilor stilistice este vădită prin prisma genurilor care impun un anumit limbaj, precum şi genurile de muzică de film abordate impun propriile caracteristici şi formate muzicale."*

Din elementele istorice distincte, în pofida interdicţiei, în vremea aceea, **Oratoriul** s-a cântat destul de mult; fruntaşă (informaţie Grigore Constantinescu) rămâne Filarmonica din Târgu Mureş, cu ambele părţi cântate în concerte separate (dirijori Horia Andreescu şi Szalman Lorant) sau Filarmonica dIn Bucureşti (dirijor Mircea Basarab) când corul final a fost intonat de membrii formaţiei, în concert, cu gura închisă. De asemenea, la Târgu Mureş s-a interzis rostirea acelui text chiar în seara concertului, iar la Iaşi textul a trebuit să fie citit direct, fără vreo repetiţie, de către compozitorul prezent acolo!

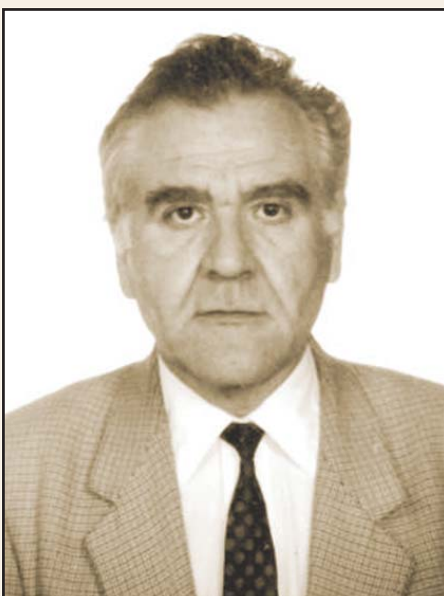
Ciclul oratorial **Flăcări de sânge** este un binom de două capodopere vocal-simfonice care îmbină originalitatea concepţiei creatoare cu dorinţa de a valorifica succesul public al lucrărilor sale, încă necunoscute. Mai cităm în final câteva însemnări ale compozitorului **Dumitru Capoianu**. "Oratoriul *Flăcări de sânge* a fost distins cu premiul Uniunii Compozitorilor pe anul 1988 şi al *Cântării României* în acelaşi an, înainte de Revoluţia din Decembrie. Premiile acestea s-au acordat unei lucrări interzise la difuzare, care, totuşi, se cânta la filarmonicile de marcă din ţară. Lucrarea a fost, în anul 1988, tipărită de Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, cu textul integral şi original, cu un an şi ceva înaintea Revoluţiei.

Înregistrarea specială la Radio s-a realizat tot sub conducerea muzicală a dirijorului Horia Andreescu, la începutul concediului formaţiilor, care au fost de acord să rămână câteva zile pentru a duce până la sfârşit lucrarea începută.

"Faptul că orchestraţia nu are coarde şi lemne uşurează mult programarea ei, dar orga rămâne totuşi o piedică majoră! Cu toate acestea, autorul ţine mult ca lucrarea, existentă acum integral, doar sub formă de înregistrare, să fie cântată în primă audiţie întreagă, într-un concert public, pentru a se înţelege gândirea filozofică, temperamentul antirăzboinic, spiritul mistic care l-au inspirat pe Dumitru Capoianu." (G. C.)

Evocare Dan Voiculescu

În ziua de 4 octombrie A.D. 2019 a avut loc la Universitatea Naţională de Muzică din Bucureşti, sub genericul *Discipoli ai fondatorului doctoratului muzical în România, Sigismund Toduţa*, evocarea personalităţii compozitorului Dan Voiculescu de la a cărei plecare "într-o lume mai bună" se împlinesc 10 ani. Bineînţeles că acţiunea a avut loc la iniţiativa şi cu masiva colaborare a Academiei Naţionale de Muzică *Gheorghe Dima* din Cluj, unde Dan Voiculescu şi-a desfăşurat aproape toată activitatea de creaţie şi de cadru universitar. A fost prezent un grup, *crème de la crème*, de compozitori şi profesori universitari doctori de la instituţia din Cluj-Napoca: Valentin Timaru, Constantin Rîpă, Adrian Pop, Pavel Puşcaş, Gabriel Banciu, Cristian Misievici, la care s-au adăugat gazdele: Dan Dediu - Preşedintele Senatului UNMB, Şerban Dimitrie Soreanu şi nu în ultimul rând compozitorul Nicolae Brînduş, primul reprezentant al şcolii bucureştene de la o secţie instrumentală, care şi-a susţinut doctoratul cu ACEL Sigismund Toduţa, figură care şi acum patronează din alt Univers şcoala muzicologică şi de compoziţie a Transilvaniei. Publicul a adunat la un loc prieteni şi foşti doctoranzi, iar luările de cuvânt au cuprins şi relatări cu caracter personal, foarte interesante, care au reuşit să întregească, dacă mai era nevoie, personalitatea dar mai ales chipul OMULUI, care pentru fiecare dintre participanţi s-a manifestat în tuşe atât de divers colorate. Vorbitorii, prin discursuri foarte bine organizate, au zugrăvit pe cel ce a fost deopotrivă compozitorul, profesorul, teoreticianul, muzicologul şi… pianistul Dan Voiculescu. Credem că dacă transcriptul acestor evocări, fiind mai puţin expuse tiraniei paginii scrise, adăugate celor cuprinse în volumul lansat cu acest prilej, "*Dan Voiculescu – Polifonia unei personalităţi*" scris de Mira Natalia Gavriş (Editura *MediaMusica* din Cluj-Napoca) ar constitui o completare foarte interesantă, care ar arunca o lumină "de la un alt reflector" , ceva mai nouă, profund umană, asupra vieţii acestui personaj, atât de complex, în acelaşi timp atât de modest! Mai ales că, parcurgând aceste notiţe se poate alcătui, asemenea părţilor asimetrice ale vitraliilor, un portret cât de cât adus la realitate, toate acestea în condiţiile în care era bine cunoscută rezerva, uneori ermetismul cu care se învăluia în relaţiile cu "lumea". S-a subliniat importanţa deosebită a volumelor sale de scrieri dedicate contrapunctului, care au o valoare cel puţin europeană, mai ales cele asupra operei lui J.S. Bach şi polifoniei secolului XX. Se cunoaşte poate mai puţin faptul că Dan Voiculescu a readus în actualitate studiile de muzicologie, intrate la un moment dat oarecum în umbră, coordonând pentru mulţi ani în calitate de redactor-editor acele *Lucrări de Muzicologie* (vol. 8-20) editate de Conservatorul Gheorghe Dima, atât de interesante şi utile pentru învăţământul universitar şi pentru creaţia românească. Într-adevăr, tot ce a purtat girul său a fost caracterizat de o mare acribie, de exactitate şi de acoperirea argumentului ştiinţific. La fel pot da mărturie şi cei 19 doctoranzi cărora le-a

coordonat studiile pe dificila perioadă în care aceştia s-au străduit să facă faţă exigenţelor pe care le ridică acest capitol atât de dificil al vieţii tinerilor universitari. Creaţia sa este surprinzător de vastă, ţinând cont de "risipa binevoitoare", de evantaiul pe care s-a desfăşurat activitatea sa, acest lucru fiind posibil deoarece, publicând sau nu, Dan Voiculescu nu a încetat niciun moment să scrie muzică! Genurile sunt foarte diverse, spectrul cameral instrumental şi vocal fiind deosebit de larg, profund expresiv… muzica fiind terenul în care sensibilitatea şi temperamentul său s-au dezvăluit cu sau fără voia sa. Micro-recitalul oferit de Bianca & Remus Manoleanu, un foarte cunoscut cuplu care de decenii promovează cu mare succes creaţia de lied românesc, a inclus în program *Lauda omului* şi *Muzica…* selectate din ciclul *Trei cântece pe versuri de Nichita Stănescu pentru soprană şi pian* scrise în 2005, superb interpretate, în care alăturarea dintre imaginea sonoră şi cuvânt atinge perfecţiunea, cu ecouri premonitorii încărcate de un rezervat dramatism, şi 4 numere din *12 Hai-ku-uri pentru voce şi pian*, pe versuri de poeţi clasici japonezi scrise în 1998. Timp de mai bine de două ore, în Sala Auditorium, de pe a cărui terasă apare minunata panoramă a Parcului Cişmigiu, îmbogăţită de cupolele aurite ale Catedralei Mântuirii Neamului vis à vis de Palatul Parlamentului, s-au derulat pe un ecran fotografii deja istorice aflate în posesia Fundaţiei Sigismund Toduţa, care, aşa cum am spus, re-aduceau din altă dimensiune imaginea celui care a patronat cu maximă eficienţă şi autoritate o nouă "Şcoală Ardeleană" a cărui impact s-a revărsat şi asupra Bucureştilor, 15 mari profesori şi compozitori care au activat în capitală având drept origine pământul transilvan. Tot în acelaşi spirit a fost oferită şi cartea cu titlul Sigismund Toduţă – INEDITE Conferinţe · Interviuri, toate spre îndrumare în creaţie şi călăuzire în viaţă.

Corina BURA

În ţară

Festivalul Internaţional „Iubiţi Muzica Românească!”, Arad, 2019

Proiectul finanţat de AFCN – conceput şi realizat, în mod exemplar, de dirijorul Dorin Frandeş şi muzicologa Codruţa Dogaru, susţinuţi de managerul Filarmonicii, Doru Orban – s-a concretizat, la ediţia 2019, ca un adevărat festival al artelor, adăugând creaţii literare, de arte plastice şi dans. O pondere sporită a revenit concertelor educative, care au inclus un atelier interactiv, cu marionete, „Pe urmele instrumentelor muzicale”. Am savurat ultimele trei zile, 15-17 octombrie.

Diana Moş, Sebastian Felea

”Publicul are talent. De la ritual la experimental”

Am ascultat pe violonista Diana Moş şi pianista Lena Vieru-Conta, prezentă şi în calitate de pictor, într-un program consistent. *Sonorităţi şi Nu-Mă-Uita VI* (p.a.a.) de Ulpiu Vlad m-au cucerit prin firească îmbinare a unor tipare pe care le prezintă ca fiind complementare: am desluşit aici, sinteze între bocet şi fantezie, joc şi fugato, doină şi cântec de leagăn. A fost cântată versiunea vioară-pian (p.a.a.) a liedului *Sufletul*, de Andrei Tănăsescu – o declamaţie cantabilă deosebit de frumoasă, cu un final expresionist. *Echos II* de Ştefan Niculescu şi *Versete* de Anatol Vieru sunt două lucrări bazate pe calcule stricte, dar care reflectă dramatismul intens al perioadei în care au fost create. Piesele menţionate au fost intercalate cu două creaţii pentru vioară şi bandă – *Domnişoara Pogany II* de Roman U. Vlad şi *Glossolalia* de Diana Rotaru – în timpul interpretării cărora de către Diana Moş, Lena Vieru-Conta a improvizat tablouri. Publicul a avut talent să savureze. Iar la ultima piesă, şi talentul de a contribui sonor, datorită compozitorului Ionică Pop. Piesa *Oximoron – Ritual experimental* (p.a.a.) merită să fie „numărul 1” al unei serii de continuat, chiar şi cu sarcini mai dificile.

Matineu: Wilhelm Busch – Violeta Dinescu, *Fipps, der Affe*

O muzică elaborată şi, totodată, firească a însoţit aventurile pline de umor şi tâlc ale maimuţoiului Fipps, personajul lui Wilhelm Busch. Textul narativ în versuri şi desenele realizate de scriitorul însuşi au fost prezentate într-un matineu destinat, în principal, elevilor de la Liceul Teoretic German. Pianul şi instrumentele de percuţie au însoţit povestea printr-un comentariu muzical plin de dinamism şi rafinament. Conlucrarea dintre actorul german Thomas Niese, pianistul Sorin Petrescu şi percuţionistul Doru Roman a îmbinat precizia unui mecanism german şi farmecul copilăresc, într-un spectacol captivant, pentru toate vârstele.

Theodor Alexandru Rădulescu

”Cer şi pământ” – concert cameral cu dans contemporan şi poezie

Recitalul Ansamblului *Pro Musica Academica* Iaşi a fost însoţit de poeme ale autoarei din Arad Lucia Bibarţ, precum şi dansul clasicizant al tinerei Lavinia Urcan. Componenta muzicală a serii a fost dominată cantitativ de piesele accesibile de Romeo Cozma. Combinaţia clarinet-chitară este eufonică şi transmite deopotrivă sugestii folclorizante şi pop. Pe de altă parte, piesele de factură complexă au fost plasate ca piloni ai recitalului.

În deschidere, piesa *Invocaţii* pentru clarinet solo, de Viorel Munteanu şi-a dovedit valabilitatea, prin dramaturgia coerentă, în care efectele sonore (flajeolete care evocă fluierul, *slap tonguing*, oftaturi)

sunt purtătoare de valori expresive. Cătălin Ştefănescu a fost prezentat cu *Ostinato* pentru chitară solo, în care îmbină bravura şi lirismul. *Impresii* pentru clarinet solo de Bogdan Chiroşcă m-au dus cu gândul la *Noduri şi semne* de Nichita Stănescu, prin jocul dintre sunetele *slap* şi melopeile generoase.

În încheierea recitalului, piesa lui Ciprian Ion, *Stihuri ancestrale*, îmbină timbruri de pe vremea lui Mozart – clarinet, *bassethorn* şi chitară – într-un discurs care mi-a sugerat dansuri balcanice, tente medievale discrete, doinire, melodica lui Anton Pann, configurând un tot postmodern armonios.

Concertul final

Sub genericul „Basm şi istorie", ultimul concert a fost dominat de o atmosferă *spooky*. *Nocturna* pentru vioară şi orchestră de Dan Dediu nu mi-a părut visătoare, în canonul romantic, ci mi-a amintit de Vivaldi – prin goana sa plină de virtuozitate, redată cu stăpânire absolută, de solista Diana Moş.

Înainte de următorul punct din programul anunțat, organizatorii au inserat o surpriză, prin aducerea pe scenă a tânărului pianist Theodor Alexandru Rădulescu (n. 2002). Piesele alese – de Paul Constantinescu şi Marțian Negrea – au fost redate cu aplomb şi acuratețe desăvârşită. Sperăm că se vor găsi mijloace ca acest tânăr muzician nevăzător – un Nobuyuki Tsujii de România, prin talentul său – să se facă remarcat şi să fie consacrat prin participarea la marile concursuri din lume!

Prin lucrarea *Tablouri dintr-o revoluție – Concert pentru pian şi orchestră, dedicat eroilor Revoluției din 1989* (p.a.a.), am desluşit că Teodor Țuțuianu are o personalitate creatoare intens lirică, cu izbucniri dramatice până la paroxism. Finalul Concertului – a cărui solistă, pianista Andreea Dumitrescu, s-a integrat nuanțat în discurs – mi-a apărut ca un joc de scântei în cenuşă... Între timp, Lena Vieru-Conta şi-a desfăşurat arta picturală improvizată, dominată de roşul sângelui jertfit.

Încercările inițiatice din *Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte* după Petre Ispirescu, au fost băsmuite în poemul muzical de Irina Odăgescu. Am simțit aici ecouri enesciene, filtrate şi reelaborate reflexiv.

Jalba (p.a.a.), după I.L. Caragiale, de Laura Manolache este o lucrare prin care autoarea are curajul să esențializeze starea de fapt actuală, un exemplu convingător de umor (negru!) în muzică.

Orchestra Filarmonicii Arad, dirijată de Sebastian Felea, a cântat programul solicitant al serii, cu fermitate. Ultimele două piese au beneficiat de lectura actorului Cristian Iacob, iar în *Jalba*, s-au adăugat membri ai Corului Filarmonicii. (Foto: **Wilhelm Doru Gombos**)

Elena Maria ŞORBAN

Început de stagiune la Filarmonica „Banatul"

Octombrie aduce în mai toate institutele de artă, începutul unei noi stagiuni a unui nou an de muncă cu noi speranțe şi planuri pentru menținerea şi evoluția fiecărui colectiv, o nouă etapă ce se doreşte mai bună şi mai eficientă decât cea care a trecut. Şi în cazul filarmonicii noastre, a timişorenilor, deopotrivă a muzicienilor interpreți cât şi a publicului, deschiderea celei de a 64-a stagiune s-a marcat cu un concert simfonic opulent ca program şi participare afectivă, condus cu deosebită dăruire de dirijorul timişorean de ani buni Gheorghe Costin, legat strâns de evoluția artistică a orchestrei şi a vieții muzicale a cetății.

După derularea Zilelor muzicale Enescu-Bartók devenite tradiție, cu concerte simfonice şi camerale, care în parte rezonau şi cu Festivalul Enescu din Capitală şi până la urmă şi cu programul deschiderii stagiunii, *Simfonia I* de G. Enescu, cu muzica ei eroică-sărbătorească a constituit primul pas – începutul. Programul ales cu lucrări reprezentative dintr-o perioada savuroasă a unui postromantism a inclus pe lângă opusul emblematic din literatura noastră semnată de orfeul moldav şi Ultimele patru lieduri ale marelui compozitor german de operă din secolul ce a trecut Richard Strauss în tălmăcirea sopranei Irina Iordăchescu, bine cunoscută publicului nostru, impresionând prin prestația vocală, dar fără să reuşească în tălmăcirea textului şi inteligibilitatea lui. Cu un opus extrem de îndrăgit *Tablourile dintr-o expoziție* de Modest Mussorgski în orchestrația deosebit de reuşită a lui Maurice Ravel, care a adus-o în timp chiar mai aproape de zilele noastre şi i-a dat strălucirea feluritelor instrumente s-a creat şi culminația serii de concert. Abstrăgând unele mici chixuri în expunerea unor teme, poate inerente începutului sau sonoritățile uneori abrazive ce se datorează poate şi lipsei unui public care să umple îndeajuns sala ne-a bucurat totuşi prezența unei orchestre ample numeric, aşa cum dealtfel o cereau partiturile, cu instrumentişti a căror nume s-ar putea la început de stagiune tipări în programul de sală.

Un suflu tineresc a reuşit şi dirijorul de origine rusă Sergey Simakov printr-un program mai pestriț de la Haydn şi Mozart prin Wieniawski la Prokofiev, cu a lui privire spre ce a fost clasic pentru el. Am ascultat o uvertură la una din cele

câteva şi totuşi 14 opere ale compozitorului legat de contele Esterházy: *L'isola disabitata* poate puţin fragmentară dar antrenantă şi savuroasă până la urmă. Atmosfera romantică ne-a impus-o imediat, abrupt chiar, prin cântul său în concertul al doilea compus de marelui violonist polonez, braşoveanul Florin Ionescu-Galaţi. Muzica lui H. Wieniavski cucereşte repede auditoriul şi mai ales dacă e servită de un interpret care se identifică cu ea. A venit rândul creaţiilor lui W.A. Mozart pornind de la Motetul *Exultate Iubilate* cu fascinantul „Alleluja" cu experimentata şi stoica soprană Alina Todea, urmat de un opus coral „Regina Coeli" pregătit cu minuţiozitate de Iosif Todea dirijorul Corului „Ion Românu" al Filarmonicii. Dar spiritul clasicismului persistă şi în scrierea unor compozitori care vor să aducă un omagiu importantei perioade din istoria muzicii aşa cum o întâlnim în celebra *Simfonia I-a op. 25 în Re major* de S.Prokofiev denumită chiar „Clasica", plină de spiritul unei muzici aproape pure, pline de entuziasm şi uimitor de antrenantă. Ce a impus jaloanele stilului neoclasic.

La prima vedere, trecând peste programele ce ne oferă filarmonica în această toamnă nu regăsim salba concertelor camerale şi a recitalurilor, dar de fapt ele există cu prisosinţă prin cele două festivaluri ce flanchează concertele simfonice săptămânale – Festivalul de muzică veche ajuns prin grija violonistului Codrin Emandi la a 14-a ediţie şi Timorgelfest-ul organizat de Felician Roşca pentru a 19-oară, incluzând în circuitul concertistic şi câteva lăcaşuri de cult.

Aşteptăm cu interes desigur şi promisele concerte cu opera *Cavalerul rozelor* de R. Strauss, colaborarea cu Orchestra din Gera din Germania şi mai ales Festivalul de muzică nouă „Intrada" din Noiembrie.

Damian VULPE

Corespondenţe

Rencontres musicales Enesco, ediţia a VI-a, octombrie 2019, Paris

La Paris a avut loc în perioada 9-18 octombrie Festivalul *Rencontres Musicales Georges Enesco*, care a cuprins şi a şasea ediţie a concursului internaţional de canto. Din nou, organizatori au fost asociaţia *Noesis Arts et Culture* şi *Societatea Muzicală Georges Enesco*. Partenerii tradiţionali – Institutul Cultural Român Paris, Ambasada României în Franţa, Muzeul Naţional *George Enescu* din Bucureşti, Conservatorul Frédéric Chopin, Şcoala Normală de Muzică *Alfred Cortot, Oratoire de Louvre* au realizat din nou un eveniment muzical. Alături de muzicieni francezi, din juriu au făcut parte mezzo-soprana Viorica Cortez, preşedinte, Florin Estefan, directorul Operei Române din Cluj, dirijorii Leonard Dumitriu şi David Marcian.

Şi la ediţia recent desfăşurată au existat două secţiuni – pentru amatori şi pentru profesionişti. Ca întotdeauna, concursul a promovat creaţia vocală a lui George Enescu prin stabilirea unei lucrări obligatorii pentru candidaţi. Alţi compozitori români reprezentativi cu opus-uri incluse în repertoriul de concurs au fost Carmen Petra-Basacopol, Pascal Bentoiu, Felicia Donceanu, Adrian Pop, Sabin Păutza, Vladimir Cosma.

Institutul Cultural Român a acordat un premiu substanţial în bani pentru cea mai bună interpretă a unei lucrări de Enescu – Aida Pascu, câştigătoare şi a premiului de popularitate. Aida Pascu şi Mihaela Pancu au primit invitaţia de a participa la un spectacol al Operei Naţionale din Cluj. Cea mai bună interpretă a unei piese din creaţia contemporană a fost aleasă Émilie Rose Bry (Franţa-S.U.A.). Noutatea ediţiei din acest a constituit-o finala concursului, realizată cu acompaniamentul orchestrei formată din studenţi ai Conservatorului Naţional Superior din Paris, dirijată de Leonard Dumitriu.

Aida Pascu

Nu doar concurenţii au prezentat lucrări de George Enescu. În seara de 15 octombrie, în Sala Bizantină a palatului Béhague, reşedinţa Ambasadei Române la Paris, studenţi ai Conservatorului Naţional de Muzică din capitala Franţei au interpretat două lucrări cunoscute: *Cantabile şi Presto*, *Dixtuorul opus 14*. Au impresionat acurateţea, autenticitatea şi profesionalismul cu care ansamblul de suflători alcătuit din studenţi au redat, în urma a doar trei repetiţii, dificilul opus 14. Cunoscând versiuni antologice (printre care aceea înregistrată sub bagheta lui Constantin Silvestri), nu am putut decât să apreciez la superlativ interpretarea tinerilor francezi sub bagheta lui David Marcian. O interpretare mult aplaudată de publicul numeros.

La fel de interesant a fost recitalul susţinut la 17 octombrie în aceeaşi sală de trio Ramona Horvath, având-o ca invitată pe solista vocală Teodora Enache. Cultivată în jazz de neuitatul pianist român Jancy Körössy, cu care a concertat şi a înregistrat discuri în România, influenţată benefic în privinţa relaţiei folclor românesc-jazz, Ramona Horvath este acum un muzician admirabil, care scrie aranjamente, improvizează cu fantezie şi virtuozitate instrumentală neostentativă, impunându-şi stilul original nutrit de sursele muzicale româneşti. Ea a

reuşit să-i stimuleze pe contrabasistul Nicolae Rageau şi bateristul Bruno Ziarelli să comenteze cu adecvare şi rafinament variațiunile spontane inspirate de melosul şi ritmul folcloric românesc. Alt muzician de renume al jazz-ului românesc, Johnny Răducanu, a lucrat în anii trecuți cu solista vocală Teodora Enache, ajunsă acum interpretă de mare forță expresivă, ce împleteşte în mod autentic aceleaşi elemente de cânt tradițional, american şi românesc.

Directorul artistic al Concursului şi tuturor manifestărilor muzicale reunite sub titlul *Rencontres Musicales Enesco* – pianista şi profesoara Alina Pavalache – a dat din nou dovadă de pasiune, determinare şi spirit organizatoric pentru a împlini în mod fericit ediția a VI-a.

Alex VASILIU

O lucrare românească cântată în Franța

Luni, 14 octombrie 2019, a avut loc în Sala Auditorium a Conservatorului din Villejuif – un oraş cochet în apropiere de Paris – un nou concert al Orchestrei de Flaute a Franței (OFF), condusă de celebrul flautist francez Pierre-Yves Artaud. Dirijor: Marc Hajjar. Solişti: Philippe Alain-Dupré, Carine Dupré, *flaute baroce* şi Pierre-Yves Artaud, Frédéric Werner, *flaute*.

Sorin Lerescu, Pierre-Yves Artaud

În programul concertului, care a reprezentat deschiderea stagiunii 2019-2020 a acestui prestigios ansamblu, au fost incluse opusuri de Steve Reich, Sorin Lerescu, Johann Joachim Quantz şi Edith Lejet.

Ideea concertului, prezentat de Pierre-Yves Artaud, a fost să aducă în atenția publicului opusuri din epoci stilistice diferite, de la muzica barocă până la sonurile contemporane, în prim-plan fiind, desigur, punerea în valoare a posibilităților expresive ale flautului.

Detaliind, am ascultat *Vermont Counterpoint*, lucrare scrisă în 1982 de Steve Reich pentru flaut solo şi 11 flaute, într-un limbaj care sugerează apropierea sa de estetica muzicii minimale, pe care compozitorul american a cultivat-o alături de Philip Glass, Terry Riley sau La Monte Young.

Structurile repetitive se amplifică şi conturează, în superpoziție, un edificiu sonor contrastant ca expresie, deşi la prima vedere pare static prin melodica grupurilor diferite de flaute.

Concertul a continuat cu piesa semnatarului acestor rânduri, *Modalis IV*, pentru flaut şi ansamblu de flaute (Premiul UCMR pe anul 2017). Solist: Pierre Yves-Artaud.

În acest opus, compus în 2017 pentru Ansamblul Flaut Power condus de Ion Bogdan Ştefănescu, continui să explorez o zonă de expresie în care limbajul modal se circumscrie unui tip de construcție muzicală marcat de ideea motorică, în contrast cu suprafețele sonore aparent statice. Flautul solist sugerează ansamblului diferite modalități de evoluție sonoră: trasee melodice, momente improvizatorice, formule melodice repetitive, moduri de atac şi efecte timbrale. Discursul muzical – când fragmentat, când continuu – pune în evidență structuri polifone şi omofone, conturându-se spre final, pentru solist şi ansamblu, ideea unui excurs sonor unificator. Pierre Yves-Artaud a valorizat cu arta sa traseul melodic şi expresiv al flautului solist, alături de interpreții de marcă ai orchestrei sale de flaute.

A urmat în program: *Concerto en sol mineur* de Johann Joachim Quantz, flautist şi compozitor german (1697-1773). Structurat tripartit: *I. Allegro*, *II. Amoroso*, *III. Presto*, concertul în sol minor de Johann Joachim Quantz este unul dintre opusurile des întâlnite în programele de concert dedicate muzicii baroce şi nu numai. Am ascultat o variantă pentru 2 flaute soliste şi un aranjament pentru orchestră de flaute. Soliştii, Philippe Alain-Dupré, Carine Dupré, au excelat în ceea ce priveşte redarea discursului muzical într-un melanj de virtuozitate şi expresivitate pliat pe sonoritatea aproape de orgă a orchestrei de flaute.

Ultima lucrare din program, *Le souffle de l'aurore*, a aparținut compozitoarei franceze Edith Lejet. Compusă în 2018 pentru 12 flaute, piesa sa este gândită ca un lamento pornind din grav spre acut, cu o melodică sinuoasă, însoțită de pasaje cvasi-improvizatorice. Dinamica fluxului sonor, modurile de atac, armoniile ansamblului şi pasajele solistice sugerează o atmosferă de un lirism aparte.

În final, remarc modul în care dirijorul concertului, tânărul muzician Marc Hajjar, a reuşit să redea cu sensibilitate dramaturgia fiecărui opus în parte.

Sorin LERESCU

Orchestra de Flaute a Franţei, dirijor Marc Hajjar, solist P.Y. Artaud

Adio, Mihai Constantinescu!

Îndrăgitul compozitor, textier şi interpret s-a stins din viaţă cu două luni înainte de a împlini 74 de ani, după o comă care a durat nu mai puţin de 5 luni. Născut în Bucureşti, a absolvit Şcoala populară de artă, la clasa prof. Florica Orăscu-Marius Ţeicu, iar un an mai târziu, în 1973 – Institutul de educaţie fizică şi sport. A făcut parte din corul de copii al Radioteleviziunii, iar la 18 ani începe colaborarea cu formaţia Mondial, cântând atât melodii franţuzeşti, cât şi compoziţii ale lui Romeo Vanica. Începe să fie recunoscut pentru talentul de autor începând cu anul 1970, prin prima sa compoziţie, "Păpuşa". Cântă cu formaţia Modern Grup, alături de Marius Ţeicu, Marcel Dragomir, Petre Magdin, dar devine o adevărată vedetă naţională sub "bagheta" reputatului realizator TV Titus Munteanu. Acesta îi "selecţionează" la Şcoala populară de artă şi pune bazele trio-ului care a dominat mulţi ani peisajul emisiunilor TV de divertisment, Marius (Ţeicu) – Olimpia (Panciu) şi Mihai (Constantinescu). În 1975 vine şi consacrarea internaţională, cucerind premiul III la puternicul festival de la Dresda, cu compoziţia "Am visat", interpretată de Corina Chiriac. Ca un omagiu, solista a inclus acest cântec în recitalul ei de la festivalul "Cerbul de aur", în urmă cu trei luni. Compoziţiile sale au fost premiate la concursul TV "Şlagăre în devenire", iar în 2002 este recompensat cu Diploma de Onoare la gala "O zi printre stele", organizată de Ion Antonescu, secretar de stat în Ministerul Culturii. Colaborarea sa cu Anastasia Lazariuc a fost fructuoasă, fiind marcată de numeroase discuri şi melodii de succes. În postură de interpret şi compozitor a efectuat zeci de turnee peste hotare, în SUA, Germania, URSS, toate ţările din estul Europei şi în multe din Vest. Memorabile rămân sutele de concerte susţinute alături de formaţia Savoy, condusă de Marian Nistor, atât în ţară, cât şi peste hotare. A fost un idol al celor mici, prezentând emisiuni TV dedicate copiilor, dar mai ales lansând zeci de şlagăre care se cântă cu acelaşi entuziasm şi de copiii actualei generaţii. Din "Cvartetul de aur" al vocilor masculine ale muzicii uşoare româneşti – Aurelian Andreescu, Dan Spătaru, Mihai Constantinescu, Cornel Constantiniu – doar ultimul mai este în viaţă, dar şi el cu o stare precară de sănătate, ceea ce nu l-a împiedicat să dorească să meargă, în cărucior cu rotile, să depună o floare la catafalcul bunului său prieten... Melodist desăvârşit şi autor al unor texte inspirate, Mihai Constantinescu a fost membru al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, care, fără să prevadă plecarea lui neaşteptată dintre noi, i-a dedicat CD-ul cu nr. 15 din seria "Portrete componistice", consacrată numelor importante ale muzicii noastre uşoare. Între cele 19 compoziţii de pe acest album nu lipsesc marile şlagăre compuse şi interpretate de el, cum ar fi "Un zâmbet, o floare", "Sus în deal", "Vitezomanul Gică", "Iubiţi-ne că suntem flori", "Iubiţi şi câinii vagabonzi", "O lume minunată", "Păpuşa", "Am visat", "Anotimpuri".

Mihai Constantinescu a fost o fire veselă, tonică, captivantă pe scenă, dar în suflet ascundea, aşa cum declara apropiaţilor de fiecare dată, tristeţea şi dezamăgirea că muzica lui şi a colegilor de breaslă nu mai este difuzată la posturile de radio şi la televiziuni, marginalizarea artiştilor din "Generaţia de aur" fiind mai mult decât evidentă. Deşi popularitatea sa a fost uriaşă, n-a fost niciodată invitat la "Cerbul de aur", iar după 1990 foarte rar şi la festivalul de la Mamaia, aşa cum ar fi fost normal. Durerea din suflet i-a fost amplificată de evacuarea, datorită unor legi absurde, din casa pe care şi-o amenajase cu dragoste, aşa încât au apărut problemele cardiace, cu operaţii extrem de dificile. Din fericire, a avut alături în ultimii ani o femeie minunată, soţia sa Simona Secrier, fostă componentă a grupului vocal Etno. Colegii îşi amintesc cu nostalgie apariţiile alături de el pe scenă sau în platourile TV: Margareta Pâslaru – turneul "Vine, vine Margareta!" şi emisiunea TV "Geniali", Jolt Kerestely – zecile de înregistrări în studioul muzical al TVR, Marian Nistor – sutele de concerte cu casa închisă alături de formaţia condusă de el, Savoy, iar Cornel Constantiniu prietenia strânsă care l-a legat de colegul său de generaţie şi succes. În urmă cu câţiva ani Mihai Constantinescu a scos în regie proprie o casetă conţinând, pe 4 CD-uri, aproape o sută de compoziţii. Interesant este faptul că el a fost sprijinit în acest demers de o... florărie, semn că patronii acesteia preţuiau melodiile lui Mihai închinate florilor. Cu charismă şi farmec, transforma în aur, cum se spune, tot ce atingea, fie că era vorba de şlagăre internaţionale, adaptate de el cu texte proprii, fie de puţinele colaborări cu alţi compozitori, cel mai grăitor exemplu fiind cântecul lui George Grigoriu "Ia-ţi, mireasă, ziua bună!", care se cântă şi azi la nunţi. În urmă cu câţiva ani, de ziua sa onomastică, Sf. Mihail şi Gavril, impresarul Alexandru "Bebe" Mihu i-a organizat un spectacol magnific la Sala Palatului, la care au fost alături de el mulţi dintre colegi. Ultima sa apariţie pe scena aceleiaşi săli a avut loc cu mai puţin de un an în urmă, la concertul "In memoriam Dan Spătaru", organizat de Stoian Anghel. Ar fi trebuit să fie şi pe 10 noiembrie, pentru a-i sărbători pe artiştii aniversaţi, Alexandru Arşinel şi Silvia Dumitrescu, dar n-a mai fost să fie...

În ziua funeraliilor s-a anunţat că Mihai Constantinescu a primit Post-mortem un ordin din partea Preşedinţiei, drept care a beneficiat de onoruri militare, ştire care ne-a provocat un zâmbet amar. Chiar să nu fi cunoscut nimeni la Cotroceni succesul de cinci decenii al cantautorului, personalitate artistică de primă mărime? Ce consilieri pe probleme de cultură sunt acolo, au ei oare cunoştinţă de realizările excepţionale ale artiştilor din "Generaţia de aur"? Nici nu vrem să legăm acest gest de campania electorală aflată în plină desfăşurare... Reiterăm însă ceea ce am mai scris: artiştii de mare valoare se cuvine să fie preţuiţi, cinstiţi, recompensaţi în timpul vieţii, nu când o asemenea distincţie nu mai înseamnă nimic pentru ei. Vedetele uriaşe, componistice şi interpretative, ale muzicii noastre uşoare au depăşit 70 sau chiar 80 de ani, ar fi trist şi dureros să fie, tot aşa, decorate "post mortem"... De ce nu luăm, între altele, exemplul Republicii Moldova, unde există titlurile de "Artist al poporului" (pe care Paul Surugiu-Fuego l-a primit când încă nu împlinise 40 de ani!), "Artist emerit", "Maestru în artă"? Din fericire, Mihai Constantinescu pleacă dintre noi cu titlul neoficial de artist iubit al poporului de toate vârstele...

Marius GHERMAN

Et in Gărâna ego (II)

De la înălțimea scenei răsărite pe spațiul verde al hanului „La răscruce”, în fața ei (şi chiar dincolo de gardul hanului) aliniindu-se deja familiarele trunchiuri de copaci aşezați orizontal, pe post de ***fotolii de orchestră*** (ca şi în Poiana Lupului), am aplaudat vineri 12 iulie tandemul **Adrian Dinu-Schwartz** (ghitară, vocal) **& Horea Crişovan** (ghitară), primul numit fiind unul dintre cei doi vârstnici animați de o juvenilă vitalitate, el şi încă tânărul partener **Horea Crişovan** – doi îndrăgostiți de melodie, de armonie, zămislitori de compoziții proprii. După ei – ne-au cântat şi încântat cunoscutul ghitarist şi lector doctor la **Facultatea de Muzică şi Teatru** a Universității de Vest, **Ionuț Dorobanțu**, bucuros să pledeze prin meşteşugite armonii pentru afirmarea unui tânăr talent, **Alina Giurgiu**, o vocalistă cu glas cu totul special, de o fremătătoare vibrație. Apoi sâmbătă 13 iulie, două recitaluri memorabile prin calitate, originalitate şi bun gust: protagonişti – duo-ul **Luiza Zan** (vocal) **& Iulian Pavelescu** (ghitară), semnatari

Luiza Zan

de drept şi de fapt ai epatantului proiect „Afrodizzy” însemnând muzică adevărată, concomitent şi show mai mult decât agreabil, l-aş califica sub atributul ***super-atrăgător***; apoi **„Cătălin Milea Group”** – valorosul (sax)tenorist şi basclarinetist, totodată şi compozitor alăturându-şi, pentru înfăptuirea viabilă a ambițiosului proiect **„Jazz on Pink Floyd”**, trei instrumentişti – capete de afiş ale noii generații a jazzului autohton, **Albert Tajti** - claviaturi, **Michael Acker** - ghitară bas, **Iulian Nicolau** - baterie. Iar duminică 14 iulie, ***pour la bonne bouche***, un singur recital pe scena de la han, unul dar bun, foarte bun, de autor, cu neobositul dobânditor de premii în țara natală şi mai ales peste hotare, pianistul (în orele libere şi clarinetist) şi compozitorul **Sorin Zlat** – corifeu al unui quartet de zile mari, într-o formulă de componență internațională, cu saxofonistul spaniol **Gianni Gagliardi**, cu basistul italian **Gianluca Renzi** şi acelaşi baterist **Iulian Nicolau** (student, 23 de ani, ritmician tot mai solicitat), a lor evoluție colectivă şi creativă răspunzând denominației **„The Land Of Dreams”**.

Cât priveşte performanțele de la Biserica din Văliug, în dimineața a doua, de la orele 11, talentatul **Raul Kusak** a abordat propriile compoziții schimbând manualele şi pedalierul orgăi (fie ea şi Hammond) cu claviatuera unei pianine, spre concretizarea proiectului **„Sound From Church”**. Următorul recital matinal l-a avut drept erou (la propriu şi la figurat) pe insolitul sexagenar întemeietor al trupei **Rodion G.A.**, supranumit „pionierul muzicii electronice din România” – pe numele său real **Rodion Ladislau Roşca**. Încă din anii ’70 ai veacului trecut, el inventa timbruri sonore nemaiauzite şi crea piese experimentale, bizare. În incinta Bisericii Catolice din Văliug, **Rodion Roşca** a adus un antic magnetofon Tesla B 100, cu câteva vechi înregistrări – amplificate cu maximum de decibeli, până la limita suportabilității... au fost însă şi tineri spectatori satisfăcuți de factura şi intensitatea audițiilor, fani ai unei atare experiențe neobişnuite. Iar duminică 14 iulie, în cea din urmă dimineață a JazzFestului gărânean, au reapărut în Văliug componenții duo-ului **Adrian Dinu-Schwartz & Horea Crişovan**, mai tânărul ghitarist reuşind astfel să se producă în decursul celor trei zile în toate cele trei locații.

Ca în fiecare an, sub caritabila umbrelă a amplului Festival, a înflorit un shopping divers şi apt a întruni o cuprinzătoare gamă de cerințe, gusturi, preferințe – în ceea ce ne priveşte, am apereciat îndeosebi magazinul de discuri **Andante**, „păstorit” de **Paul Tutungiu** (mai ales că label-ul ECM aniversează anul acesta o jumătate de secol de la înființare), dar şi standurile de cărți, afişe, programe de sală, tricouri inscripționate şi alte suveniruri. Iar ca atracții conexe, a fost lansat volumul lui **Johnny Bota** „Nostimade muzicale”, au putut fi vizionate expoziții de fotografii şi de artă plastică. Natura însăşi s-a arătat conciliantă din punctul de vedere al amerninţărilor pluviometrice... Gestionat de aceeaşi echipă profesionistă dirijată cu mână sigură de **Dejan Feniaț** (cu colegii de pe scene **Octavian Brebean**, **Laur Morun**, **Adi „Soso” Lupulescu**, **Adrian Foale**, **Valentin Potra**, **Ovidiu Roşu** şi acordorul de pian **Remus Turcu**), sunetul şi imaginile Festivalului au împlinit aşteptările. Deosebit de activă, de eficientă, echipa organizatorilor (cuprinzând şi întreaga familie **Giura**) a fost secondată benefic de un numeros grup de voluntari.

Un singur fapt întristător a umbrit efervescența bucuriei generate de muzica şi ambientul prielnic al ediției festivaliere 2019: a fost prima ediție la care, spre regretul tuturor, nu a mai participat bonomul bijutier **Gigi Tăuş**, patronul hanului şi unul dintre principalii inițiatori în 1997 ai sărbătorii gărânene. Căci nu cu multă vreme înainte, el a trecut în nemurire, chipu-i inconfundabil stăruind pe un banner uriaş în dreapta scenei montată „La răscruce”.

Afirmat ca Festivalul de jazz aflat pe locul al doilea ca durată a manifestării, pe locul întîi ca densitate a participărilor (a recitalurilor, douăzecişidouă la ediția a douăzecişitreia) şi ca număr de spectatori, veniți cu miile, **Gărâna Jazz Festival 2019** a însemnat un *happening artistic* prestigios, o victorie a spiritului, a satisfacvției sonore acreditate de cincizecişiopt de muzicieni de jazz din cincisprezece țări. (Foto Liviu Tulbure)

Florian LUNGU

Cu Jolt Kerestely despre "Cerbul de aur"

Ediția 2019 a festivalului internațional "Cerbul de aur", doar a 19-a în istoria de 51 de ani a manifestării, a provocat multe comentarii, cele mai multe negative, motivele fiind expuse şi în cronica găzduită de revista noastră. Ni s-a părut oportun să-l invităm la o discuție pe această temă pe compozitorul şi maestrul de sunet Jolt Kerestely, foarte implicat în istoria acestui eveniment, pe care-l cunoaşte mai bine decât oricine.

Jolt Kerestely

Octavian Ursulescu: *Maestre Kerestely, cum ați împlinit 85 de ani, suntem convinşi că ați cunoscut îndeaproape şi primele ediții ale festivalului de la Braşov. Ce au avut aparte cele din intervalul 1968-1971?*

Jolt Kerestely: Ca să putem vorbi despre Festivalul „Cerbul de Aur", neapărat trebuie să ne întoarcem la primele ediții ale Festivalului. În ce context politic, social şi cultural a apărut, ce rol semnificativ a avut în istoria culturală a țării noastre. Primul Festival „Cerbul de Aur" a apărut după 24 ani de comunism, cu toții izolați de restul lumii. A fost un aer curat, o fereastră deschisă spre o altă cultură.

Impactul social a fost foarte mare, oamenilor nu le venea să creadă că putem lua contact cu celebrități străine. Dacă mai ții minte, în serile festivalului străzile erau pustii, toată lumea stătea în fața televizorului, la fel cum se întâmpla şi în timpul festivalul de la Mamaia. Era şi firesc, pentru că alte evenimente culturale, distractive, nu le mai puteai vedea la televizor. Erau patru mari evenimente muzicale: Festivalul „George Enescu", Festivalul de muzică uşoară de la Mamaia, Cerbul de Aur şi Festivalul de romanțe „Crizantema de Aur". Eram însetați de a comunica cu oameni de o altă mentalitate. La prima ediție a Festivalului „Cerbul de Aur" au fost concurenți din 20 de țări, peste 30 de participanți la număr fiindcă au fost şi câte doi interpreți din aceeaşi țară. Iată numai câteva nume celebre de la secțiunea de interpretare de la prima ediție pe care mi le amintesc acum: Jacques Hustin locul I, Belgia; Josef Laufer locul II, Cehoslovacia; Kalinka locul III, Belgia. Toți participanții erau cunoscuți pe plan european, vedete internaționale cu zeci de premii câştigate. Prin nivelul foarte ridicat al participanților şi al vedetelor din recitaluri "Cerbul de aur" a devenit cel mai valoros festival din Europa. Eu am participat ca regizor muzical la primele 7 ediții ale festivalului; am cele mai frumoase amintiri cunoscând cei mai mari artişti ai vremii. Nume ca: Gilbert Bécaud, Amália Rodriques, Bobby Solo, Juliette Gréco, Edita Pieha, Jean-Claude Pascal, Rita Pavone, Cliff Richard, Julio Iglesias, Udo Jürgens, Tereza Kesovija, Connie Francis, Joséphine Baker şi alții. De la noi, solişti ca: Margareta Pâslaru, Doina Badea, C-tin Drăghici, Corina Chiriac, Anda Călugăreanu, Angela Similea, Mihaela Mihai, Dan Spătaru, Anca Agemolu (ca un amănunt, Anca Agemolu a cântat o compoziție de a mea la prima ediție a Festivalului „Cerbul de Aur" din 1968, piesa intitulată "Doar un singur om").

O. U.: *Ne amintim că la acele ediții orchestra Radioteleviziunii se afla pe scenă, dirijată de Sile Dinicu, dar şi alte orchestre, cu Gelu Solomonescu sau Alexandru Imre la pupitru. Ele îi acompaniau pe concurenți, dar şi unele vedete, iar sunetul era foarte bun, e drept că atunci festivalul avea loc în sala Teatrului Dramatic. Care erau dotările tehnice ale epocii?*

J. K.: Aş vrea să fac o paranteză foarte importantă referitoare la dotările tehnice al vremii… Azi, comparând cu posibilitățile actuale, nici nu ne putem închipui cum am reuşit să facem festivaluri de calitate, luând în considerare dotările rudimentare pe care le-am avut la dispoziție. Țin minte că era un pupitru de sunet cu 8 canale, respectiv puteam folosi doar opt microfoane, din care un microfon îl foloseam pentru aplauze (de atmosferă, cum se spune), un canal pentru efecte, unul pentru prezentare. Gândiți-vă că au mai rămas cinci microfoane pentru captarea întregii orchestre - secția ritmică, corzi, alămuri, lemne, grup vocal plus interpretul solist. Astăzi numai la o baterie (set de tobe) se folosesc cam 10 microfoane! În general, astăzi fiecare instrument are microfonul lui, în cazul ediției trecute s-au folosit peste 60 de microfoane. Sunt un om cu o experiență de 55 de ani în transmisii de concerte, festivaluri, spectacole de operă, de operetă, concerte, spectacole în aer liber cuprinzând toate genurile de formații muzicale. Eu am învățat meserie de la un om de mare talent, compozitorul şi maestrul de sunet Paul Urmuzescu.. Să faci un sunet de calitate cere o pregătire multilaterală, în primul rând să fii un muzician cu pregătire temeinică, cunoştințe de fizică şi acustică, un auz perfect şi multă răbdare la înregistrări. Deşi astăzi se folosesc zeci şi zeci de microfoane, vă spun un secret: poți

Florin Răduţă

înregistra o orchestră simfonică într-o sală cu acustică bună, cu un singur microfon, dacă este de calitate şi amplasat corect.

O. U.: *Dar lucrurile au evoluat imens, aparatura este cu totul alta, oferă alte posibilități…*

J. K.: Dar atenție, până nu demult echilibrul sonor al orchestrei a stat în mâna dirijorului, de el depindea nivelul artistic al prestației – dozajul instrumentelor şi expresivitatea instrumentelor. În momentul în care captarea sunetului se face cu zeci de microfoane, în mare măsură acest dozaj revine sau depinde de cel care stă la pupitrul de mixaj, inginerului de sunet. Fapt pentru care un inginer de sunet trebuie să aibă cunoştințe muzicale vaste, aproape de

nivelul dirijorului. Ar trebui să descifreze cu uşurinţă o partitură generală dacă nu este asistat de dirijor. Sunetul nu mai este cel natural trecând prin atâtea transformări şi cade tot în sarcina inginerului de sunet să reconstituie o atmosferă apropiată sau identică cu cea naturală. Aici ajungem la un paradox, în final calitatea sunetului - ce depindea de dirijorul orchestrei - acum stă în mâna inginerului de sunet, de pregătirea lui tehnică şi de cunoştinţele în domeniul muzicii. Cu apariţia televizorului a început declinul muzicii în favoarea imaginii, culminând

Renate Grad

cu apariţia video a clipurilor muzicale - astăzi numai vindem muzică, ci imagine. Din păcate, muzica aşa-zisă comercială are şi producători de niveluri diferite, unele nedorite chiar. Nu poţi să ai o percepţie auditivă satisfăcătoare uitându-te la un videoclip unde fraza muzicală este fragmentată cu imagini şi editări neadecvate. Generaţia noastră, a celor care am crescut în săli de concerte simfonice, la operă, recitaluri, etc, are o percepţie artistică mai complexă în comparaţie cu cei tineri, obişnuiţi să amestece muzica cu efecte speciale şi zgomote în detrimentul calităţii. Şi astăzi când se transmite un concert la televizor, eu ascult cu ochii închişi, ca să pot avea o satisfacţie auditivă deplină. Ca să dau un exemplu ce pe mine mă deranjează, eu îmi imaginez cu ochii închişi o livadă cu vişini când aud o temă superbă. În schimb, dacă privesc filmarea, văd cum un cornist se umflă la faţă stricându-mi tabloul… Nu mai vorbesc de spectacolele în aer liber, de pe stadioane, unde sunetul este ridicat la maxim şi nu poţi percepe sensibilitatea interpreţilor, nuanţele, totul fiind un vacarm. Este tot obligaţia inginerului de sunet să creeze un cadru sonor cu o energie molipsitoare fără ca intensitatea să deranjeze – sunetul trebuie să rămână cald, plin şi prezent până în ultimul colţ al sălii sau al stadionului. Poate o să fiu criticat de mulţi iubitori de muzică ascultată foarte tare, sper însă că mă vor înţelege cu timpul.

O. U.: *Am înţeles că aţi urmărit cu atenţie, ca de fiecare dată când este vorba de un eveniment muzical, şi ediţia 2019 a "Cerbului de aur". Cum vi s-a părut?*

J. K.: 1. Dacă a meritat efortul depus, având în vedere că astăzi apăsând pe un buton poţi vedea tot ce-ţi doreşte inima din toate colţurile lumii. 2. Dacă a fost atins scopul, dacă a fost un câştig în privinţa imaginii României în lume.

Foarte multe întrebări cer să fie auzite, să aflăm criteriile de selecţie a interpreţilor participanţi, cine alege şi în funcţie de ce criterii piesele compozitorilor români (care vor fi alese ulterior de participanţii străini). Legat de selecţia participanţilor, găsim cu zecile la oricare concurs desfăşurat în ţara noastră, fie că este „George Grigoriu" de la Brăila, X Factor - Antena 1, Vocea României - PRO TV, până şi la alte festivaluri, cum a fost festivalul internaţional Dan Spătaru, Festivalul de la Amara etc. Trebuie să existe o preselecţie mai riguroasă în ceea ce priveşte interpreţii. Nu este suficient să trimiţi o înregistrare bine prelucrată în studio – aceasta nu spune nimic despre posibilităţile reale ale concurentului. Ar trebui să fie probabil tot o înregistrare live.

O. U.: *Dar reprezentanţii României?*

J. K.: Anul acesta ne-au reprezentat Renate Grad şi Florin Răduţă. Renate Grad este o prezenţă plăcută, am urmărit-o în cadrul concursului Vocea României, unde i-a cucerit pe toţi cei patru juraţi. Eu, ca om de Televiziune şi de Radio de o viaţă, care am participat la sute şi sute de festivaluri, concerte, membru de juriu la tot atâtea concursuri, nu pot fi păcălit cu uşurinţă. Gândiţi-vă pe vremuri ce voci ne-au reprezentat la Cerbul de Aur, toţi erau artişti consacraţi, vedete al vremii, Dan Spătaru, Margareta Pâslaru, Angela Similea, Corina Chiriac, Luminiţa Dobrescu, Monica Anghel, numai câteva nume din generaţie de aur – vă cer scuze dacă nu am menţionat şi alţii din generaţia actuală. Nu cred că Renate poate fi comparată cu aceste voci. În consecinţă, nu poţi să vii şi să reprezinţi România neavând o activitate artistică cuprinzătoare, ce să te recomande de la sine – fiind doar finalistă la un concurs oarecare, fără să fii o vedetă cu zeci de emisiuni televizate, concerte, CD-uri etc, nu prea se cuvine. Aceste lucruri sunt valabile şi pentru al doilea interpret, Florin Răduţă, în cazul lui se simte lipsa de studiu, de mii de ore de vocalize, solfegiu, în fine, nu are o bază solidă, poate şi din cauza faptului că a început să facă

Paul Urmuzescu, Margareta Pâslaru, Temistocle Popa

muzică târziu. L-am urmărit şi la X Factor când a câştigat acest concurs, şi la Cerbul de Aur. Problema mare a lui Florin este nesiguranţa în intonaţie, mai ales la acute, unde tot timpul forţează, făcând prea multe melisme-artificii imitând voci celebre… Dacă nu ai o tehnică vocală şi

intonație perfectă, toate aceste înflorituri vor fi compromise. În arta cântecului în primul rând contează sensibilitatea, căldura vocii, transmiterea de emoții, trăiri, vocea în sine nu poate convinge dacă nu este însoțită de cele sus menționate.

O. U.: *Care să fie cauza?*

J. K.: Trăim în epoca computerizării în toate domeniile de activitate, majoritatea cazurilor cu un efect benefic. Gândiți-vă când asistăm pe viu la un eveniment şi într-o secundă poți revedea momentul respectiv. Astăzi nici nu putem imagina un eveniment sportiv fără reluări de fază şi numai după reluări vedem dacă decizia arbitrului a fost corectă. Din păcate în muzică aceste progrese tehnice au avut un impact negativ. A devenit o regulă în timpul înregistrării la studio ca dacă falsează interpretul, nu e problemă, se corectează la mixaj… De multe ori o piesă este înregistrată din zeci şi zeci de lipituri, aşa cum spunem în limbaj profesional. Cum poți să transmiți emoții, sentimente, trăiri, dacă faci înregistrarea pe bucațele, nu mai vorbim de un refren care se repetă într-o piesă, iar toți soliştii spun astăzi: asta copiezi din primul refren… Cum de s-a ajuns la acest mod de lucru?!??? Piesa devine un şablon, fără vibrații interioare, fără emoții. Din aceste motive astăzi majoritatea vocile interpreților prelucrate în studiouri performante devin monotone - ca să nu spun uniforme. E greu să recunoşti astăzi o voce dintr-o piesă comercială – toate vocile feminine sunt la fel, parcă ar fi una şi aceeaşi, cântând piese diferite. Să nu mă înțelegeți greşit, avem şi astăzi interpreți de mare valoare, dar raportat la avalanşa soliştilor tineri le poți număra pe degete, sunt deja, din păcate, excepții. Dacă analizăm diferite voci celebre constatăm că la un interpret cel mai mult contează „timbrul vocal”, o amprentă vocală personală, după aceea stilul şi mergând mai departe putem să ajungem la definiția

Emeli Sandé

interpretului, „personalitatea vocii ” Gândiți-vă la Gică Petrescu, Maria Tănase, Ion Dolănescu, Aurelian Andreescu, C-tin Drăghici, Doina Badea, Margareta Pâslaru, Marina Voica, Angela Similea, Corina Chiriac, Mirabela Dauer, Gabriel Dorobanțu, Daniela Vlădescu, Cătălin Crişan, Stela Enache, Marina Florea, Aurelian Temişan, Marcel Pavel, Gabriel Cotabiță, Paul Surugiu (Fuego)… încă o data vă cer scuze, mai sunt mulți interpreți români cu timbru vocal special, acestea sunt doar câteva. Ca să nu mai vorbim de nume celebre mondiale: Frank Sinatra, Nat King Cole, Charles Aznavour, Gilbert Bécaud, Tom Jones, un timbru aparte Louis Armstrong, Edith Piaf, Phil Collins, etc. Vocile celebrităților nu se pot confunda, au personalitate aparte prin timbrul lor vocal şi sensibilitate. Sunt sigur că şi aceşti interpreți au înregistrat prin studiouri computerizate, dar au amprenta lor unică. Recomandarea mea pentru viitor este că trebuie o preselecție mai exigentă, căutați interpreții cu personalitate, cu ceva special, nu doar buni imitatori.

O. U.: *Cum vi s-au părut recitalurile din acest an?*

J. K.: Prima seară a fost interpreta Emeli Sandé, să mă iertați, dar din punctul meu de vedere acest recital a fost

o improvizație nereuşită - poate dumneaei era după un turneu obositor, nu ştiu, însă nu m-a impresionat… Recitalul lui Ronan Keating a fost aşteptat cu mare interes, a dovedit că este printre celebritățile momentului, un recital variat, cu şlagăre cunoscute – a fost o plăcere văzând că toată sala fredona versurile hiturilor. Recitalurile interpreților noştri, al Corinei Chiriac şi al lui Ștefan Bănică au fost la înălțimea aşteptărilor, deşi unele voci „cârcotaşe” au criticat prestația lor. În cazul lor s-au văzut experiența, soliditatea repertorială, calitățile vocale şi scenice (ambii sunt actori cu diplomă) incontestabile. Două recitaluri complexe şi diversificate, aşa că...jos pălăria! Despre recitalul Irinei Rimes… Visul ei a fost să urce odată pe scena Festivalului „Cerbul de Aur”. Nu vreau să fiu răutăcios, dar aş vrea să ştiu cine hotărăşte şi care sunt criteriile ca un artist să ajungă să susțină un recital la Cerbul de Aur. Irina Rimes este o apariție in showbiz-ul românesc de câțiva ani, activă la diferite manifestări muzicale, apariții TV (Vocea României, videoclipuri etc.). Aşa cum am mai precizat, ca să meriți să fii prezent cu un recital la cel mai mare festival muzical din România se cere o activitate artistică mult mai bogată şi mai îndelungată, zeci, sute de concerte live, zeci de trofee câştigate la diferite concursuri, zeci de mii de CD-uri vândute etc., nu mai vorbesc de repertoriul muzical, ce trebuie să fie mai variat, să se adreseze mai multor categorii de ascultători. Să nu mă înțelegeți greşit, nu contest talentul ei artistic, dar apariția ei a fost prematură pe scena Festivalul „Cerbul de Aur”. Aşteptăm să ne convingă cu trecerea timpului şi poate peste douăzeci de ani ne vom bucura de cele mai sus menționate.

Interviu de **O. URSULESCU**

... "Pe versuri de Eugen Rotaru!"... (Şlagăre de neuitat)

... Şi chiar că sunt şlagăre de neuitat cele 39 de cântece cuprinse între paginile acestei cărţi editate în condiţii excepţionale de Editura Muzicală, aparţinând unor nume de mare calibru ale muzicii uşoare româneşti! Avem de-a face, practic, cu un volum dedicat în primul rând oamenilor de muzică, pentru că este vorba de partiturile acestor cântece, însoţite fireşte de măiestrele versuri, dar şi melomanul fără mari cunoştinţe muzicale se va regala cu melodiile incluse pe cele două albume ataşate cărţii, datorate casei de discuri Eurostar. Eugen Rotaru, alintat "Jack" de toată suflarea muzicală, a scris versuri pentru sute de cântece, aşa încât devotatei sale soţii, actriţa Maria Rotaru, cea sub îngrijirea căreia a apărut cartea, nu i-a fost deloc uşor să realizeze selecţia de faţă, dar fiecare din aceste piese figurează cu siguranţă în patrimoniul nepieritor al şlagărului românesc, versurile neuitatului "Jack", care ne-a părăsit în 2018, contribuind din plin la notorietatea acestora. Doar lecturând titlurile de mai jos vă veţi convinge că nu greşim: "Trăiesc", "Fir de busuioc", "Ce va fi cu iubirea mea?", "Ne cunoaştem din vedere", "De ce nu-mi spui că mă iubeşti?", "De singurătate", "Niciodată", "Eu cred în dragoste", "Pentru tot ce-a fost îţi mulţumesc", "Dau viaţa mea pentru-o iubire", "Stai lângă fruntea mea", "Eu te voi iubi", "Voi cânta pentru mileniul III", "Dă, Doamne, cântec!", "Mă întreb ce să fac?", "Când iubeşti", "De ce-ai plecat din viaţa mea?", "Păcat că vremea nu mai vine înapoi", "De-ar fi dorul", "Viaţa merge iubind înainte"...Iar pe cele două CD-uri, interpreţii, în care şi compozitorii, şi textierul au investit încredere justificată şi răsplătită cu aur, sunt la rându-le din prima linie: Aurelian Andreescu, Angela Similea, Corina Chiriac, Mirabela Dauer, Cornel Fugaru, Loredana Groza, Adrian Daminescu, Laura Stoica, Gabriel Dorobanţu, Monica Anghel, Daniel Iordăchioae, George Nicolescu, Adrian Romcescu, Stela Enache, Alexandra Ungureanu. Cele două discuri vin în continuarea albumului Eurostar lansat cu câteva luni înainte şi incluzând şlagăre de Marius Ţeicu pe versuri de Eugen Rotaru. De altfel, pe cele două albume Marius Ţeicu are cele mai multe creaţii, nu mai puţin de 13, ceilalţi compozitori incluşi în această remarcabilă antologie fiind Ion Cristinoiu, Cornel Fugaru, Vasile V. Vasilache, Dan Ştefănică, Horia Moculescu, Mircea Drăgan, Viorel Gavrilă, Adrian Romcescu, Corina Chiriac. Recitind acum versurile scrise de Eugen Rotaru pentru aceste melodii absolut memorabile ajungem să-l apreciem ca pe un adevărat poet al cântecului, venind dintr-o epocă în care profesiunea de textier era respectată ca atare, nefiind accesibilă, ca azi, tuturor netalentaţilor certaţi chiar cu gramatica limbii române. Chiar dacă la bază a fost dascăl de chimie, Eugen Rotaru, membru al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, a fost un autentic profesor în rândul breslei autorilor de texte pentru cântece şi pentru spectacole muzicale.

Marius Ţeicu: „Melodii din filme, musical-uri şi show-uri TV"

Reputatul compozitor şi-a transferat talentul de mare melodist şi în coloana sonoră a unor filme de succes, musical-uri jucate cu săli arhipline sau emisiuni de divertisment TV, acestea din urmă fiind rememorate prin câteva fotografii ce ne stârnesc nostalgii... Între filmele care au beneficiat de şlagărele lui Ţeicu incluse pe discul de faţă sunt "Zâmbet de soare" şi "Rămăşagul". Musical-ul de asemenea este reprezentat aici, cu o secvenţă din "Nota zero la purtare", dar partea leului şi-o iau numeroasele hit-uri lansate pe micul ecran, cele mai multe în celebrele show-uri TV ale lui Titus Munteanu. Cine poate uita "Trei prieteni" (Marius, Olimpia şi Mihai)", "Un trio formidabil" şi alte zeci de programe muzicale care ne-au descreţit frunţile înainte de 1989? Aşa încât titluri cum ar fi "M-am îndrăgostit la prima vedere", "Eu te voi iubi", "Frumoasele duminici", "Mama, doar mama", "Ce va fi cu iubirea mea?", "Nu-mi pare rău", "Dormeau pe-o frunză două stele", "O portocală", "Dau viaţa mea pentru o iubire", "Unde erai?", "Oameni" fac deliciul melomanilor care achiziţionează acest splendid album editat de casa de discuri Eurostar, în cuprinsul căruia ne reîntâlnim cu mari voci ale muzicii uşoare româneşti.

Heliana Drăguşin, Andrei Tănăsescu: „Muzica Mediteranei"

Casa de discuri Eurostar ne propune acest album extrem de interesant avându-i ca protagonişti pe mezzosoprana Heliana Drăguşin şi pe pianistul Andrei Tănăsescu. Discul include patru cicluri, în booklet fiind tipărite versurile în limba română ale lucrărilor. Este vorba de "Cinci melodii populare greceşti" de Maurice Ravel, "Şapte cântece populare spaniole" de Manuel de Falla, "Quatro rispetti" de Ermanno Wolf-Ferrari şi "Cîntece clasice spaniole" de Fernando J. Obradors. Muzica Mediteranei este plină de căldură, exuberanţă, savoare, asemeni plaiurilor de unde provine sau care au inspirat-o...

Pagină de **Lelia PRUNDU**

Vieți de Poveste, vieți dedicate muzicii

Mari personalități ale vieții culturale și artistice s-au numărat printre laureații Galei Excelenței valorilor

Alexandra Dobre, Ionel Tudor

românești "Vieți de Poveste", premiate pentru întreaga activitate și pentru contribuția adusă societății românești, pentru, citām, "destinele cu har și profesiile exemplare, pentru puterea de a deveni oameni-poveste și de a se număra printre elitele naționale, pentru dăruirea, creația și profesionalismul prin care și-au dovedit respectul și aprecierea pentru o națiune întreagă".

Se cuvine să îi amintim pe Corina Chiriac, cu ocazia aniversării a 70 de ani de viață și peste 50 de ani de carieră ca actriță, compozitoare, scriitoare, textieră, pianistă, realizatoare TV, dar mai ales ca o vedetă de prim rang a muzicii ușoare românești, pe Ionel Tudor, compozitor, pianist, dirijor și orchestrator, cu ocazia aniversării a 25 de ani la pupitrul dirijoral al Big-Band-ului Radio, pentru excepționala și prodigioasa sa carieră dedicată în exclusivitate muzicii și pe textiera Andreea Andrei, pentru superbele versuri transpuse în partituri de aur ale muzicii ușoare românești, pentru harul și pentru sonoritatea cuvintelor ce s-au făcut auzite pretutindeni, pe Alina Mavrodin Vasiliu, directorul artistic

Alina Mavrodin

a Festivalului ,,Crizantema de Aur" - pentru întreaga carieră dedicată Romanței, ca gen muzical de patrimoniu, dar și pe prof. dr. Mircea Penescu (Șef Secție Nefrologie, Spitalul Clinic „Dr.Carol Davila") pentru viața dedicată omului aflat în suferință, pentru nobila sa profesie devenită vocație, asemeni muzicii care reprezintă pentru concert-maestrul Orchestrei Medicilor arta supremă și o a doua vocație. Actrițele Ileana Popovici (și ea cântăreață, absolventă de Conservator!) și Adela Mărculescu, cu o carieră de 55 de ani închinată scenei Teatrului Național bucureștean, alături de Doina Levintza, Dan Coma și Elisabeta Lipă au fost premiate pentru viețile lor de poveste.

"A fost un eveniment dedicat valorilor societății românești, puse în lumină de oameni, care au reușit nu doar să surprindă partea frumoasă, plină de sens a lumii, ci să o arate tuturor, fie prin arta mărturisită, fie prin educația pe care au transmis-o generațiilor la rând, fie prin actele eroice săvârșite în cele mai grele momente ale neamului românesc" – a spus Alexandra Dobre, directorul general al Centrului pentru Seniori al Municipiului București, organizator alături de Primăria Capitalei. "Pentru că, alături de muzicieni, medici și sportivi am premiat și seniori centenari în cadrul proiectului nostru Vieți Centenare, dar și personalități ale lumii medicale și sportive, în fața cărora am avut ocazia să facem o amplă reverență, în semn

Ileana Popovici

de respect și recunoștință". Printre seniorii centenari s-a numărat și Victoria Manolescu (a împlinit 100 de ani pe 14 mai), profesor de limba și literatura română la Școala Centrală, care i-a avut ca elevi pe Adrian Păunescu și pe actrițele Violeta Andrei și Monica Ghiuță.

În sala arhiplină a Teatrului Metropolis s-au aflat laolaltă seniori și tineri, creându-se astfel o veritabilă punte între generații, o punte în care cunoașterea și împărtășirea și-au dat mâna în scopul promovării valorilor autentice.

Amfitrionii galei au fost actorii Alexandra Velniciuc și Silviu Biriș, iar momentele artistice au fost oferite de tenorii Marcel Pavel și Vlad Miriță, baritonul Iordache Basalic, soprana Alis Făiniță. Actrița Miruna Ionescu și Trio-ul condus de violonistul Valentin Albeșteanu au dedicat recitalul lor celor 560 de ani de atestare documentare a Bucureștilor și 360 de ani de când a devenit capitala Țării Românești, dar și Mariei Tănase și lui Grigoraș Dinicu, două figuri marcante ale Bucureștilor de altă dată. "Știm cu

Corina Chiriac

toţii că muzica readuce în memorie lumi şi poveşti, reuşind printr-o forţă unică să trezească emoţii puternice şi să transpună ascultătorii în spaţii şi timpuri fără granițe" – mărturisea actriţa şi interpreta Miruna Ionescu. "Împreună

Miruna Ionescu

am încercat să adunăm cântecele de odinioară, care şi-au câştigat prin frumuseţea lor dreptul la nemurire şi au creat din ele un univers sonor recompus din veacuri de cântece fericite, amintind de mari personalităţi ale acelei epoci"…

Iată motivaţia pentru laureaţii din domeniul muzicii:

CORINA CHIRIAC: "A pornit de la bun început, cu dreptul, pe STRADA SPERANŢEI netezită de părinţii săi, muzicieni de mare valoare, dar şi de talent şi destin, a ales actoria, s-a dedicat muzicii uşoare şi va RĂMÂNE O ARTISTĂ pentru care TIMPUL nu se va OPRI niciodată! Noi toţi, PENTRU TOT CE-A FOST, PERMITEŢI, să VĂ MULŢUMIM, iar pentru ce suneti şi veţi fi, ştim că TIMPUL nu se va opri niciodată în loc!"

ALINA MAVRODIN VASILIU: "În 1987 câştiga Trofeul de Interpretare al Festivalului de Muzică Uşoară de la Mamaia şi Trofeul Steaua fără nume. Laureată a ediţiei internaţionale a Festivalului de romanţe Crizantema de Aur, secţiunea şansonetă, în 1992, în prezent directoare artistică al Festivalului Crizantema de Aur şi promotoare a programului de integrare a Romanţei în patrimonial imaterial UNESCO"

IONEL TUDOR: „Pe băncile Conservatorului se anunţa a fi un redutabil pianist concertist, dar a ales muzica uşoară, dăruindu-ne zeci de şlagăre din postura de compozitor, iar din aceea de dirijor se află de un sfert de veac cu Big-Band-ul Radio la cârma celor mai importante festivaluri naţionale şi internaţionale".

Prof. dr. MIRCEA PENESCU, concert maestru Orchestra Medicilor: "Cu o carieră prodigioasă în domeniu, timp de 14 ani a condus destinul Spitalului Clinic de „Dr. Carol Davila", una dintre cele mai reprezentative instituţii medicale ale Bucureştilor, acum fiind Şeful Secţiei Nefrologie. Muzica reprezintă pentru domnia sa arta suprema şi o a doua vocaţie. <<Medicina ajunge de la un anumit nivel la rang de artă şi cred că profilul moral al celui ce îmbracă, din convingere şi pasiune, halatul alb, se suprapune peste al celui ce se dedică artei>> – mărturisea domnul profesor doctor Mircea Penescu. <<Medicina şi Arta presupun sensibilitate, dragoste, aspiraţie spre lumină. Muzica este un refugiu în lumea armoniilor care ne ajută să supravieţuim răului, urâtului şi stress-ului cotidian>>. Viaţa sa, dedicată medicinei, a decurs prin muzică, într-o armonie care i-a dat speranţă, încredere şi bucurie"

ILEANA POPOVICI: „După absolvirea Conservatorului a fost o apreciată interpretă de muzică uşoară, iar gimnastica românească a cucerit medalii de aur olimpice şi mondiale, la proba de sol, pe fondul ilustraţiilor ei muzicale. Reputat om de televiziune, autentică personalitate artistică s-a remarcat în egală măsură ca actriţă, cu roluri memorabile în zeci de filme, de la <<Reconstituirea>> la <<Filip cel Bun>> şi <<Pentru Patrie>>".

„Şi-a propus să-şi construiască un nume fără a beneficia de acela al tatălui său, ilustrul compozitor George Grigoriu, şi a reuşit din plin, semnând sute de texte pentru şlagărele muzicii uşoare româneşti. Este o autentică poetă a cântecului şi, de fiecare dată când ne aşezăm pe <<Fotoliul din odaie>> trimitem un gând de preţuire către poeta ANDREEA ANDREI!" (Foto: CSMB)

Oana GEORGESCU

Andreea Andrei

Zmei3, între Berlin şi Bucureşti

Format încă din 2011, la Berlin, de chitaristul Mihai Victor Iliescu, grupul indie-pop-jazz Zmei3 a ieşit pieptiş în ultimii ani din underground, concertând în Europa. Cu un disc de debut apărut în 2016, numit - ca şi stilul autodeclarat al trupei - „Rough Romanian Soul”, înregistrat live undeva în Munţii Carpaţi, formaţia a avut cele mai

multe şi mai importante concerte în 2019, culminând cu prezenţa la festivalul „Electric Castle”, dar şi într-un turneu german. Fondatorul începuse o serie de concerte combinând chitara clasică cu doi interpreţi la muzicuţă români, prelucrând teme folclorice. La întâlnirea cu solista de operă Paula Ţurcaş şi cu vibrafonistul german Oli Bott, a avut viziunea unui concept inedit…

„Berlinul este un creuzet în care se întâlnesc toate felurile de muzică de top. Dacă vorbim de simfonică, acolo se află una dintre cele mai bune orchestre filarmonice din lume, despre scena techno se zice că e cea mai bună din lume... toate genurile sunt reprezentate. La câţiva ani după ce am ajuns, am înţeles ce se întâmplă acolo şi mai ales faptul că poţi întâlni muzicieni extraordinari, care sunt deschişi să facă ceva cu tine. Când i-am găsit, am putut naşte acest proiect, care dorea să exprime cumva spiritul românesc...”

Paula a plecat iniţial în Elveţia, unde a fost admisă la un studiou de operă; a cântat la un teatru, şi-a continuat studiile post-universitare. Aflată la un festival în Germania, a descoperit Berlinul şi s-a hotărât să rămână în metropolă. Simţea că vrea să încerce şi altceva, l-a întâlnit pe Mihai şi au început să facă muzică împreună, la început fără un scop anume; astăzi conchide că a fost chimie de la primul sunet.

„Am început cu piese tradiţionale, din zona folclorului nostru, adaptate şi aranjate în stilul trupei. Se vedea deja ideea de rough romanian soul, adică o expresie a sufletului românesc - un soul ca la americani dacă vrei. Soul şi blues, adică o muzică puternică, tristă şi furioasă în acelaşi timp, care ne reprezintă; când blândă, când nervoasă, pentru că undeva în noi este o furie... Eu unul am avut-o din plin, când am întâlnit-o pe Paula la Berlin, care nu-şi găsea locul între cele două lumi; noi am transformat toată această furie creativ, în Zmei3!”

Aici a intervenit şi colegul german Oli Bott, un foarte bun instrumentist (vibrafon, claviaturi) care a înţeles ce vor să transmită cei doi români. A transformat totul într-o muzică nouă, începând să compună pentru grup. Între timp au ajuns să cânte compoziţii noi, originale, care în majoritate au la bază un element românesc, că e vorba de ritmuri, de armonii, de frânturi de teme. Mihai le găseşte ideea, le adaugă versuri, iar Paula le dă glas pe scenă...

Componenţa are geometrie variabilă... în vară, în România au cântat cu un baterist argentinian şi un basist berlinez, altădată s-au însoţit cu un foarte bun instrumentist român de jazz – (contra)basistul Michael Acker.

„Muzica noastră e privită ca o ciudăţenie, are din toate stilurile, greu de definit. Sunt piese care sună a rock progresiv, unele au improvizaţii jazz, altele au acea furie latentă a punkului, avem şi balade blânde, este prezent şi filonul tradiţional, există pasaje drum & base, disco funk... Toate sub umbrela acelui sunet aspru românesc – rough romanian soul. Întotdeauna, publicul din Occident găseşte ceva să intre în rezonanţă cu o piesă – atunci apare un pic de surprindere, apoi entuziasm. Iniţial ne considerau world music (poate şi pentru că noi cântăm în altă limbă decât cele obişnuite), dar repede vedeau ceva nou cu totul, neîncadrabil, aşa că avem din ce în ce mai mult succes la publicul occidental. Ceea ce se întâmplă în ultimii ani şi în România. Atenţie la noul nostru disc!”

Doru IONESCU

Modestia unei artiste de excepție

Noul album face parte din ceea ce aş numi "catalogul Eurostar al istoriei muzicii uşoare româneşti", o colecție în care au apărut mai toți interpreții şi compozitorii importanți ai genului, ale căror nume, iată, nu sunt încă epuizate. Dovadă acest CD pe care vă invit să-l ascultați cu atenție, fiindcă veți avea o revelație, descoperind, mă refer la cei mai tineri, un glas superb, de o muzicalitate rară. Mircea

Alexandra Canareica

Nicolau, un pasionat "arhivar" constănțean al genului, afirmă că am caracterizat-o cândva pe Alexandra Canareica drept "vocea de aur a Deltei"; nu mă dezic, din contră, mai ales după ce mi s-a întărit certitudinea, audiind cele 18 titluri, că ne aflăm în fața unei personalități artistice puternice, ajunse la maturitate, solista fiind indiscutabil o reprezentantă autorizată a "celor mai frumoşi ani" ai muzicii uşoare româneşti. Sunt foarte legat de Tulcea, dar nu prin prisma profesiunii (am prezentat puțin în acest oraş liniştit, patriarhal), ci pentru că de aici pornesc întotdeauna expedițiile mele pescăreşti, prin care am colindat Delta Dunării de sute de ori. Niciodată nu mi-aş fi închipuit că voi prezenta cândva pe marile scene o interpretă de top născută pe meleaguri tulcene...

Deloc întâmplător, dată fiind feminitatea şi delicatețea sa, s-a născut pe... 8 martie. A studiat vioara acasă, la Tulcea, apoi la Galați, în acest oraş având şi prima apariție scenică pe tărâmul muzicii uşoare, cu un trio vocal împreună cu două colege, într-un concert alături de formația Cristal, din care făcea parte pe atunci regretatul Doru Căplescu; peste ani, acesta îi va încredința piesa "Viața pentru toți". După distincții la concursuri importante în epocă, la Amara şi Constanța, debutează la TVR în vara lui 1985, an presărat cu multe împliniri, moment din care putem vorbi despre începutul unei luminoase cariere profesioniste. Apare în emisiunile celor mai importanți realizatori TV, iar compozitorii nu ratează ocazia de a-şi lega numele de acela al unei stele în devenire (câteva din titluri figurează şi pe acest CD) şi veți vedea că nu întâmplător am numit-o "stea". În acea perioadă două erau competițiile de muzică uşoară care puteau valida talentul unui cântăreț, festivalurile de la Mamaia şi de la Amara (la acesta din urmă a fost invitată să susțină un micro-recital la cea de-a 50-a ediție, jubiliară, în 2017). A figura în palmares la unul dintre acestea era deja mare lucru, dar Alexandra Canareica a reuşit o performanță cu care nu ştiu să se poată mândri mulți: a fost laureată la ambele manifestări şi încă de două ori la fiecare! Inevitabil, organizatorii o includ, începând din 1988, pe afişul celor mai importante turnee, în țară sau pe litoral, în sezonul estival, numele său figurând pe afişe alături de toate celebritățile divertismentului autohton. Am amintit de festivalurile de la Mamaia şi de la Amara; a treia bornă decisivă în cariera artistei – şi cea mai strălucitoare, având şi o semnificație, se va vedea, aparte – este legată de faimosul concurs al televiziunii, "Steaua fără nume". Pentru cei tineri, care-şi închipuie probabil că "Vocea României" sau "X Factor", formate importate, cumpărate de peste hotare şi având foarte vagi legături cu muzica uşoară românească, sunt "buricul pământului" şi că înaintea lor a fost un vid, precizez că timp de două decenii au devenit "Stele cu nume" interpreți adevărați, nu imitatori, al căror nume a intrat în istoria genului. Este suficient să amintim pe Corina Chiriac, Cornel Constantiniu, Doina Spătaru, Oana Sîrbu, Loredana Groza, Alina Mavrodin, Angela Ciochină, Jeanina Matei, Carmen Rădulescu, Mihaela Runceanu şi lista ar putea continua. Alexandra Canareica a promovat lejer prima etapă a concursului în mai 1986, iar cea de-a doua în decembrie 1987. În aceasta din urmă a trecut cu ovații în etapa a treia, ultima, alături de Alina Mavrodin, care în vara acelui an triumfase la festivalul de la Mamaia. Pentru a înțelege complexitatea acestei competiții, spre deosebire de concursurile TV de care am amintit, unde doar se cântă nişte piese străine şi cam atât, iată probele din etapa a II-a a "Stelei fără nume" (proiect datorat regretaților Simona Patraulea şi Sorin Grigorescu): probe de dicție, de dans, recitarea unei poezii, interpretarea alături de orchestra Radio a unei piese cunoscute, dar şi a uneia în primă audiție, precum şi un duet între cele două candidate,

alături de Paul Surugiu-Fuego

ambele promovând fără dificultate în ultima etapă. Şi iată că pe 27 martie 1989 a venit ziua cea mare, de care îmi aduc foarte bine aminte, ca prezentator. S-au înfruntat două tinere soliste frumoase şi foarte talentate, Alexandra Canareica din Tulcea şi Ramona Bădescu din Craiova, laureate deja la diverse concursuri, inclusiv la Mamaia, dar aflate înaintea consacrării supreme, ce urma să fie decisă de

un juriu alcătuit din mari profesionişti ai muzicii: compozitorii Camelia Dăscălescu, Cornel Fugaru, Dan Ardelean, cântăreaţa legendară Dorina Drăghici, criticul muzical Smaranda Oţeanu-Bunea, realizatorul Radio-TV Dumitru Moroşanu. Asemenea juraţi nu puteau greşi, ei nu acţionau pe criteriul "îmi place", "e la modă", "reproduce perfect", ci pe unul ţinând strict de valoarea artistică şi de plurivalenţa talentului. Înşiruirea probelor pe care le-au parcurs cele două viitoare stele este absolut grăitoare, ele nu se regăsesc la concursurile din ziua de azi: în acompaniamentul orchestrei Radio-TV dirijate de Cornel

Popescu şi al grupului vocal Choralis condus de Voicu Enăchescu, interpretarea a patru melodii - una proprie (deci trebuia să ai deja aşa ceva), a alteia în primă audiţie, a uneia de referinţă din repertoriul românesc de gen şi, în sfârşit, a unui cântec lansat la una din competiţiile majore ale muzicii noastre uşoare (pe atunci erau destule...). La care s-au adăugat proba de cultură muzicală din domeniul muzicii culte, precum şi o alta a preocupărilor cultural-artistice, nu neapărat muzicale, la care Alexandra Canareica a impresionat cântând la vioară o lucrare mozartiană. Ambele interprete au ridicat în acea seară deasupra capului Trofeul "Steaua fără nume", dar semnificaţia aparte de care aminteam rezidă din faptul că a fost pentru ultima oară când s-au acordat aceste trofee mult-râvnite, Alexandra Canareica şi Ramona Bădescu rămânând în istoria genului drept cele care au încheiat o listă ilustră de laureaţi ai unui concurs fără pereche, pe care din păcate TVR l-a "îngropat" după 1990..

În deceniile din urmă, în condiţiile în care muzica uşoară tradiţională a fost total marginalizată, interpreta a dat curs unor contracte de lungă durată în Orientul Apropiat, cântând cu succes în Egipt, Siria, Iordania, Liban. La revenirea în ţară a absolvit Conservatorul (în prezent predă canto la Şcoala de arte din cadrul Centrului cultural "Jean Bart" din Tulcea) şi a reintrat în circuitul evenimentelor importante. Unul din acestea a fost festivalul naţional de romanţe "Te-aştept pe-acelaşi drum" de la Zlatna (membră în juriu şi recital). Un capitol important este includerea ei permanentă în zecile de concerte "Alexandru Jula, ultimul romantic", organizate de regretatul mare interpret în toată ţara şi desfăşurate mereu cu sala plină. Un timp a făcut parte din colectivul prestigiosului Ansamblu artistic "Rapsodia Română" din Bucureşti.

Jumătate din piesele acestui album au fost lansate de protagonistă în ultimii ani ai deceniului 9 al secolului trecut (ce ciudat îmi vine să scriu asta...). Numele care apar cel mai frecvent sunt ale regretaţilor compozitori Petre Găluşanu şi Gh. E. Marian (acesta din urmă, în egală măsură reputat realizator TV, ne-a părăsit în 2019). Cum solista a fost o răsfăţată a emisiunilor TV din acea perioadă, pe genericul câtorva melodii apar personalităţi ale postului public, cum ar fi Dani Constantin, Ovidiu Dumitru, Eugen Dumitru. Dan Dimitriu, cu un şlagăr din 1986, face parte din generaţia de mijloc a creatorilor de gen, în timp ce piesa titulară, din 1987, "Cât dorul este dor", aparţine unui compozitor care ne-a părăsit în plină forţă creatoare, Dinu Giurgiu. Alexandra Canareica are în repertoriu multe piese din repertoriul de dincolo de Prut, dintre ele oprindu-se aici la două, celebra "Romantică", pe versurile marelui poet Grigore Vieru, şi "Primăvară, primăvară", a cantautorului Mihai Dolgan. Emoţionantă şi plină de respect este reverenţa pe care artista o face marilor noştri compozitori şi unor şlagăre nemuritoare ale muzicii uşoare româneşti, pe care le tălmăceşte absolut impecabil. Este vorba de "Să cântăm, chitara mea!" de Temistocle Popa (lansată de Dan Spătaru în filmul "Cântecele mării"), "Ploaia şi noi" de Vasile V. Vasilache, "Of, inimioară!" de Edmond Deda (cu care Luminiţa Dobrescu a adus ţării noastre primul "Cerb de aur" în 1969), "Luna" de Vasile Veselovschi, "Fericirea are chipul tău" de Marcel Dragomir, "De-ar fi să vii" de Alexandru Wilmanyi, precum şi de o melodie şi mai veche, aparţinând marelui Ion Vasilescu, "Habar n-ai tu".

Cu aceste cântece dintr-o epocă într-adevăr de aur (să nu ne ferim de aprecieri), interpretate magistral de Alexandra Canareica, catalogul istoric al Casei de discuri Eurostar înscrie încă o pagină memorabilă. Să sperăm că vor asculta cu atenţie acest disc nu numai elevii de la Tulcea ai Alexandrei Canareica (între care s-a numărat anul trecut o reprezentată a României la "Cerbul de aur"!), ci toţi tinerii aspiranţi la gloria muzicii uşoare, pentru că avem de-a face cu o adevărată lecţie de interpretare pe tărâmul muzicii uşoare româneşti. Şi în egală măsură cu una de modestie, într-o perioadă când mass-media cultivă numai non-valori.

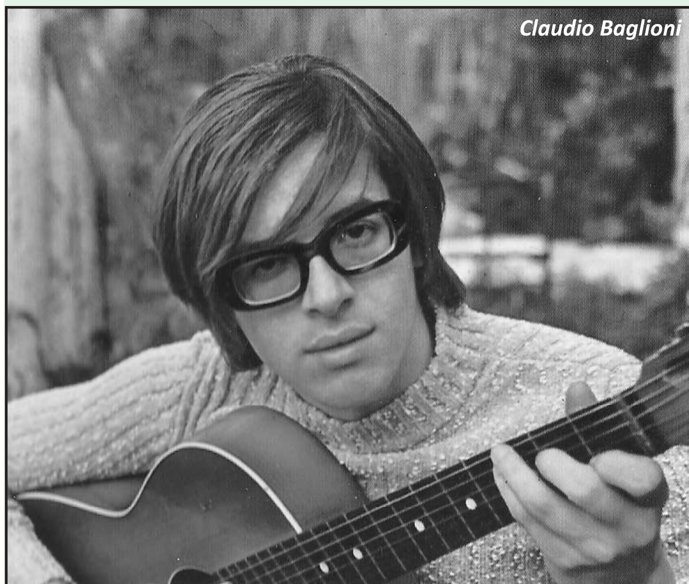

cu Florin Georgescu şi Natalia Guberna la TV Favorit

Octavian URSULESCU

Sanremo - Istoria unui festival (X)

Lecția Sanremo

Serialul de față nu se constituie în nici un caz într-o cronică a celor 68 de ediții anterioare, așa ceva semnează în revistă, an de an, corespondenta noastră specială la Sanremo,

Claudio Baglioni

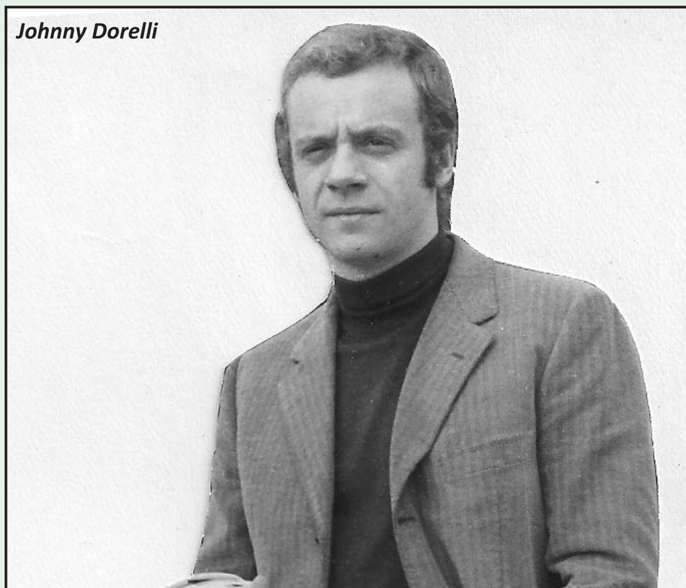
Ileana Popovici. În acest răstimp s-au sedimentat impresiile, melodiile au circulat, iar clasamentele muzicale peninsulare au fost și ele o oglindă grăitoare a adeziunii (sau nu) marelui public la ierarhiile finale. Vorbeam anterior de un soi de culpabilitate față de genurile muzicale moderne, subliniind faptul că Georgia, care triumfase la ediția respectivă cu piesa "Cum să știi?", încerca să impună un stil "american", fiind clar o admiratoare necondiționată a liniei interpretative

Gigliola Cinquetti

Whitney Houston-Mariah Carey. Dar însuşi faptul că, în ciuda debutului ultraprecoce, la 16 ani, n-a reuşit în 12 ani să devină o vedetă vorbește de la sine despre un anume conservatorism al italienilor, partizani ai muzicii lor tradiționale, pe care o cultivă și o iubesc. Giorgia Fiorio a triumfat la Sanremo abia la 28 de ani, dar desigur asta nu înseamnă nimic. Şi la noi sunt cântăreți pe care o anume parte a comentatorilor şi redactorilor radio-TV îi susțin cu înverşunare, li se acordau premii la Mamaia, "Cerbul de aur" sau la tot felul de evenimente ale "industriei muzicale" (care de fapt nu prea există...), sunt trimişi peste hotare tot timpul, fără ca marele public să treacă de partea lor şi să-i adopte. Am senzația că şi italienii resimt (mare greşeală, fiindcă ei au o istorie muzicală net superioară) un soi de culpabilitate din pricina faptului că sunt atât de naționalişti, în sensul bun al cuvântului, în promovarea propriei muzici, pe un drum urmat neabătut şi care i-a consacrat ca şcoală de mare forță şi personalitate – aşa încât la ediția cu pricina au forțat puțin palmaresul, propulsând-o în frunte pe Giorgia, care însă a beneficiat de muzica lui Eros Ramazzotti... Ca o comparație ce se impune de la sine: la orice eveniment italian, din Peninsulă sau din diaspora, se cântă exclusiv muzică italiană, iar la noi, bieți imitatori, aproape doar în limba engleză! Şi mai zicem că sunt frații noştri de "Gintă latină"...

Clasici în viață

Apariția unor tineri mai mult sau mai puțin tributari curentelor la modă nu schimbă cu nimic lucrurile la Sanremo, cei mai aplaudați şi mai aşteptați fiind, ca şi la noi, veteranii, clasicii în viață ai muzicii uşoare italiene. Gianni Morandi, deşi şi-a alăturat o solistă mult mai tânără, Barbara Cola, s-a clasat pe locul 2, cu "L'amore", deşi îl merita pe primul. Toto Cutugno a smuls lacrimi tuturor italienilor stabiliți peste

Johnny Dorelli

hotare cu "Voglio andare vivere în campagna", Patty Pravo, cu o nouă înfățişare scenică, ne-a amintit de "Gli giorni dell armonia". Gigliola Cinquetti, senzuală, elegantă, este parcă mai frumoasă acum, la deplina maturitate, Peppino di Capri a ridicat sala în picioare, neruşinându-se să apară în componența unui trio, Melody, iar Massimo Ranieri a fost şi el evident depunctat, căci melodia, ca şi interpretarea acestui actor al cântecului, au fost formidabile. Alături de ei, şi alți veterani, Loredana Berté, Drupi sau Pupo, au ținut pasul impecabil cu mult mai tinerii Fiorello, Lorella Cuccarini (proaspăt căsătorită şi mămică) sau Mango (foarte bună piesa acestuia, "Dove vai"). Cu totul nejustificată a fost, în acest context, clasarea pe poziția a 3-a a piesei "Gente come noi", scrisă de frații interpretei, cu o Ivana Spagna la nivel de amatori.

Fără "monştri sacri" nu se poate!

Ce să se înțeleagă de aici, şi pentru noi? Că un festival național se face doar reunind în deplină armonie toate

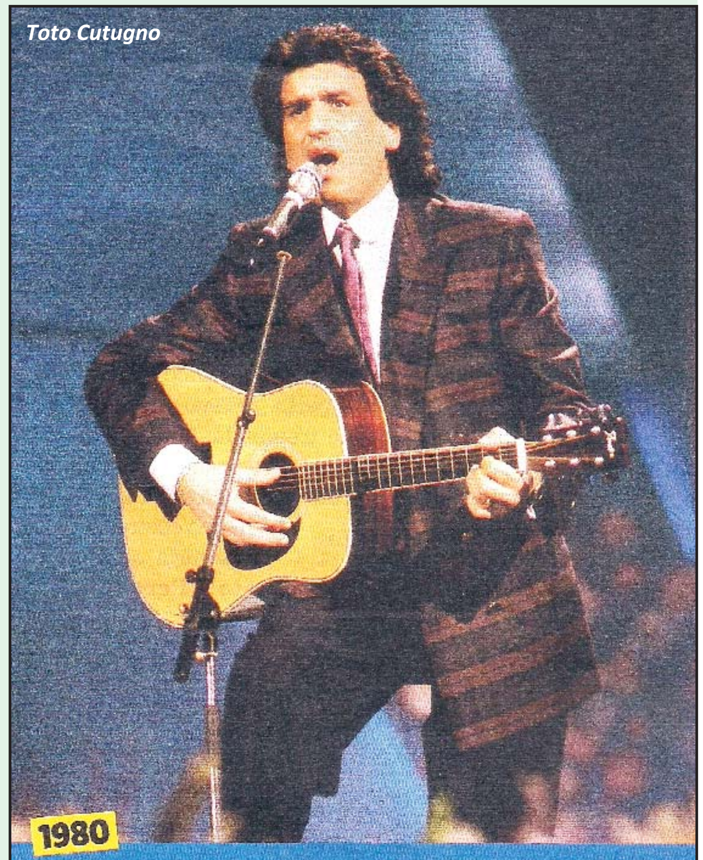
valorile, indiferent de vârstă, dar mai ales implicând prioritar "monştrii sacri", care dau culoare şi care au scris istoria genului! Ani de zile la festivalul de la Mamaia, când acesta mai exista, nu s-au făcut recitaluri consacrate marilor compozitori şi s-au preferat formații şi interpreți rock şi folk (a nu se înțelege greşit, nici o legătură cu realizările lor, dar nu

Mango

era nicidecum scena potrivită!) unor Gică Petrescu, Dan Spătaru, Marina Voica, Angela Similea, Mirabela Dauer, Corina Chiriac, Cornel Constantiniu... Festivalul a murit, ca şi unii dintre cei amintiți, dar amărăciunea cumplită persistă. Să fie clar: nici stilurile şi nici oamenii nu se exclud, este chiar revelator şi emoționant ca Nicolae Nițescu să stea alături de "Şcoala vedetelor". Totul este să nu fim intoleranți şi să admitem că n-are nici un rost să provocăm un război al generațiilor. Cu experiența şi profesionalismul său, Titus Munteanu, producător muzical, a înțeles perfect asta la edițiile de care s-a ocupat. Festivalul de la Sanremo, în istoria sa agitată, a avut multe momente amuzante, pe care puțină lume le cunoaşte. Cine poate uita cum, în 1958, tânărul Johnny Dorelli (cel care avea să-şi lege peste ani numele de magica melodie "L'immensità") era pietrificat de emoție în

Domenico Modugno

culise, orchestra atacase deja introducerea şi el nu intra în scenă de frică, aşa încât Domenico Modugno, autor al versurilor şi interpret al celeilalte versiuni a celebrului "Nel blù dipinto di blù" (Volare), a fost nevoit să-i... care pumni, ca să-l convingă? Au fost şi sinucideri, drame, lacrimi multe, fericire şi mai multă (mai ales la primirea faimosului trofeu cu un leu şi palmieri), dar dintotdeauna a existat un "stil Sanremo" de la care nu s-a abdicat, cum am făcut noi la Mamaia. O manifestare serioasă, de tradiție trebuie să aibă personalitate, identitate. Iar la Sanremo, ca pretutindeni, un rol covârşitor l-au avut prezentatorii. Sigur că de la cel dintâi, din 1951, Nunzio Filogamo, până la Pippo Baudo sau Claudio Baglioni e cale lungă. Dar nu întâmplător responsabilii de la RAI apelează la moderatori experimentați, cu ştiința de a se descurca în orice situație intervine. La una din ediții, când mai toată sala striga numele lui Renato Zero, altcineva s-ar fi pierdut iremediabil, dar Baudo s-a făcut că n-aude, a început să cânte cu toată lumea refrenul melodiei declarate câştigătoare de juriu şi... totul s-a terminat cu bine! Între a fi cititor de pe prompter şi prezentator de festival este o distanță uriaşă, de neparcurs pentru un neofit... Adevăratul prezentator, gen Pippo Baudo, Bongiorno, Baglioni are autoritate asupra tuturor, inclusiv a publicului, nu este niciodată sclavul textului scris (deşi, aşa cum ne-a declarat Ramona Bădescu, care a lucrat cu el într-un serial TV, Baudo nu concepe să improvizeze decât el, alții nu!). Legendarul Pippo a găsit mereu, de ochii lumii, pe cineva care să stea pe

Toto Cutugno

lângă el pe scenă (unele din fetele cu pricina, actrițe în devenire sau manechine, sunt cam vulgărele, simpluțe la vorbă şi la minte, aşa încât m-am bucurat să citesc în cunoscuta revistă "King" că Ramona noastră ar fi meritat mult mai mult să se afle pe scenă decât insipida Claudia Koll), dar "jocurile" el le face, fiind stăpânul absolut al scenei. În schimb, la festivalurile noastre sunt prea multe moaşe şi nici una n-a participat, limpede, la prea multe naşteri. De aici senzația de amatorism şi de improvizație cu care urmărim, jenați, festivalurile de la noi. Ar fi păcat, aşadar, să nu învățăm nimic din lecțiile pe care ni le "predau", an de an, marile festivaluri ale lumii, să nu uităm să cântăm în limba română, să prezentăm în limba noastră şi mai ales să ne prețuim cum se cuvine valorile componistice şi interpretative, indiferent de vârstă! (**O. U.**)

Corina Chiriac: „Strada Speranței”

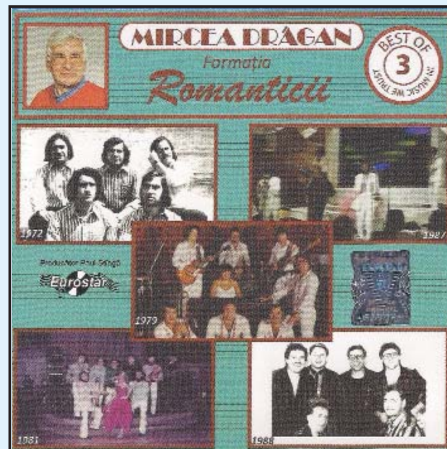
Celebra interpretă şi-a serbat împlinirea a 70 de ani de viață (şi ce viață plină de succese artistice majore!) prin lansarea acestui album dublu în format digipack – o realizare excepțională a casei de discuri Eurostar. Aşa încât ni se pare normal să-i numim aici pe cei implicați în

acest proiect major: Paul Stîngă (producător), Loop Studio (înregistrări), Daniel Nicolae (inginer de sunet), Ioana Hameda (fotografii), Mihai Mocanu (grafica). Fotografiile sunt în general recente, inclusiv din recitalul de la "Cerbul de aur" 2019, teribil de amuzantă fiind imaginea de copil gravată pe cele două CD-uri. Cele 32 de titluri retrasează, pe cît posibil, cariera prodigioasă a Corinei Chiriac, multe din melodii fiind reînregistrate cu orchestrații noi. Nu lipsesc şlagărele scrise de Vasile Veselovschi, Horia Moculescu, Marius Țeicu, Ion Cristinoiu, Edmond Deda, Radu Şerban, Nicolae Caragia (cele 9 creații ale sale au fost lansate recent față de alte piese de pe acest "Best of", chiar şi unele texte fiind actualizate), Petre Mihăescu care vor face deliciul iubitorilor muzicii uşoare, uimind faptul că protagonista şi-a "persecutat" propria creație, lipsind "Ne cunoaştem din vedere"! În schimb avem "Opriți timpul" (titlul cunoscutei sale emisiuni de la Național TV), "Mama, doar mama", "Îți mulțumesc", "Nu te enerva", "Ce mică e vacanța mare", "Inimă, nu fii de piatră!", "Prieten drag", "Păi de ce?", "Vino iubire-napoi", "Inima ta", "Hai, hai, lângă mine stai", "Drumul spre tine", "Fir de busuioc", "O clipă de sinceritate", "Banii n-aduc fericirea", "Ani fericiți", "Aseară unde-ai fost?" şi, în două versiuni, "Strada Speranței". Prin această apariție casa de discuri Eurostar îşi consolidează postura de lider autoritar pe piața muzicii uşoare româneşti.

Mircea Drăgan: „Best of – Formația Romanticii”

S-a pornit greu cunoscutul compozitor şi instrumentist, căruia casa de discuri Eusostar îi propune de câțiva ani editarea unor albume de colecție, dar este hotărât să recupereze! După CD-ul conținând şlagăre de muzică uşoară, iată-l pe cel de față, rememorând povestea unei formații de top, Romanticii, pe coperta discului apărând în imagini 5 versiuni ale trupei, din 1972 (ehei, ce plete!) până în 1988. Dar formulele au

fost mai numeroase, Mircea Drăgan notând în booklet (unde avem recomandări semnate Daniela Caraman Fotea şi Titus Andrei), cu precizie de arhivar, toate numele care s-au perindat – şi ele n-au fost deloc puține. Între cele prezente şi în piesele de pe disc, ca autori, îi descoperim pe Doru Tufiş, Doru Căplescu, Ilie Vorvoreanu, dar evident meritul păstrării peste ani a acestei legende pop-rock aparține lui Mircea Drăgan – compozitor, aranjor, dirijor, regizor muzical şi, cum scrie el cu umor, "clape, multe clape"! 17 ani de succes major, marcat de titluri de neuitat, cum ar fi "Soare şi foc", "Crăiasa din poveşti", "O, rămâi!", "Rondelul cupei de Murano", "Te voi iubi"... Indiscutabil, un disc de aşezat obligatoriu în raftul conținând tot ce este legat de istoria şi realizările anilor de aur ai muzicii pop-rock autohtone.

Cornel Constantiniu: „Nu-i prea târziu”

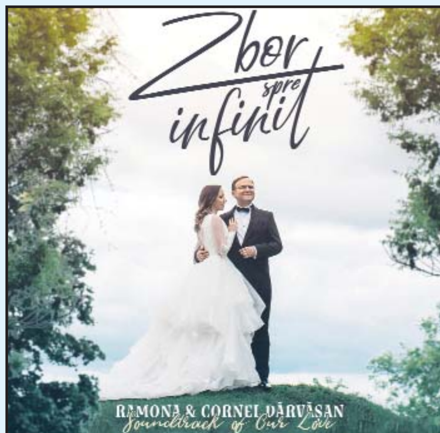
Titlul aparține unei frumoase piese compuse de Dani Constantin şi exprimă o realitate: nu-i niciodată prea târziu să te reîntâlneşti cu publicul care te iubeşte. Iar casa de

discuri Eurostar îi dă această ocazie lui Cornel Constantiniu, rămas în memoria spectatorilor drept bardul tânăr şi frumos care întreba în stânga şi-n dreapta: "Iertați-mă, dar n-ați văzut o fată?". Artistul, se ştie, se luptă de ani de zile cu o boală grea, dar nu cedează: în urmă cu câțiva ani editura ProUniversitaria i-a lansat volumul autobiografic "Zăpezile copilăriei", a fost invitatul lui Paul Surugiu Fuego în emisiunea "Drag de România mea" (TVR2), iar casa de discuri Eurostar i-a reunit de curând pe două albume o parte din cele mai frumoase cântece lansate într-o carieră exemplară. Pe discul de față, dintre acestea, avem "Unde eşti, fericirea mea?" (Aurel Giroveanu), "Un cuvânt" (Vasile V. Vasilache), "Ora cântecului" (Florin Bogardo), "Poarta sărutului" (Alexandru Mandy), "Trubadurul" (Dinu Giurgiu), "Nu vom şti niciodată" (Camelia Dăscălescu), "Tu eşti tot ce mă uimeşte" (Marcel Dragomir), "De-aş fi poet" (Sabin Păutza), "Dacă ne vom revedea" (Ionel Tudor). Un album într-adevăr de colecție, un reper memorabil al istoriei muzicii uşoare româneşti.

Ramona şi Cornel Dărvăşan: „Zbor spre infinit"

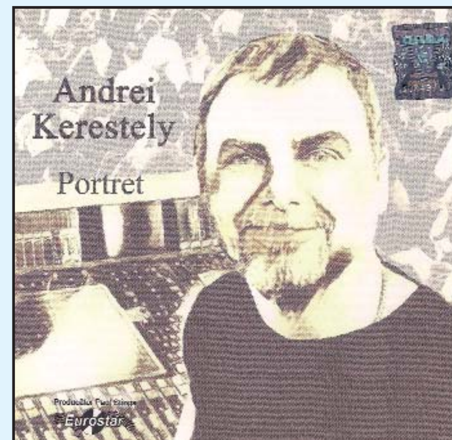
Un album foarte original, pe care cei doi compozitori, textieri şi interpreţi l-au lansat chiar în ziua căsătoriei lor, fiind darul cel mai de preţ pe care şi l-au făcut reciproc, dar şi invitaţilor. În egală

măsură valoroşi oameni de televiziune, cei doi muzicieni ne oferă, practic, zece declaraţii fierbinţi de dragoste în manieră folk-muzică uşoară tradiţională, o singură piesă fiind mai ritmată, în stil country. Cu voci frumoase, linii melodice inspirate şi versuri tulburătoare se impun titluri cum ar fi "Te ador!", "Oficial îndrăgostită", "Prizonier", "Pentru tine m-am rugat", "Fiţi mereu fericiţi", "Zbor spre infinit", unele din ele interpretate în duet. Muzică şi versuri: Ramona Dărvăşan, Cornel Dărvăşan; acompaniament: Andrei Gîţan, George Ciurdaş, Wellington Ferreira Borges; înregistrare, mixaj şi master: Claudiu Agapie. Albumul editat de Kairos Media Production este reconfortant, fiind o oază de muzică bună în peisajul dominat de atâtea sub-produse...

Andrei Kerestely: „Portret"

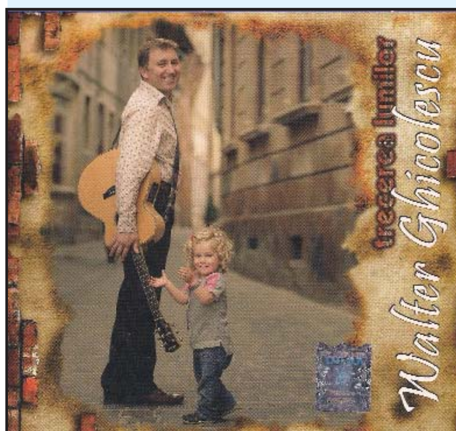
Casa de discuri Eurostar face un act de dreptate reunind pe un album 22 de creaţii semnate Andrei Kerestely. Reputat regizor muzical, Andrei nu mai este de câteva decenii doar fiul lui Jolt, faimosul său tată, chiar dacă activitatea concertistică şi cea de la pupitrul Midi Sound i-au răpit bună parte din timpul pe care l-ar fi putut consacra creaţiei. Cu toate acestea, de fiecare dată când a propus un cântec la marile competiţii acesta a cucerit premii importante. Aşa sunt "O singură noapte" (Trofeu Mamaia 2002), "Călători în pustiu" (Trofeu "Bucureşti 90"), "Balada timidului etern" (Trofeu Mamaia 1998), "You Took My Soul" (premiul I Mamaia 2007). Alături de aceste patru titluri-fetiş descoperim şi alte piese binecunoscute, fredonate, dar care... nu ştiam că-i aparţin: "Rabdă inimă şi taci", "Nu sunt singur", "Eu de voi vrea", "Heyla". Vedeţi ce înseamnă o popularizare practic inexistentă a muzicii româneşti? Un alt mare merit al acestui CD este că, pe lângă numele unor vedete autentice, cum ar fi Laura

Stoica, Gabriel Cotabiţă, Paul Surugiu-Fuego, Adrian Enache, Cătălin Crişan, Luminiţa Anghel, Paula Seling, Monica Anghel, Marcel Pavel, ne readuce în memorie interpreţi talentaţi, dar pe nedrept ieşiţi din circuit: Cătălina Toma, Manuela Fedorca, Maria Gherman, Natalia Barbu, Moni-k, Sophia...

Walter Ghicolescu: „Trecerea lumilor"

În luna iulie am avut surpriza de a-l reîntâlni şi asculta pe Walter Ghicolescu într-o cafenea elegantă de pe bd. Unirii, unde sunt invitaţi periodic artişti din lumea muzicii folk. Ghicolescu este, indiscutabil, unul din cantautorii importanţi, al cărui talent nu l-am minimaliza circumscriindu-l doar genului folk, pentru că el (aşa a făcut şi în acea seară) ne propune armonii complexe, nu o dată abordând compoziţii apropiate de muzica uşoară. Are umor, dar mai ales iubeşte şi cunoaşte poezia

adevărată, şi pe acest album având creaţii pe versuri de Lucian Blaga, Ion Minulescu, Nichita Stănescu, Ion Pillat, Radu Gyr, Marin Sorescu sau Mircea Dinescu, fără a ocoli poeţi contemporani (Clara Mărgineanu, Miron Manega) sau pe colegul Ovidiu Mihăilescu. Au trecut câţiva ani de când l-am aplaudat pe scena festivalului folk de la Brăila şi este mai mult decât evident că s-a maturizat mult, propunându-ne un univers muzical-poetic profund. Protagoniştii albumului: Walter Ghicolescu-voce, chitară, muzicuţă; Marius Băraş-producător muzical, pian, backing vocal, instrumente adiţionale; Adrian Grădinaru-vioară, Daniela Cojocaru & Mess (Acel Band), Georgiana Maria Chiriţă-cor; mixaj-Bogdan Costea.

(**O.G.**)

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII ŞI IDENTITĂŢII NAŢIONALE

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef:
Mihai COSMA
Redactori: Norela-Liviana COSTEA
Octavian URSULESCU
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Corespondenţi locali:
Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU,
Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Alex VASILIU,
Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:
Dumitru AVAKIAN, Cornelia BRONZETTI, Corina BURA,
Lavinia COMAN, Grigore CONSTANTINESCU, Oana GEORGESCU,
Doru IONESCU, Sorin LERESCU, Carmen MANEA,
Alexandru PĂTRAŞCU, Carmen POPA, Costin POPA
Despina PETECEL-THEODORU, Marcel SPINEI, Mădălin Alexandru
STĂNESCU, Elena Maria ŞORBAN, Mircea ŞTEFĂNESCU,
Alex VASILIU, Lena VIERU-CONTA, Damian VULPE

www.ucmr.org.ro
http://biblioteca-digitala.ro/?pub=289-actualitatea-muzicala-uniunea-compozitorilor-si-muzicologilor-din-romania

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x